

NÄMÄ MAAILMAT OVAT JO

Kirjoittaminen queer-feministisenä maailman tekemisenä

Ana Ala-Ruona
TEO

MA in Ecology and Contemporary Performance

TEKIJÄ (sukunimi ja etunimet) Ala-Ruona	KOULUTUS-/ MAISTERIOHJELMA MAECP
KIRJALLISEN OSION/ TUTKIELMAN NIMI NÄMÄ MAAILMAT OVAT JO: Kirjoittaminen queer-feministisenä maailman tekemisenä	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (sis. liitteet) 62
TAITEELLISEN/ TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI (teostietoineen; esim. ensi-ilta, paikka, tekijät) Nowhere in Particular, 8.6.2018, Vapaan Taiteen Tila, Työryhmä: Ala-Ruona Ala-Ruona, Alvi Haapamäki, Venla Helenius, Anni Kaila, Anna Kankila, Satu Kankkonen, Leena Kuusisto, Inna Lampinen, Nadja Leham, Milka Luhtaniemi ja Gesa Piper.	
Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa. ☒ Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu). ☐	
Kirjallisen osion/ tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton. Kyllä ☐ Ei ☒	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton. Kyllä ☐ Ei ☒
TIIVISTELMÄTEKSTI (opinnäytteen keskeinen sisältö; kokonaiskuva tavoitteista, sisällöstä ja tuloksista, n.250 sanaa) <p>Opinnäytetyöni tarkastelee kirjoittamista maailman tekemisen praktiikkana sekä feministisen spekulatiivisen fiktion harjoittamisena käytännössä. Fokusoin kirjoittamiseen intersektionaalisesta ja queer-feministisestä näkökulmasta sekä cis- ja heteronormikriittisesti. Tutkin kirjoittamisen potentiaalia voimistaa kirjoittajan kokemusta autonomiasta, nautinnosta sekä omien halujen, identiteetin ja politiikan legitimoinnista. Työni pohjaa separatistiseen (trans- ja muunsukupuolisille, naisille sekä queer-henkilöille tarkoitettuun) kirjoitustyöpajaan osallistuneiden kirjoittajien kommentteihin. Analysoin kommentteja laadullisen tutkimuksen menetelmin.</p> <p>Työssäni ajattelen ja kirjoitan yhdessä kirjoittamisesta ja spekulatiivisesta fiktiosta kirjoittaneiden feministiteoreettikojen, kuten Audre Lorden, Hélène Cixous'n, Donna Harawayn ja Ursula K. Le Guinin kanssa. Käsittelen työssäni kirjoittamista patriarkaalisessa historiallisessa kontekstissa mutta sellaisessa, jossa se voidaan vallata queer-feministisen taiteellisen ja poliittisen toiminnan piiriin. Kysyn, kuinka kirjoittamalla voi tehdä tässä ja nyt todelliseksi feministisiä spekulatiivisia fiktiivisiä maailmoita. Kuinka noissa maailmoissa kirjoittaminen, oleilu ja unelmointi voi valua vaikuttamaan siihen materiaalis-reaaliseen maailmaan, jossa kirjoittaja elää kirjoittamisen ulkopuolella? Kirjoittamisen maailmaa tarkastellaan siis rinnakkaisena mutta faktuaalisena ja merkittävänä todellisuutena niin kutsutulle "tälle" todellisuudelle. Lähestyn kirjoittamisen maailmaa materiaalisuuden (kuten kynän ja paperin), yhteiskunnallisen tilanteen, ruumiin ja mielikuvituksen yhteenkietoutumana. Kirjoitan kirjoittamisen voimasta ja poliittisuudesta sekä kirjoittamisen keinoin toistenlaisten, queerien ja mahdollisten tulevaisuuksien tekemisestä.</p>	
ASIASANAT (asiasanat jotka kuvaavat työsi sisältöä) kirjoittaminen, maailma, SF, spekulatiivinen fiktio, queer-feminismi, intersektionaalinen feminismi, separatismi, nautinto, tulevaisuudet	

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	9
1. KIRJOITUKSENI KONTEKSTIT	13
1.1 TUTKIMUSMATERIAALISTA JA MENETELMISTÄ	13
1.2 OMA KONTEKSTINI: ASKELEITA TÄHÄN	15
1.3 HISTORIALLINEN KONTEKSTI: MAISEMA, JOSSA KIRJOITAN	17
Henkilöistä	17
Keiden kanssa ajattelen?	18
2. KIRJOITTAMISEN MAAILMA	23
2.1 TYÖPAJASTA JA KIRJOITTAMISESTA	23
Kirjoittamisesta	23
2.2 TURVALLISEMMAT TILAT JA SEPARATISTISUUS	28
2.3 KIRJOITTAMISEN TILA JA KONTEKSTI	30
2.4 KYNÄ, PAPERI, RUUMIS JA MIELIKUVITUS	34
3. TULEVAT QUEER-MAAILMAT	41
3.1 SF	41
3.2 NAUTINTO	46
3.3 TULEVAISUUDET	51
LÄHTEET	59

Kiitokset:

Erityiset kiitokset tämän työni tekemisestä kuuluvat ohjaajilleni ^{KID}~~Enni~~ Kokolle ja Tuija Kokkoselle; Saara Hannukselle, joka kommentoi tekstiä ja oikoluki sen; kaikille *WMW*-työpajaan osallistuneille henkilöille sekä *NIP*-työryhmäläisille: Alvi Haapamäki, Laura Hallikas, Venla Helenius, Anni Kaila, Anna Kankila, Satu Kankkonen, Leena Kuusisto, Inna Lampinen, Nadja Leham, Milka Luhtaniemi, Daniela Pascual, Gesa Piper & Iona Roisin.

JOHDANTO

*”It matters what thoughts think thoughts.
It matters what knowledges know knowledges.
It matters what relations relate relations.
It matters what worlds world worlds.
It matters what stories tell stories”*

- Donna Haraway 2016 -

Kirjoitan tätä kirjoitusta ajatellen kirjoittamista. Kirjoitan ja ajattelen, ja ajattelen millä tavalla ajattelen kirjoittamista. Tahdon kertoa tämän ilmiselvältä vaikuttavan asian, koska se on minulle tärkeää. Se on tämän kirjoituksen kaikista tärkein asia, se on kirjoitukseni pohjavire ja syke, syy kirjoittamiselle.

Olen kirjoittanut aina. Kirjoittaminen (lähinnä viittaa tässä päiväkirjakirjoittamiseen, muistiinpanoihin, runoihin, biisien kirjoittamiseen ja kirjeisiin) on ollut minulle minun omaani, harvoja alueita ja paikkoja, joissa olen saanut olla olemassa sellaisen politiikan mukaisesti, mikä tuntuu hyvältä. En ole kirjailija, mutta olen kirjoittaja. Nautin kirjoittamalla, vihaan kirjoittamalla, rakastan, ihastun, pohdin, kuuntelen ja yritän ymmärtää kirjoittamalla. Liikun ja elän kirjoittamalla. Saan siitä usein loputonta ja ekstaattista nautintoa. Vaikka se kestäisikin vain lyhyen hetken, se saa ruumiini laskeutumaan maailmaan, joka on toinen ja rinnakkainen tälle maailmalle, jossa ruumiini materiaalisesti oleilee.

Ajattelen kirjoittamisen olevan maailman tekemistä, ja tämä opinnäytteeni on kirjoitus siitä: kirjoittamisesta eräänä poliittisena maailman tekemisen praktiikkana sekä spekulatiivisen fiktion harjoittamisena tässä ja nyt. Tahdon ymmärtää¹ kirjoittamisen maailmaa, ja sitä kuinka kirjoittaen voi tehdä monia, spekulatiivisia ja queerimpiä maailmoita. Tahdon ymmärtää, kuinka paralleeli kirjoittamisen maailma valuu vaikuttamaan reaaliseen ja materiaaliseen maailmaan, jossa kirjoittaja oleilee, sekä toisinpäin.²

Tutkimuskysymykseni on: kuinka kirjoittamalla voi tehdä tässä ja nyt todelliseksi feministisiä spekulatiivisia fiktiivisiä maailmoita? Tarkastelen kysymystä suhteessa kirjoitusharjoitukseen, jota avaan enemmän luvussa 2. Opinnäytteeni ei kuitenkaan käsittele kenen tahansa kirjoittamisen maailmaa. Tarkastelen kirjoittamista *intersektionaalisen* ja *queer-feminismin* näkökulmasta poliit-

1 Ymmärtäminen tässä kirjoituksessani tarkoittaa käsittelemisen, ajatuksilla ympäröimisen tekemistä, yrittämistä lähestyä ja kosketella, tarkastella tai olla lähellä jotain asiaa. En ajattele ymmärtämisen ikinä olevan täydellisesti omistavaa tai kaappaavaa. Ymmärtäminen ei ole tutkittavan asian perinpohjaista hallitsemista. Se on pikemminkin lähestymistä.

2 En ajattele näiden kahden maailman välillä olevan selkeää rajaa. Pikemminkin ajattelen, että ne ovat alati vuorovaikutuksessa erilaisilla kohtaamispinnoilla kirjoittajan ruumiin, mielikuvituksen ja kirjoitusapparaattien kautta.

tisena ja autonomisena praktiikkana erityisesti henkilöille, jotka identifioituvat joko queereiksi, transsukupuolisiksi, muunsukupuolisiksi tai naisiksi.

Queer tarkoittaa minulle monia asioita. Se tarkoittaa myös sitä, että jos listaan kaikki nuo asiat, yritän vangita sen. Sitä ei voi listata, sitä ei voi eikä tarvitse selittää auki. Queer on tätä, tätä ja tätä, mutta se on myös tuota, tuota ja tuota. Se ei välttämättä ole kaikkea, se ei missään nimessä ole kaikkea (kuten hetero- tai cis-normatiivisuutta), mutta se on paljon. Se on minulle henkilökohtainen ja ruumiillinen sana, se on minulle seksuaalisuutta ja sukupuoliisuutta, sukupuolettomuutta. Se on sitä ja tätä. Se ei ole perinnettä, mutta sillä on historia. Se on aina ollut ja se tulee aina olemaan. Se on nyt ja nyt ja nytkin. Se pakenee, ja se tulee aina uudelleen. Se on ajattelun tapoja, se on tekemisen ja toisin tekemisen tapoja, se on tekemättä jättämisen tapoja. Queer on avonaista, ja se karkaa määrittelyiltä. Kuitenkin se on *jotain*. Queer voi tarkoittaa sekä identiteettiä tai identiteettimyyttä. Se voi olla henkilölle tapa määrittellä tai jättää määrittelemättä omaa sukupuolta tai sukupuolettomuutta, seksuaalisuutta tai kokemuksia. Queer on myös teoreettinen ja feministinen työkalu, jolla voi tarkastella asioita ja ilmiöitä, lukea niitä ja kontekstualisoida uudelleen.

Queer-feminismi on minulle menetelmä ja tapa olla, ajatella ja kritisoida. Se on ajattelua hetero- ja cis-oletusten ulkopuolella. Se on olentojen ja ilmiöiden kanssa olemista ilman sukupuoli- ja seksuaalisuusoletusten tekemistä. Lyhyesti, selvästi ja kattavasti queer-feminismiä kuvaavat anonyymin kirjoittajan sanat queerfeminism.com-sivustolla (suomennos omani): Queer-feminismi on aktiivista radikaalia patriarkatin vastustamista. Queer-feminismi ei typisty feminismiin, joka pyrkii kahden binääriseen sukupuolen (nainen ja mies) tasa-arvoon, vaan taistelee kohti sukupuolten moninaisuutta ja luvuttomuutta: se vastustaa trans- homo- ja ksenofobiaa, seksinegatiivisuutta ja rasismia, se on anti-koloniaalista, sekä etuoikeuksien näkemistä ja ymmärtämistä. (queerfeminism.com.) Se on pyrkimystä elää jonkin muun kuin tämänhetkisen patriarkaalisen järjestyksen mukaisesti. Tämän kirjoituksen kontekstissa queer tarkoittaa minulle erityisesti uuden ja toisenlaisen maailman kuvittelua ja tekemistä. Se on José Esteban Muñozin sanojen mukaan jonkin toisenlaisen järjestyksen aktiivista kaipaamista. Queer on impulssi kohti mahdollisuuksia, jotka ovat kuviteltavissa ja kosketeltavissa, mutteivät aivan vielä täällä. Queer-kirjoittaminen on juuri tätä: ”- - essentially about the rejection of here and now and an insistence on the potentiality or concrete possibility for another world” (Muñoz 2009, 1.)³

Intersektionaalinen feminismi merkitsee minulle puolestaan positioiden ja sijaintien näkemistä, tunnustamista ja huomioimista. Sen keskiössä on subjektien moninaisten identiteettien, kokemusten, taustojen, kykyjen, kykenemättömyyksien, hyvin- ja huonovointisuuksien, asemien ja resurssien ymmärtäminen. Intersektionaalinen feminismi huomioi ihmisten sijaintien ja positioiden jatkuvan vaihtumisen. Etuoikeudet eivät ole aina samat kaikilla. Tilanteet, ympäristö, sosiaaliset suhteet ja konteksti vaikuttavat kaikki siihen, millaisessa positiossa kukin milloinkin on. Intersektionalismi tunnustaa jokaisella subjektilla olevan useita positioita kokoajan. Esimerkiksi minä olen valkoinen, akateemisesti koulutettu, fyysisesti toimintakykyinen, mielenterveyden kanssa kamppaileva, muunsukupuoliseksi identifioituva, usein naiseksi oletettu, polyseksuaali, suomalainen, eurooppalainen, 27-vuotias, opiskelija, taiteilija ja taidekasvattaja. Olen myös paljon muuta, mutta edellä mainitut asiat ovat esimerkkejä positioista, joita kannan kokoajan mukana minne tahansa menen. Joissain suhteissa olen siis huomattavasti etuoikeutetumpi kuin joku toinen (esimerkiksi valkoisuuteni on aina läsnäoleva etuoikeus), kun taas joissain suhteissa olen aina

3 ”- - (se on) olennaisesti tässä ja nyt hetken kieltämistä ja sen potentiaalinen vaatimista, että toisenlainen maailma on mahdollinen” kirj. suom.

marginaalia. Intersektionalismi on tämän ymmärtämistä: se tunnustaa, että jokaisella subjektilla on samanaikaisesti useita positioita.

Tämän opinnäytteeni kontekstissa queer- ja intersektionaalinen feminisismi ovat mukana seuraavilla tavoilla: Ensinnäkin tutkin kirjoittamista opinnäytteessäni lähes pelkästään queer- ja feministiteoreettikojen kanssa ja heidän ajatteluunsa nojaten. Toisekseen oman positioni ymmärtäminen ja avaaminen tämän opinnäytteen tekijänä on osa feminististä praktiikkaani. Sen lisäksi, että opinnäytteeni on minulle henkilökohtaisesti tärkeä taiteellinen projekti, se tuo minulle akateemisen taideinstituution kontekstissa lisäarvoa. Se lisää taiteellista ammatillisuuttani ja tuo minulle yhä enemmän etuoikeuksia. Kolmanneksi opinnäytteeni kohderyhmän rajauksen voi lukea queer- ja intersektionaalisen feminismin näkökulmasta: työni on ensisijaisesti tarkoitettu seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden moninaisuuden kirjoon kuuluville henkilöille. Olen tehnyt tämän rajauksen suhteessa patriarkaaliseen ja hetero-, ja cis-normatiiviseen taideinstituutioon sekä yhteiskuntaan.⁴

En siis ole tässä kontekstissa kiinnostunut pohtimaan kuinka cis-sukupuoliset heteromiehet voivat kirjoittamalla harjoittaa autonomista politiikkaa. Tästä aiheesta on mielestäni tehty jo aivan tarpeeksi tutkimusta kautta historian. Feministikirjailijaa, runoilijaa ja filosofia Hélène Cixous'ta lainatakseni; ”On yleisesti tiedossa, että naiskirjoittajien määrä on naurettavan pieni (vaikka se onkin noussut hieman 1900-luvulta eteenpäin)” (kirj. suom. Cixous 2010, 6.) Cixous puhuu *naisesta* henkilönä, joka on välttämättömässä kamppailussa konventionaalista ja perinteistä *miestä* vastaan (Mt. 2010, 3). Lainatessani Cixousta luenkin siis hänen sanansa *nainen* tarkoittamaan kaikkia niitä sukupuolia ja sukupuolettomuuksia, jotka asettuvat vastoin patriarkaalista ja sukupuolibinääriä ylläpitävää cis-sukupuolista miestä. Hän kirjoittaa lähes koko kirjoittamisen historian olevan kirottu järjellä: se on falloentrinen perinne (Mt. 2010, 7). Tässä opinnäytteessäni tulen kirjoittamaan *henkilöistä* ja *henkilöiden* kirjoittamisesta. Tämän kirjoituksen kontekstissa sanalla *henkilö* on erityinen rooli. Valtaan sanan, otan sen uudella tavalla käyttöön ja viittaa sillä pelkästään tiettyihin subjekteihin. Sana *henkilö* ei tässä kirjoituksessa sisällä cis-sukupuolista heteromiestä, vaan viittaa kaikkiin tätä hierarkista rakennetta kiertäviin, ohittaviin tai vastoin asettuviin subjekteihin. Huomioitavaa on siis, että tässä kirjoituksessa sanat *henkilö* ja *ihminen* ovat kaksi eri asiaa. Avaan tapaan käyttää sanaa *henkilö* enemmän luvussa 1.3.

Kirjoittaminen on praktiikka, johon liittyy arvoja ja jolla on historia. Tarkastelen sitä siinä patriarkaalisessa ja mieskeskeisessä kontekstissa, jossa sitä on ylläpidetty vallankäyttöllisenä ja alistavana työkaluna. Käsittelen kirjoittamisen valtaamista queer- ja intersektionaalisen feminismin alueelle. Haluan fokusoida kirjoittamiseen marginaalisten yhteisöjen ja yksilöiden voimaannuttavana, solidaarisena ja huolenpidollisena praktiikkana, joka voi mahdollistaa nautintoa, erilaisten tulevaisuuksien tekemistä sekä itsemääräämisoikeuden kokemista. Haluan kirjoittaa kirjoittamisesta autonomisena tilana, jossa kirjoittaja voi kirjoittamisen hetkellä ja kirjoittamisen kautta tehdä maailmaa, jossa hän haluaa elää. On myös huomioitava, että kirjoittaessani kirjoittamisesta marginalisoitujen henkilöiden poliittisena voimavarana, olen tietoinen, ettei kirjoittaminen ole kenen tahansa saavutettavissa. Kirjoittaminenkin on praktiikka, johon liittyy etuoikeuksia. Kaikilla ei

4 Kokemukset Teatterikorkeakoulun patriarkaalisuudesta eivät ole pelkästään henkilökohtaisia. Kyseisen instituution ongelmista on kirjoittanut muun muassa Fanni Noroila opinnäytetyössään Hankala näyttelijä: Feministinen puheenvuoro.

esimerkiksi ole sellaisia resursseja, olosuhteita, aikaa, fyysisiä kykyjä, kirjoitus- tai lukutaitoa tai pääsyä koulutukseen, mitä kirjoittaminen edellyttää.

Kirjoitukseni on osa taiteellista opinnäytettäni *MA in Ecology and Contemporary Performance* -koulutusohjelmaan. Tämä kirjoitettu osio on yksi haarauma laajasta yli vuoden mittaisesta taiteellisesta prosessista, ja syvennyn tässä kirjoituksessa tarkastelemaan tuosta prosessista rajattua ilmiötä - kirjoittamisen maailmaa. Opinnäytteessäni on siis kirjoittamisen maailman lisäksi muitakin erilaisia kerroksia ja ulottuvuuksia. Karkeasti jaoteltuna opinnäytteeni koostuu kolmesta osiosta: (1) *Words Make Worlds* -nimisestä (WMW) trans- ja muunsukupuolisille, naisille sekä queer-henkilöille suunnatusta kirjoitustyöpajasta, (2) WMW-työpajassa tuotettujen tekstien pohjalta tehdystä lukemiseen ja puheeseen perustuvasta esityksestä nimeltä *Nowhere in Particular* sekä (3) tästä kirjoituksesta. Keskityn tässä avaamaan opinnäytteeni ensimmäisen osion tapahtumia ja vaikutuksia: WMW-työpajassa nousseita kokemuksia. Rajaani aiheeni haluni ja intohimoni sanelemana: haluan kirjoittaa kirjoittamisesta. Se on minulle poliittisen toiminnan, ajattelun ja syventämisen areena, joka kiehtoo minua sekä henkilökohtaisena, kollektiivisena sekä taiteellisenä praktiikkana. Tahdon viedä ajattelun ja ymmärrystäni siitä pidemmälle, sekä jakaa sitä sinun kanssasi, lukija: kertoa millaista feministinen spekulatiivinen fiktio voisi olla ruumiillisesti koettuna.

1. KIRJOITUKSENI KONTEKSTIT

1.1 TUTKIMUSMATERIAALISTA JA MENETELMISTÄ

Opinnäytteeni tutkimusmateriaali on kaksiosainen. Ensimmäinen osa on kooste kaikkien WMW -työpajaan osallistuneiden henkilöiden kommenteista, jotka on kirjoitettu vastauksena ehdotukseen ”kuvaile kokemuksiasi kirjoittamisen maailmasta”. Tätä osaa tulkitseen ja avaen laadullisen analyysin keinoin. Toisen ja eräällä tavalla minulle merkittävimmän osan tutkimusmateriaalistani muodostavat työpajoissa kirjoitetut sanat, joiden käyttämiseen osallistujat ovat antaneet lupansa. Ajattelen niiden kertovan kaiken tarpeellisen itsestään itsessään, joten en analysoi niitä. Ne ovat kirjoitukseni hengittävin osa. Olen asetellut sanat leipätekstin sekaan kirjoitukseni toiseen ja kolmanteen lukuun (kursivoituna ja sinisellä fontilla), jotta teorettisempi analyysini kirjoittamisen maailmasta voisi tulla koetuksi ja sanoitetuksi. Toki myös tämä teksti, jota nyt kirjoitan, on eräänlaisessa kirjoittamisen maailmassa luotua. Työpajassa syntyneet tekstit ovat kuitenkin suurempia tai pidäkkeettömpiä. Niissä ei ole selittäviä piirteitä, vaan ne ovat ilmentymiä hetkestä, jossa kirjoittaja on pyrkinyt antautumaan kirjoittamisen maailmalle ilman ulkopuolisen katseen tai kritiikin painetta.

Tekstit, jotka on luotu työpajan kontekstissa, ovat syntyneet tiettyjen kirjoitusharjoitteiden aikana. Ne kaikki kertovat sellaisista kirjoittamisen maailmoista, joissa henkilöt ovat kirjoittamisen hetkellä halunneet olla. Ne ovat sanoja, jotka tekevät toisia haluttuja ja nautinnollisia maailmoita todeksi, koetuksi ja elytyiksi. Ne on kirjoitettu ehdotuksella:

1. Ajattele kirjoituksen sijaintia (kynä, paperi, ruumis ja ympäristö) maailman tekemisen sijaintina.
2. Miten voit vaikuttaa siihen siten, että löydät itsesi kirjoittamasta sisällä maailmassa, jossa haluat olla?
3. Mitä tapahtuu? Mitä siellä on?

Opinnäytteeni on kokonaisuudessaan sekä taiteellista että laadullista tutkimusta yhdistävä kokonaisuus. Tässä kirjoituksessa käyttämäni menetelmä pohjaa pitkälti laadullisen tutkimuksen traditioon, ja sen logiikka ja rakenne perustuvat akateemisen instituution vaatimuksiin.⁵ Kaksi ensimmäistä osaa opinnäytteestäni ovat puolestaan taiteellista tutkimusta. Tutkimusmenetelmäni opinnäytteen ensimmäisessä osiossa oli kirjoittaminen taiteellisena praktiikkana. Kirjoittaminen on sekä taiteen tekemistä että taiteen kautta maailman ja todellisuuden tutkimista. Kirjoitan kirjoittamisesta menetelmänä enemmän luvussa 2.

Laadullinen tutkimus tarkoittaa tämän tutkielman kontekstissa sitä, että yritän ymmärtää tutkittavaa ilmiötä, eli kirjoittamista maailman tekemisenä. Käsittelen kirjoittamista, jotta ymmärtäisin

⁵ Tavallaan tahtoisin tämän kirjoituksen piirissä laittaa kaiken uusiksi, kirjoittaa toisin, rakentaa lauseeni toisin sekä muokata ja murtaa totuttuja akateemisen kirjoittamisen tapoja. Päätän kuitenkin nyt seurata minulle entuudestaan tuttuja perinteisiä kirjoittamisen tapoja. Syitä tähän päätökseeni on ainakin kaksi: ensinnäkin tiedän, että tahtoisin tehdä toisinkirjoittamisen niin hyvin ja huolella, ettei minulla tällä hetkellä ole aikaa tai resursseja siihen (opittua ja perinteistä kirjoittamisen logiikka seuraavan tekstin tuottaminen on huomattavasti helpompaa ja nopeampaa, vaikkakin toisinkirjoittaminen saattaisi olla paljon kiinnostavampaa). Toisekseen ajattelen aiheeni olevan tärkeä ja tahdon tehdä siitä mahdollisimman monelle luettavan. Tosin ymmärrän tämänkin tekstin olevan äärimmäisen poissulkeva monestakin syystä: muun muassa siksi, että kieli on akateemista ja se on kirjoitettu suomeksi. Kuitenkin ajattelen, että taiteellisesti ja kokeellisemmin synnytetty kirjoitus ei välttämättä pystyisi saavutettavasti kuvailemaan kaikkia niitä kirjoittamisen poliittisia aspektoja, joita tahdon tässä kirjoituksessani käsitellä.

sen merkitystä kirjoittajan ajattelun, itsemääräämisoikeuden, itsestä huolenpidon ja poliittisen toiminnan voimistajana, synnyttäjänä tai toverina. Tutkielmani materiaali nojaa pitkälti kirjoittajien kokemuksiin. Kuten työpajassakin, myös tässä kirjoitetussa tutkielmassa tahdon antaa heille tilan kertoa, mitä he kokivat työpajassa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen aineisto on *laadullista*, ei määrällistä, usein joko ihmisten puhumaa tai kirjoittamaa tekstiä. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää muistaa, että tutkimuksen suuntaa, lopputuloksia ja muotoa ohjailee aina väistämättä myös tutkijan omat subjektiiviset kokemukset ja tulkinta. Laadullinen tutkimus ei siis missään vaiheessa pyri varmaan tai pysyvään tietoon. (Anttila 2007.) Laadullista tutkimusta tehtäessä tutkijan tulee pitää mielessään tiedon kontekstuaalisuus (paikka ja aika, johon tieto on sidottu), konstruktivisuus (miten se on rakentunut) ja nomadisuus (sen kulkeutuminen paikoista ja kehoista toisiin). Feministi ja teoreetikko Donna Haraway kirjoittaa tiedon kontekstuaalisuudesta ja sosiaalisuudesta tekstissään *Situated Knowledges* (1986). Haraway kyseenalaistaa ajatuksen tiedon potentiaalisesta objektiivisuudesta, ja ehdottaa tilalle feminististä näkemystä tiedosta aina paikantuneena, tietävään subjektiin ja tämän taustaan sidottuna. Myös kuraattori Giovanna Esposito Yussif totesi TeaK:n MAECP Open Lecture -lennolla, kaiken tiedon olevan suhteista ja historiallista. Se on aikaan, paikkaan, kehoon, sosiaalisiin suhteisiin sekä kulttuurisiin ja poliittisiin historioihin sidottua. (Esposito Yussif 2017.)

Eeva Anttila kirjoittaa laadullisen tutkimuksen etiikasta seuraavasti: ”Se pitää yksilöiden tuottamia kuvauksia ja tulkintoja elämästä sekä maailmasta arvokkaina lähteinä sosiaalkulttuurisen todellisuuden hahmottamisessa” (Anttila 2007). Ajattelen tämän olevan feministinen periaate. Se asettuu vastustamaan hegemonista ja maskuliinista tieteellisen tiedon käsitystä, joka pohjautuu ajatukselle tiedon objektiivisuudesta. Haraway kirjoittaa: ”The imagined ’they’ constitute a kind of invisible conspiracy of masculinist scientists and philosophers replete with grants and laboratories” (Haraway 1986, 575).⁶ Haraway kritisoi tieteellistä retoriikkaa sekä käsitystä tieteellisen tiedon objektiivisuudesta. Ajattelen laadullisen tutkimuksen periaatteiden asettavan tutkijan väistämättä kriittiseen suhteeseen patriarkaalisen ja vallalla olevan tiedon käsityksen kanssa. Haraway puhuu maskuliinisen tieteellisen tiedon olevan ruumiitonta tai ruumiista irroitettua. Se on ensisijaisesti retorista peliä, jolla pyritään vaikuttamaan ja vakuuttamaan. (Haraway 1986, 576.) Feministinen ja paikantunut tieto sen sijaan on fyysistä, ruumiillista, positioitunutta ja historiallista. Se on samaan aikaan sekä yksilöllistä että kollektiivista, liikkuvaa ja paikallista. ”Feminist objectivity is about limited location and situated knowledge, not about transcendence and splitting of subject and object” (Haraway 1986, 583).⁷

Feministisen tieto tunnustaa ruumiillisuutensa ja rajoittuneisuutensa. Tästä on myös kyse laadullisessa tutkimuksessa. Nautin laadullisen tutkimuksen periaatteiden asettamista vaateista. En ole kiinnostunut objektiivisuudesta. En ole kiinnostunut universaalisuudesta tai kokemusten yleistettävyydestä. Ajattelen, että käsitellessäni henkilökohtaista ja moninaista aihetta, joka ei ole tasapäistettävissä oleva, on tutkielmani väistämättä oltava laadullinen. Minä aineiston analysoijana asetun tutkimusmateriaalini ääreen yrittäen ymmärtää sitä ja lukien sitä mahdollisimman monista eri näkökulmista, monta kertaa, uudestaan ja uudestaan. Mutta silti minun tulee muistaa, että se olen juuri minä omine kokemuksineni, joka materiaalia analysoi. Peilaan siihen väistämättä

6 ”Kuviteltu ’he’ muodostaa eräänlaisen näkymättömän maskuliinisen tieteilijöiden ja filosofien salaliiton, joka on pullollaan avustuksia ja laboratorioita” kirj. suom.

7 ”Feministinen objektiivisuus on aina suhteessa rajattuun paikkaan ja paikantuneeseen tietoon, ei transsendessiin tai subjektin ja objektin jakamiseen.” kirj. suom.

myös omia kokemuksiani kirjoittamisesta, toiveitani suhteessa siihen, mitä pyrin työpajassa mahdollistamaan sekä mitä tahtoisin tällä tutkielmalla tuottaa. Opinnäytteeni päätutkimuskysymystä kontekstualisoi muutama ennakkohypoteesi, joihin tutkimuskysymykseni nojaa.

1. Ajattelen, että kirjoittaminen on sekä poliittisen toiminnan työkalu että poliittista toimintaa itsessään.
2. Uskon kirjoittamisen voivan lisätä kokemusta autonomiasta sekä auttaa kirjoittajaa tunnistamaan ja vahvistamaan omia haluja ja tarpeita.
3. Ajattelen kirjoittamisen olevan spekulatiivista fiktiota käytännössä.
4. Ajattelen myös, että spekulatiivinen fiktio on välttämätön osa feminististen historioiden ja tulevaisuuksien tekemistä.

Väitän Harawayn tavoin, että toisia tulevaisuuksia ja tarinoita täytyy tehdä (Clifford, Haraway & Le Guin, 2014). On välttämätöntä kuvitella ja luoda toisenlaisia maailmoita ja muuttaa vallalla (sekä fiktiossa että käytännössä) olevaa patriarkaalista apokalyptifantasiaa, jossa tilaa elämälle on pelkästään harvoilla ja valituilla (lue: valkoisilla kykenevillä cis-heteroilla). On mielestäni tärkeää tuoda hypoteesini esiin jo tässä vaiheessa, jotta tutkielmani tausta olisi mahdollisimman selvä ja läpinäkyvä. Tosin ehkä läpinäkyvä on turhan ihanteellinen ja kiilloteltu sana. Esposito Yussif puhui luennollaan myös läpinäkyvyydestä ja sanoi sen olevan aina pelkkä spektri läpikuultavuuksia (Esposito Yussif 2017). Ajattelen silti taustani ja lähtökohtieni avaamisen olevan välttämätöntä, sillä tulen analysoimaan kirjoittajien palautteita suhteessa ennakkohypoteeseihini. Etsin palautteista yhteyksiä, ristiriitoja ja kommentteja neljään edellä mainittuun hypoteesiin.

1.2 OMA KONTEKSTINI: ASKELEITA TÄHÄN

Kirjoitan nyt hieman niistä askeleista, joita olen ottanut päästäkseni tähän. Tai oikeastaan ei ehkä ole kyse siitä, että olisin tietoisesti pyrkinyt juuri *tähän*, vaan pikemminkin siitä että olen *päätynyt* tähän tai näihin moniin tässä-hetkiin, joissa olen. Tässä-hetkissä olemisella tarkoitan tämän opinnäytteeni kontekstissa muun muassa niiden tutkimuskysymysten ja metodien parissa työskentelyä, jotka ovat kirjoitukseni kannalta keskeisiä sekä sitä ajattelua, jota ajattelen tätä kirjoitusta kirjoittaessani aina vuoden 2018 tammikuun 8. päivästä lähtien syyskuun 2018 loppuun. Täten tässä-oleminen tämän tutkielman kontekstissa määrittää melko pitkän ajanjakson. Siksi se ei missään nimessä voi olla yksi. Se on moninainen ja monia tässä-hetkiä sisältävä keinotekoisesti määritelty laajempi ajallinen kokonaisuus, jota kutsun ”täksi hetkeksi”.

Tammikuussa 2017 näin unen, josta tuli minulle erityisen rakas ja jonka ajattelen olevan yksi tärkeimmistä lähtöpisteistä opinnäytteelleni. Olin muutamaa päivää aiemmin katsonut juuri ilmestyneen tieteiselokuvan nimeltä *Arrival*. Elokuvasa kielitieteilijä ja teoreettinen fyysikko tutkivat maahan laskeutuneiden avaruusolioiden, *heptapodien*, kieltä, joka perustuu kauttaaltaan erilaiseen käsitykseen ajasta kuin ihmisten kirjoittamat ja tuntemat kielet. Tapa, jolla elokuva käsitteli kielen valtaa ajatteluun ja maailmassa olemisen ymmärtämiseen, ihastutti minua. Unessa, jonka sittemmin näin, myös minä sain ilmestyksenomaisesti kyvyn ymmärtää uutta kieltä, jonka saatoin unessani tunnistaa ”tulevaisuuden feministiseksi kieleksi”. Kieli ei ollut kirjoitettua samalla tavalla kuin olen tottunut ymmärtämään kirjoittamisen. Kieli ei perustunut lainkaan kirjaimiin vaan äänneisiin, jotka olivat jotain piippauksen, tööttäyksen ja sirkutuksen väliltä. Uni oli lyhyt. Heräsin ennen kuin ehdin oppimaan lainkaan kielen perusteita tai käyttötapoja. Jäin pohtimaan unta.

Puhuin siitä päivittäin ystäväilleni. Ajatus kielen valtaamisesta, muuttamisesta ja queeriyttämisestä feministisen taistelun ja tuen nimissä ei tietenkään ollut minulle mitenkään uusi, mutta se tuntui koskettavan minua unen kautta eri tavalla kuin aiemmin.

Koin poliittisen ilmapiirin olevan sekä Suomessa että laajemmalti maailmassa ahdas, ksenofobinen, seksistinen, fasistinen ja rasistinen. Tuota viikkoa, jolloin unen näin, väritti myös tieto Donald T***pin pian tapahtuvasta virkaan astumisesta. Se suututti. Olemassaoloni tuntui täyttyneen maailmantuskalla, epätoivolla ja uskon surkastumisella. Samaan aikaan kuitenkin tunsin myös ennenkuulumatonta vimmaa ja vihaiisuutta, jonka täytyi päästä ulos minusta toiminnan, puheen, kirjoittamisen, ajattelemisen ja kollegiaalisen yhteistyön keinoin. Muistan tunteneeni myös syvää solidaarista voimaa ja tukea feministitoverien, -ystävien ja -kirjoittajien keskuudessa. Pohdin, miten voisin omalla toiminnallani edesauttaa sitä, että tuo voima tulisi kanavoituksi kohti tulevaisuuksia, jotka tuntuvat yhä elämisen ja taistelemisen arvoisilta.

Luin samoihin aikoihin ensimmäistä kertaa anarkistikirjailija ja -runoilija Hakim Beyn tunnettua (sekä paljolti kritisoitua) teosta nimeltä *T.A.Z.: The Temporary Autonomous Zone: Ontological Anarchism and Poetic Terrorism* (1985). Tilapäisten autonomisten tilojen (eng. temporary autonomous zone: TAZ) konseptista muodostui minulle nopeasti tärkeä ajattelun väline. TAZ merkitsee hetkellistä autonomiaa yhteiskunnallisen järjestyksen säröissä, katveissa, halkeamissa ja taskuissa. Bey kirjoittaa arkisesta vastarinnasta; hetkellisistä, mutta voimakkaista kapinan tiloista, joissa ihmiset voivat määritellä tilan politiikkaa ja hierarkiattomuutta uudelleen ja autonomisesti. TAZ innosti minua erityisesti suhteessa kahteen ystäväni Shelley Etkinin kanssa yhteistyössä aloittamaani projektiin, *Feministiseen ja Antirasistiseen Iltakouluun* (FAR Iltakoulu) sekä *Garden of Others* -puutarhaprojektiin, liittyen. Mutta TAZ ei pelkästään inspiroinut minua taiteellisena tai ammatillisena ajattelun työkaluna vaan kosketti myös henkilökohtaisella toiminnan tasolla. Kirjoittaminen tai erityisesti päiväkirjamerkintöjen tekeminen tuntui TAZ:n valossa yhä voimakkaammin henkilökohtaisen ja autonomisen politiikan harjoittamiselta. Kirjoittaminen alkoi kontekstuaalisoitua minulle ajattelun, hyvinvoinnin, toiveiden ja tarpeiden tunnustamisena, vahvistamisena ja niistä välittämisenä. Kirjoittaminen on ollut aina minulle tapa selvitä, elää, rakastaa, ymmärtää, ajatella, keskittyä, etsiä ja tuntea. Mutten ollut aiemmin juurikaan *ajatellut* sitä. En ollut *ajatellut* kirjoittamista. En ollut *ajatellut*, mitä se minulle merkitsee. En ollut yrittänyt ymmärtää sitä. Olin vain kirjoittanut. En silti nytkään ajattele, että kirjoittamista *tulisi* yrittää ymmärtää. Tähän ei liity arvottamista. Totean vain, että näin kävi. Aloin pohtimaan kirjoittamisen merkitystä omassa elämässäni enemmän. Kiinnostuin sen voimasta ja potentiaalista. Halusin alkaa ajattelemaan sitä.

Näiden askelien lisäksi on useita muitakin asioita, jotka ovat vaikuttaneet lopputyöni kulkuun huomattavasti. Muutamia niistä ovat ainakin FAR Iltakoulussa vetämäni *Dreaming/Writing* -työpaja kesällä 2017, *KSENOS*-esitysprojekti ystäväni ja duopartnerini Venla Heleniuksen kanssa myöskin kesällä 2017, erinäiset kirjat ja tekstit, Tuija Kokkosen vetämä *Performance and Plant Thinking* -kurssi, Sonya Lindforsin vetämä *Decolonizing the Stage* -kurssi, *Life After Capitalism* -seminaari, *Toxicities*-seminaari, *Performing Otherness* -konferenssi, keskustelut mentorieni Giovanna Esposito Yussifin, Hannah Ouramon, Kira O'Reillyn ja Heather Davisin, sekä ohjaajieni Tuija Kokkosen ja Emilia Kokon kanssa, kuten myös lukuisat merkittävät jakamisen ja ajattelemisen tuokiot luokkatoverieni (Johannes Birlinger, Christiana Bissett, Shelley Etkin, Ida-Elisabeth Larsen, Jussi Salminen) kanssa. Myöskin kaikki ne henkilöt, jotka ottivat osaa ”luonnos-työpajoihini” syksyllä 2017 ennen lopputyöni alkamista, ovat olleet merkittävässä roolissa työni kehittämisessä. Kiitos kuuluu siis myös ystäväilleni Maiju Janatuselle, Aino Lindhille, Sanna Ritvaselle, Anna-Kaisa Romppaselle ja Emil Uutulle. Kevään 2018 aikana fasilitoin kaksi kirjoitustyöpajaa myös Suomen ulkopuolella:

toisen Berliinissä *Spinnboden*-lesbokirjastossa ja toisen yhteistyössä esitystaiteilija Tereza Silonin kanssa Prahassa *Hybernská oživá* -kulttuurikeskuksessa. Molempiin työpajoihin osallistuneet henkilöt antoivat työlleni paljon, kuten myöskin kaikki WMW-työpajaan sekä NIP-esitykseen osallistuneet henkilöt (nimet kiitoslistassa), sekä kumppanini, kuraattori, taiteilija ja feministi Saara Hannus, joka on lukenut ja kommentoinut tätä kirjoitusta sekä auttanut sen syntymisessä merkittävästi.

Kaikki edellä mainitut 2017 ja 2018 vuosien aikana otetut askeleet vaikuttivat siihen, miten kirjoittamisesta tuli minulle keskeisin teema ja metodi työssäni. Aloin nähdä ja kokea kirjoittamisen tilana, jossa sain itse määritellä ja harjoittaa sanojeni politiikkaa sekä sitä, millaista maailmaa niiden kautta luon ja rakennan. Aloin kirjoittamaan tiloista, joissa minun olisi hyvä olla. Kirjoitin unelmia ja fantasioita. Kirjoitin suhteista, kuvittelin elämää ilman mustasukkaisuutta, kirjoitin rakkaudesta, rakkauksista, haluista, himoista ja lemmeistä. Kirjoitin myös paljon ystävällisistä katseista, hyväksymisestä, kollektiivisuuksista, vesistä, ruohikosta, kaljasta, suutelemisesta, limasta, puutarhoista, koirista ja seksistä. Kun kirjoitin, minun oli hyvä olla. Kun kirjoitin, saatoin joko käsitellä kipeitä asioita tai unohtaa, muokata ja tuhota niitä. Mitä enemmän kirjoitin, sitä enemmän kirjoittaessa myös tapahtui. Kirjoittaminen ikäänkuin kasvoi tai voimistui. Pian sana kirjoittamisen *tila* alkoi korvautua sanalla *maailma*. En enää ajatellut kirjoittavani pelkästään tilasta tai tiloista, joissa minun oli hyvä olla, vaan maailmoista. Kirjoittaminen alkoi näyttäytyä minulle maailmojen tekemisenä ja luomisena.

1.3 HISTORIALLINEN KONTEKSTI: MAISEMA, JOSSA KIRJOITAN

Henkilöistä

Kirjoitukseni maiseman keskiössä on sana *henkilö*. Henkilön kantasana on ikivanha *henki*. *Henkilö*-sanan sepitti Volmari Kilpinen vuonna 1857. *Henki*-sanan ”- - alkuperäinen merkitys lienee ’henki, henkäys’ fyysisessä mielessä - -”. (Häkkinen 2004, 186 - 187.) Henkilö on siis olento, jolla on henki. Kristinuskon myötä sana henki toki sai uudenlaisia merkityksiä (Mt. 2004, 186) ja viittaa lähinnä ihmisiin, eikä esimerkiksi muihin nisäkäslajeihin. Tässä kirjoituksessani käytän sanaa *henkilö* erityisellä tavalla: viitataan sillä kaikenlaisiin useisiin identiteetteihin ja identiteettömyyksiin, jotka asettuvat jonnekin cis-heteromiehen toisellepuolelle, ulkopuolelle tai sitä vastoin. Halusin löytää kirjoitukseeni yhden sanan, jolla voin operoida koko tekstin läpi ilman, että minun täytyy kokoajan joko listata pitkä lista erilaisia sukupuoli- ja seksuaalisuusidentiteettejä sekä -identiteettömyyksiä tai kirjoittaa negaation kautta (ja täten ylläpitää normatiivista keskiötä): en halunnut käyttää määritelmää ”ei-cis-heteromies”. Toki heille, joita tässä kirjoituksessani kutsun henkilöiksi, on jo kauan aikaa ollut myös eräs toinenkin nimitys: *Toinen*. Päätän olla käyttämättä tätä sanaa kirjoituksessani, vaikka sillä onkin tärkeä feministinen historia. Sillä nimittäin on myös väkivaltainen historia, ja siksi tahdon operoida jollakin muulla sanalla. *Henkilö* on sana, johon toisiksi nimettyjä henkilöitä ei välttämättä ole yhdistetty, koska he ovat olleet toisia. Heitä on epäinhimillistetty ja alistettu, epähenkilöitetty. Tahdon tässä kirjoituksessani ottaa tuon sanan käyttöön sulkien siitä ulos sellaisen etuikeutetun joukon, joka lähes koskaan ei tule lasketuksi pois *henkilö*-sanan yleisestä käytöstä.

Henkilöillä on henki. Patriarkaalisella cis- ja heteronormatiivisella binäärijärjestelmällä ei ole henkeä: se ei ole henkilö. Cis-heteromiehellä on henki, mutta hän myöskin olemisellaan edustaa

kaikista voimallisimmin tätä järjestelmää: hän nauttii kaikista normatiivisen keskiön mahdollistamista etuoikeuksista kaikkialla ja aina. Kukaan muu ei koskaan pääse tähän samaan asemaan (vaikkakin myös henkilöiden keskuudessa on erilaisia etuoikeuksia ja sarron muotoja). Siksi tahdon tämän kirjoituksen kontekstissa käyttämällä sanaa *henkilö*, viitaten sillä pelkästään sukupuolensa tai seksuaalisuutensa takia toiseutettuihin ihmisiin, siirtää katseen heihin positiivisen kautta, eikä negaation tai normatiiviseen keskiöön suhteessa olemisen kautta. *Henkilö* on minulle myös henkilökohtaisesti tärkeä sana, jota käytän aktiivisesti. Puhuessani ihmisistä, joita en tunne tai joiden sukupuolisuutta en tiedä, puhun heistä *henkilöinä* tai *tyyppinä*, en esimerkiksi *naisina*, *tyttöinä*, *miehinä* tai *poikina*. Se on hyvä ja sopiva sana, se on yleinen ja tunnettu, ja siksi sen uudelleen kontekstualisoiminen tämän työn piirissä tuntuu mahdolliselta.

Keiden kanssa ajattelen?

Työtä kirjoittamisen valtaamiseksi queer- ja intersektionaalisen feminismin nimiin on tehty jo kauan ennen minua: sillä on pitkä ja tärkeä historia. Minun tulee muistaa ja tunnustaa kaikki se pitkäjänteinen ja sinnikäs työ, jota feministit ovat tehneet kautta historian saattaakseen kirjoittamisen marginalisoitujen yhteisöjen ja henkilöiden äärelle. Kirjoitukseni yhtyy tähän perinteeseen. Se on jatkoa, solidaarisuutta ja voimistamista jo tehdylle työlle. Tämä on yksi kirjoitus ja teko kaikkien lukuisten feminististen kirjoitusten ja tekojen joukossa. Kirjoitukseni on kanssa-ajattelua. Se nousee monen olennon, asian, tekstin ja henkilön kanssa tekemisestä, toimimisesta ja ajattelemisesta. Feministiteoreetikko María Puig de la Bellacasa kirjoittaa Harawayta mukaillen feminismin olevan aina kanssa-ajattelua. Feminismiä ei ole ilman suhteisuuksia: ”...feminism does not pre-exist its relatings” (Puig de la Bellacasa 2012, 199 - 204.)⁸ Kirjoitukseni on suhteessa moneen menneeseen ja tulevaan tarinaan, ajattelijaan ja tekijään. Tahdon tässä vaiheessa nostaa esiin muutaman eksplisiittisen tärkeän teoreettisen ajattelijan sekä keskustelun alueen, jotka aktiivisesti tekevät sitä maisemaa, jossa tätä kirjoitustani kirjoitan.

Kirjoitustani ovat erityisen merkittävällä tavalla tukeneet ja inspiroineet neljä seuraavaa ajattelijaa. He ovat yhdysvaltalainen kirjailija, musta feministi, ihmisoikeusaktivisti ja lesborunoilija Audre Lorde; ranskalainen filosofi, feministi, kirjailija, runoilija ja kirjallisuuskriitikko Hélène Cixous; yhdysvaltalainen tekniikan tutkija ja feminismin teoreetikko Donna Haraway sekä yhdysvaltalainen fantasiakirjailija Ursula K. Le Guin. Tekstit, joita heiltä erityisesti käytän ajatteluni tukena ovat *Poetry is Not a Luxury* (Lorde 1985), *Three Steps on the Ladder of Writing* (Cixous 1993), *Staying With the Trouble: Making Kin in the Chthulucene* (Haraway 2016) ja *The Carrier Bag Theory of Fiction* (1986). Kaikki edellä mainitut ajattelijat kirjoittavat feminististen tulevaisuuksien ja marginalisoitujen henkilöiden kirjoittamisen tai spekulatiivisen feministisen fiktion puolesta. Heidän sanansa ovat tärkeitä minulle nimenomaisesti suhteessa kirjoittamiseen ja sen kontekstualisoimiseen queeriksi taiteen tekemisen praktiikaksi.

Lorden kirjoitukset kertovat minulle kirjoittamisen muuttavasta voimasta ja poliittisesta potentiaalista. Lordea lukiessani olen alkanut ajatella kirjoittamista eräänlaisena taikuuden muotona. Kirjoittaminen on valovoimaista: ”...poetry as illumination, for it is through poetry that we give name to those ideas which are — until the poem — nameless and formless, about to be birthed,

8 ”...feminismiä ei ole olemassa ennen sen suhteisuuksia” kirj. suom.

but already felt” (Lorde, 1985, 36).⁹ Kirjoittamalla näkymättömästä tehdään näkyvää: ihmeitä saadaan aikaan. Kirjoittamalla voi tehdä sanoitetuksi fantasioita sekä tunnettuja ja koettuja haluja, jotka ovat koko ajan olleet todellisia, mutta ehkä piilossa. Kirjoittamisen voi ajatella tekevän näistä kosketeltavampia, mutta myöskin voimistavan niitä. Kirjoittaminen tekee ja synnyttää maailmaan myös koko ajan jotain uutta, mitä tunteen tai ajattelun tasolla ei ole välttämättä pystytty saavuttamaan. (Samalla tavalla toki voi sanoa, ettei kirjoittamalla pysty saavuttamaan kaikkia niitä tuntemuksia tai ajatuksia, jotka sijaitsevat jossain sanojen tuolla puolen.) Lorde kirjoittaa: ”I speak here of poetry as a revelatory distillation of experience, not the sterile word play that, too often, the white fathers distorted the word poetry to mean...”¹⁰ Ymmärrän runouden, josta Lorde puhuu, viittaavan kirjoittamiseen, joka nousee syvästä tarpeesta ilmaista jotain, ei pelkästään siksi, että voisi tehdä vaikutuksen ja siirtää huomiota itsen, vaan siksi, että voisi ottaa tilan itselleen, harjoittaa ajattelun ja olemisen autonomiaa — olla kotonaan, turvallisemmin. Kirjoittaminen on Lordelle vallankumouksellista. Se on kirjoittajan oman politiikan manifestoituma.

Tulen viittaamaan Lorden kirjoituksiin lisää tuonnempana. Kirjoitan muun muassa siitä, miten ajattelen WMW -työpajassa tehtyjen kirjoitusharjoitteiden olevan suhteessa Lorden ajatuksiin. Ymmärrän, että Lorden sanat on kirjoitettu tietyssä paikassa ja ajassa, ja kohdennettu myös erityisesti tietyille henkilöille. Hän on musta feministi, jonka sanoja on varmasti useammin kuin kerran käytetty kontekstistaan irrotettuina valkoisen, ulossulkevan ja ei-intersektionaalisen feminismin nimissä ikäänkuin tavaramerkkinä ”vakavasti otettavasta” työstä. Lorden tekstejä on myös kritisoitu queer-feminismin puutteesta. Hän kirjoittaa melko systemaattisesti läpi koko *Sister Outsider* -kirjan pelkästään naisista. Tämä nais erityisyys on ongelmallista ja pitää yllä sukupuolibinääriä. Lorde on kuitenkin kirjoittanut kyseisen tekstin 80-luvulla, jolloin sukupuolen moninaisuuden käsittely oli huomattavasti vähäisempää kuin nykyään, eikä queer-teoria ollut vielä levinnyt niin laajalle. Itse olen päättänyt lukea Lordea siten, että jokaisen *nainen* sanan kohdalle ajattelen sanan *henkilö*. Ilman tätä ajatusleikkiä tekstit ulossulkisivat myös minut lukijana. Tahtoisin ajatella, että Lorde osoittaa kirjoituksensa kaikille ei-cis-miehille. Oikeasti en tätä voi tietenkään päättää, mutta koska Lorden sanat suhteessa kirjoittamiseen poliittisena praktiikkana ovat olleet minulle sekä monelle muulle feministille niin tärkeitä, tahdon viitata hänen sanoihinsa. Ajattelen, että se on myös tämän kirjoituksen kontekstissa lähes välttämätöntä, sillä Lorden vaikutus feministisen kirjoittamisen historiaan on niin merkittävää.

Cixous on toinen tunnettu esimerkki feministisen kirjoittamisen esikuvista. Häntä muun muassa pidetään Julia Kristevan ja Luce Irigarayn ohella tärkeänä ranskalaisen feminismin¹¹ kehittäjänä. Cixous on myös keskeisimpiä naiskirjoituksen tai feminiinisen kirjoituksen (*écriture féminine*) edistäjiä: ”Cixous'n ja Irigarayn mukaan naiskirjoitus on lähellä ruumista, tunnetta ja nimetöntä oleva diskurssin muoto, jonka vallitseva yhteiskunnallinen järjestys pyrkii tukahduttamaan. Tämän teorian mukaan feminiininen puhe tai feminiininen ääni on vaiennettu läntisen kulttuurin kaikilla alueilla; patriarkaatti on pystyttänyt kulttuurisia stereotyyppioita ja binäärisiä oppositioita,

9 ”...runous valaisuna, sillä runouden kautta annamme nimen niille ideoille, jotka ovat — ennen runoa — nimettömiä ja muodottomia, lähes synnytettyjä, mutta jo tunnettuja” kirj. suom.

10 ”Puhun tässä runoudesta ilmestyksenomaisesta kokemusten tislauksesta, en steriilistä sanapelistä, joksi liian usein, valkoiset isät ovat runouden merkityksen vääristäneet...” kirj. suom.

11 Ranskalaisen feminismin keskiössä on eron tutkiminen. Cixous, Kristeva ja Irigaray ovat tutkineet ”...ei-hierarkkisia tapoja jäsentää eroa. Sukupuolieron feministinen tutkimus nousi Ranskassa psykoanalyttisen teorian feministisen kritiikin ja kehityksen piiristä. Käsitteenä sukupuoliero onkin leimallisesti psykoanalyttinen, koska se viittaa subjektuuden rakentumiseen eron kautta.” (Halttunen-Riikonen & Ovaska 2013, 74).

joissa nainen säännönmukaisesti on miehelle alisteinen.” (Tieteen termipankki 2014.) Naiskirjoituksessa keskeinen ajatus on patriarkaalisesta kielestä irtautuminen ja vapautuminen mielihyvän, fantasian, ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden kautta. ”Cixous esittää naiskirjoituksen patriarkaatin vastaisena vallankumouksellisena voimana” (Mt. 2014.) Ajattelen naiskirjoituksen teoriassa olevan paljon hyvää: pidän Cixous’n massiivisesta ja julistavasta kielestä, kun hän puhuu kirjoittamisen vapauttavasta ja energisoivasta voimasta. Se tuntuu, se liikuttaa ja vavisuttaa. Mutta samaan aikaan toki koko naiskirjoituksen idea on ongelmallinen. Jo pelkästään sen nimi on yksi suuri problemaattinen huutomerkki: se on sukupuolta essentialisoiva, sukupuoli-binääriä ylläpitävä. Vaikka Cixous’n tekstien nähdään antaneen paljon myös queer-teorialle, ei hänen kielensä useinkaan yllä patriarkaalisesta binäärisen kielen tuolle puolen. Hän kirjoittaa sanalla *nainen*, vaikka tarkoittaisikin jotain muuta. Miksi? Tämä häiritsee minua lukijana usein paljon: se suututtaa. Se tuntuu laiskalta ja etuoikeutetulta. Silti olen päättänyt lukea Cixous’ta. Miksi ihmeessä?

Cixous’n tapa (lukuunottamatta binääristä kielenkäyttöä) kirjoittaa kirjoittamisesta on loputtoman koskettavaa. Se itkettää, se saa minut haluamaan kirjoittaa lisää, lisää ja lisää. Cixous kertoo minulle kirjoittamisen taiasta, siitä samasta mistä Lordekin puhuu. Cixous kirjoittaa vimasta ja vimmatusti. Hän kirjoittaa kirjoittamiseen astumisesta ja menemisestä, siitä kaikkein vaikeimmasta: aloittamisesta. Cixous’n kirjoitusten kautta olen alkanut ajattelemaan kirjoittamisen tilaa itsessään maailmana tai toisena maana (country of writing). (Cixous 1993.) Hänen inspiroimana olen alkanut uskoa yhä enemmän kirjoittamisen hetken mahdollisuuteen tehdä toisia maailmoita todella ja todeksi. Siksi hän on kritiikistäni huolimatta mukana ajattelijana tässäkin kirjoituksessa. Tahdon myös ottaa huomioon Cixous’n pyrkimykset eroon nais-mies-jaottelusta ja sukupuoliessentialismista kirjoittaessaan seuraavaa: ”On mahdotonta ylipäättään määritellä, mitä naiskirjoitus käytännössä on, koska sitä ei voi milloinkaan teoretisoida, lukita tai koodata, mikä ei merkitse että sitä ei olisi olemassa. Se ylittää aina fallosentristä järjestelmää hallitsevan diskursusin; se vaikuttaa ja tulee vaikuttamaan muualla kuin filosofisteoreettiselle herruudelle alistetuilla aloilla. Sitä pystyvät ymmärtämään vain automaatiikkoja rikkovat, reunoilla luo(vi)vat subjektit, joita yksikään auktoriteetti ei pysty kukistamaan.” (Cixous 2013, 48–49). Nämä ”reunoilla luovivat subjektit” voivat kenties viitata kaikenlaisiin queer-henkilöihin, ei pelkästään naisiksi identifioituviin. Näiden sanojen kautta myös minä koen voivani olla intiimissä suhteessa Cixous’n teksteihin, vaikka hänen kielensä onkin vielä vajavaista suhteessa queer-subjektiviteetteihin.

Haraway puolestaan kertoo minulle siitä kontekstista, jossa olen ja elän tällä hetkellä, ja jota vasten tahdon kuvitella ja unelmoida toisia maailmoja. Opiskelen koulutusohjelmassa, jonka taiteellisessa ja teoreettisessa keskiössä ovat kysymykset ekologisista vaikeuksista (esimerkiksi lajien kuudes sukupuutto, ilmastonlämpeneminen, mannerjään sulaminen). Opintojani ovat värittäneet keskustelut Antroposeenistä¹², kapitalismin ja fossiilisten polttoaineiden jälkeisistä ajoista, ekologisten katastrofien muovaamista tulevaisuuksista sekä tavoista liikkua niitä (tai muunlaisia) tulevaisuuksia kohti. Harmikseni olen useammin kuin kerran kokenut keskustelut suhteessa ekologisiin kysy-

12 Antroposeeni on sana, jota tutkijat ehdottavat uuden geologisen aikakauden nimeksi. Antroposeenin aikakauden ajatellaan alkaneen kun ihmisten teot alkoivat näkyä maapallon geologisissa muutoksissa. Virallisen geologisen ajanlaskun mukaan elämme vieläkin Holoseenin aikakautta, joka alkoi 11 500 vuotta sitten. Antroposeeni nimitys tarkoittaa ”ihmisen aikakautta”. (Tiede 2016) Termin esitteli ekologi Eugene Stoermer 80-luvulla, viitaten sillä kasvavaan näyttöön siitä, miten paljon ihmisten teot vaikuttavat maapalloon. Haraway on kritisoinut termiä sen ihmiskeskeisyydestä sekä universalisoivasta voimasta: se niputtaa kaikki maapallon ihmiset yhteen unohtaen erot muun muassa etuoikeuksissa. (Haraway 2016, 30 - 47.) Eivät kaikki ihmiset ole poltelleet fossiilisia polttoaineita samalla tavalla kuin länsimainen valkoinen mies. Antroposeeni viittaa ”ihmiseen”, joka on tuhonnut maapallon. Tämä Antroposeeni-ihminen väittää olevansa koko ihmiskunta yhteensä, mutta oikeasti lopulta taas päätty viittaamaan vain tiettyyn etuoikeutettuun ihmiskunnan osaan.

myksiin ja niiden kanssa työskentelyyn jollain tapaa tasapäistävinä ja homogenisoina. Tahdon oppinnytyksessäni kysyä, kuinka kirjoittaminen voisi toimia ajattelua tulevaisuuksista moninaistavana tekona ja praktiikkana. Koen, että tulevaisuuden skenaarioita käsittelevien keskusteluiden kieli universalisoi ja yleistää. Se on ongelmallista, vaikka ymmärränkin yleistävien väitteiden intensiteettien olevan usein lähtökohtaisesti hyviä. Yleistävä kieli, jolla esitetään väittämiä siitä miten ”kaikkien tulisi elää ekologisten katastrofien aikoina” (kuten veganismi tai kasvissyönti, kulutuksen vähentäminen tai laiskottelu tms.) ei kuitenkaan näyttäyty minulle välittävänä, moninaisena, queer-feministisenä tai intersektionaalisena tapana käsitellä tulevaisuuksien spekulatioita. Usein etuoikeuksien ja lukuisten sortavien rakenteiden vaikutukset ihmisten sekä muiden olentojen identiteetteihin, kykyihin, mahdollisuuksiin ja taustoihin unohdetaan ottaa huomioon tai tietoisesti ohitetaan spekuloidessa maapallon tulevaisuuksien tapahtumia. Nuo tulevaisuudet ovat kuitenkin muidenkin kuin yksinomaan maapallon, joka, muuten, turhankin usein kääntyy keskustelussa viittaamaan valkoiseen, kyvykkääseen, heteroseksuaaliseen cis-mieheen. Tulevaisuudet ovat monien, ja ne ovat kokoajan tuloillaan, tulossa, tulevana ja joka ikisen kohdalla. Ja ne ovat erilaisia.

Haraway on ollut minulle tärkeä ajattelukumppani suhteessa taiteen tekemiseen prekaareina aikoina, jolloin useiden maapallon organismien ja ekosysteemien olemassaolo on vaarantunut, heikentynyt tai päässyt jo häviämään. Hän on tärkeä ajattelukumppani suhteessa valkoisten ja mieskeskeisten tulevaisuustarinoiden haastamiseen, niiden rikkomiseen ja muuttamiseen. Hänen kanssaan tuntuu mahdolliselta miettiä, miten muuttaa tarinoita, miten tehdä uusia ja miksi. ”We need another figure, a thousand names of something else, to erupt out of the Anthropocene into another, big-enough story” (Haraway 2016, 10).¹³

Haraway painottaa kielen, sanojen ja puheen merkitystä suhteessa ymmärrykseen tulevaisuuksista ja maailmoista kohtaavista vaikeuksista. Uusien tulevaisuuksien ajattelu vaatii uudenlaista kieltä ja sanoja, erilaisia tapoja käyttää kieltä, yhdistellä sanoja ja leikkiä niillä. Haraway kutsuu tätä SF:ksi, eli spekulatiiviseksi fiktioksi, sci-fiksi, spekulatiiviseksi feminismiksi, spekulatiiviseksi ”satuiluiksi” (eng. fabulation) tai narutempuiksi (eng. string figures) (Haraway 2016, 10). Itse käytän tässä kirjoituksessani SF-lyhennettä viitaten sillä spekulatiiviseen fiktion ja spekulatiiviseen feminismiin. SF on moninainen, kirjava ja tarkkoja määrittelyjä pakeneva ajattelun työkalu. Se voi monipuolistaa ja queeriyttää ajattelua tulevaisuuksista, jolloin ajatus tulevaisuudesta yhtenä ja universaalina, kaikille samana apokalyptisenä loppuna voi väistyä. Haraway kirjoittaa, että dystooppinen kieli, jolla tulevaisuuksista usein puhutaan sekä populistisessa että tieteellisessä keskustelussa synnyttää rypemistä epätoivossa ja syö mahdollisuuksia yhteiseltä mielikuvitukselta (Haraway 2016, 51.) Hän kirjoittaa: ”A dark bewitched commitment to the lure of Progress - - lashes us to endless infernal alternatives, as if we had no other ways to reword, reimagine, relive, and reconnect with each other, in multi species well-being. This explication does not excuse us from doing many things better; quite the opposite. - - established disorder is not necessary; another world is not only urgently needed, it is possible, but not if we are ensorcelled in despair, cynicism,

13 ”Me tarvitsemme uudenlaisen hahmon, tuhansia nimiä jollekin muulle purkautuaksemme Antroposeenistä toiseen, tarpeeksi isoon tarinaan” kirj. suom.

or optimism, and the belief/disbelief discourse of Progress.”¹⁴ (Haraway 2016, 50 -51.) Kirjoitan SF:stä, Antroposeenistä ja queer-tulevaisuuksista lisää luvussa 3.

Myös vastikään edesmennyt kirkas tähti — ajattelijana ja kirjailijana, joka teki lukuisia uusia maailmoita, ei pelkästään haaveillut niistä, vaan todella teki — Ursula K. Le Guin kirjoittaa toisenlaisten tarinoiden välttämättömyydestä. Tarinoiden, jotka eivät pelkästään keskity (mies)sankariin tai koviin, pitkulaisiin esineisiin ja asioihin, joilla voi tökkiä, pistää, tappaa, penetroida. Le Guin vaatii tarinoita, jotka *tekevät muutosta* (Le Guin 1986, 152) Muutoksen tekeminen on maailman tekemistä. Le Guin kirjoittaa, että olemme liiaksi tottuneet tappajatarinoiden, mies- ja sankaritarinoiden — jopa niinkin paljon, että päädyimme elämään niitä todeksi. Hän kirjoittaa: ”Hence it is with a certain feeling of urgency that I see the nature, subject, words of the other story, the untold one, the life story.”¹⁵ Tämän kirjoitettuaan hän kuitenkin jatkaa: ” - - ‘untold’ was an exaggeration. People have been telling the life story for ages, in all sorts of words and ways. Myths of creation and transformation, trickster stories, folktales, jokes, novels - -” (Le Guin 152).¹⁶ Tämä on totta. Kaikki toiset *toisiksi* nimettyjen henkilöiden tarinat ovat aina olleet ja tulevat aina olemaan. Niitä tehdään lisää, niitä eletään ja synnytetään. Mutta se, mitä ajattelen jokaisen — Lorden, Cixous’n, Harawayn ja Le Guinin — ajavan takaa kun he vaativat lisää feminististä kirjoittamista, toisten kirjoittamista, henkilöiden kirjoittamista, on tarinoiden moninkertaistuminen, queer-sukulaisuusien lisääntyminen, jatkuminen ja voimistuminen.

14 ”Synkkä ja noiduttu sitoutuminen edistyksen houkutuksiin sitoo meidät loputtomiin infernaalisiin vaihtoehtoihin, ihan kuin meillä ei olisi muita keinoja uudelleensanoittaa, uudelleenkuvitella, uudelleenelää ja yhdistyä uudelleen toistemme kanssa monilajisessa hyvinvoinnissa. Tämä selitys ei anna meille lupaa olla tekemättä monia asioita paremmin; päinvastoin. - - vakiinnutettu epäjärjestys ei ole välttämätöntä; toisenlainen maailma ei ole pelkästään kiireellisesti tarvittu, mutta myös mahdollinen, mutta ainoastaan jos emme jää lumoutuneiksi epätöivoon, kynnisyyteen tai optimismin sekä edistys-diskurssin uskoon/epäuskoon.” kirj. suom.

15 ”Siksi koen eräänlaista kiireellisyyttä suhteessa toisenlaisen tarinan sanoihin, kertomattomiin elämäntarinoiden.” kirj. suom.

16 ”’kertomaton’ oli liioittelua. Ihmiset ovat kertoneet elämän tarinaa jo kautta aikojen, kaikenlaisilla sanoilla ja keinoilla. Luomismyytit ja myytit muutoksesta, veijaritarinat, kansantarut, vitsit, novellit - -” kirj. suom.

2. KIRJOITTAMISEN MAAILMA

2.1 TYÖPAJASTA JA KIRJOITTAMISESTA

WMW-työpaja oli separatistinen ja siellä noudatettiin turvallisemman tilan politiikkaa. Kerron näistä työpajan käytänteistä enemmän tuonnempana (osio 2.2). Työpajaan osallistui kymmenen henkilöä, ja työpaja kesti yhteensä kaksitoista tuntia. Tapaamisia oli neljä. Työpajassa kirjoitettiin pelkästään käyttäen kynää ja paperia, ellei jollakulla ollut erityinen syy kirjoittaa jollakin teknologisella laitteella. Tahdoin rajata kirjoittamisen apparaatit kynään ja paperiin, sillä kirjoittamisen ja ajattelun tahti, syke, rytmi ja liike on niillä kirjoitettaessa huomattavasti erilainen kuin tietokoneella tai puhelimella. Minua kiehtoo kynällä kirjoitettaessa ajatuksen ja ruumiillisen liikkeen välinen jännite tai kitka. Se, mitä paperille lopulta tulostuu on usein huomattavasti erilainen tulos kuin se, mitä olin kerennyt olettamaan ennen kirjoittamisen päättymistä.

Kirjoittajilla oli joka kerta valittavanaan monista eri kokoisista, -värisistä, -materiaalisista ja -tuntuisista papereista se, jolle halusivat milloinkin kirjoittaa. Myös useita erilaisia ja eri värisiä kyniä oli aina tarjolla. Tahdoin tarjota kirjoittajille erilaisia vaihtoehtoja kirjoittamisen sijainneiksi. Monet kiinnittivätkin huomiota siihen, miten erilaisia kirjoittamisen maailmoita eri välineillä kirjoittaminen mahdollisti.

Aloitimme kaikki tapaamiset käymällä läpi jokaisen läsnäolijan kuulumiset, minkä jälkeen kerroin, mitä tulemme tuona kertana tekemään. Painotin sitä, että jokaisella on aina oikeus olla tekemättä harjoitteita, tehdä niitä omalla tavallaan tai ehdottaa jotain muutosta tai tarkennusta harjoitteisiin, joita ohjaan. Aloitimme kirjoittamisen lyhyellä lämmittelyllä, jota nimitän ”kirjoittamisen sijaintiin tutustumiseksi”. Tässä harjoitteessa kirjoittajan ”tehtävä” on vain tutkiskella, miltä kirjoittamisen sijainti tuona hetkenä tuntuu: mitä siinä on ja mitä se saa kirjoittajan kirjoittamaan? Lämmittelyn jälkeen kirjoitimme aina joko yksin, pareittain tai pienissä ryhmissä *sisällä sellaisissa kirjoittamisen maailmoissa, joissa halusimme tuolla hetkellä olla*. Jokainen tapaaminen siis noudatti pitkälti samaa kaavaa, poiketen toisistaan vain pienin muutoksin, tarkennuksin, ehdotuksin tai kirjoittamisen intentioin. Tarkoituksena oli, että kirjoittajille syntyisi voimakkaampi suhde tähän tiettyyn kirjoitusharjoitukseen toiston ja yhdessä tekemisen kautta. Jaoimme keskenämme aina työpajan päätteeksi omia löytöjämme: kokemuksia ja keinoja navigoida kirjoittamisen maailmassa.

Kirjoittamisesta

Kirjoittamisen tapoja on lukuisia, ja kaikenlainen kirjoittaminen tekee maailmaa: synnyttää uusia olentoja ja asioita. Ajattelen myös kaikenlaisen kirjoittamisen olevan kirjoittamisen maailmassa oleilua. Nyt kun kirjoitan, olen kirjoittamisen maailmassa. Samalla tavalla kuin vaikka tehdessäni ruokaa, olen ruoan maailmassa tai harrastaessani seksiä, olen seksin maailmassa. Tässä opinäytteessäni keskeistä kuitenkin on kirjoittamisen maailman potentiaali toimia spekulatiivisena fiktiona — kirjoittajan todellisuutta aktiivisesti muuttavana rinnakkaistodellisuutena.

Taiteen tekeminen on aina maailmaan jonkin uuden asian tekemistä (poiesis) — uudenlaisen todellisuuden luomista. Toisaalta moni taideprojekti keskittyy tämän materiaalsen maailman realistiseen kuvaamiseen: ongelmien uusintamiseen vaikkapa lavalla tai kirjassa. Minulle tärkeää on uuden kuvittelu, toisinkuvittelu, fantasia ja leikki, joka muuttaa todellisuutta ja tekee toisenlaisia

tulevaisuuksia saavutettaviksi. Yleisesti ottaen motiivini taiteen tekemiseen on tehdä todelliseksi sellaisia työskentely- ja olosuhteita, joissa minun on hyvä tai parempi olla. Opinnäytetyöni motiivina voi pitää ainakin sitä, että haluan työskennellä sellaisten henkilöiden kanssa, joiden parissa minun on hyvä ja turvallisempi olla. Haluan tehdä työtä marginalisoiduille henkilöille, itseni mukaan lukien, siten, että minun ja meidän politiikat voivat olla työskentelyn keskiössä ja hetero- ja cis-normatiivisuus jossain periferiassa, marginaalissa. Voi kai sanoa, että pyrin uudelleen keskittämään valtaa ja ottamaan sitä takaisin sinne, mistä patriarkaatti sitä on vienyt pois.

Haluan tutkia kirjoittamisen hetkeä ja maailmaa itsessään spekulatiivisena fiktiona, koska olen kiinnostunut leikin ja kuvittelun potentiaalista liikuttaa leikkivää ja kuvittelevaa ruumista eräänlaiseen rinnakkaistodellisuuteen. Pohdin millä tavalla rinnakkaistodellisuuksissa vierailu vaikuttaa siihen, miten vierailija näkee ja kokee ”tämän” todellisuuden? Kirjoittaessani kirjoitan maailmoista, mutta kirjoitan myös maailmoissa. Kirjoittaminen ei ole etäällä olemista. Se ei ole matkan päästä tilanteen ja tapahtumien tarkkailua ja niiden kirjaamista ylös, dokumentointia. Pikemminkin se on kirjoittamisen hetkellä toisenlaisen, mahdollisen ja uuden maailman tekemistä. Se on sen sisässä olemista aktiivisesti.

Ajattelen kirjoittamisen hetkeä seuraavalla tavalla. Kirjoittaja, paperi, kynä sekä fyysinen ja materiaallinen tila, jossa kirjoittaminen tapahtuu yhdessä muodostavat kirjoittamisen *sijainnin*, eräänlaisen vyöhykkeen. Se on sijainti, johon kirjoittajan ruumis, historia, mielikuviutus ja sen hetkinen tunnetila asettuvat kirjoittaakseen. Sijainti mahdollistaa kirjoittajan astumisen kirjoittamisen maailmaan. Kirjoittamisen maailma avautuu tämän sijainnin kautta. Sijainti on eräänlainen portti tai aukeama. Queer-feministiteoreetikko Sara Ahmed kirjoittaa kirjoittamisen sijainnista: ”The paper here matters, both as the object upon which writing is written, but also as the condition of possibility for that work” (Ahmed 2006, 34).¹⁷

Suomen kielen sana *maailma* on yhdyssana sanoista *maa* ja *ilma*. Se on kahden ainesosan yhdistelmä (Lehtonen 2014, 17). Maa viittaa materiaaliseen todellisuuteen, kun taas ilma symboliseen (Mt. 11, 14 & 333). Maailma on sekä se materiaallinen alue tai tila, joka ympäröi siinä tilassa olevia olentoja, että kaikki symbolinen ja kulttuurinen todellisuus. Ajattelen kirjoittamisen maailman koostuvan kirjoittamisen materiaalisesta paikasta (kirjoittamisen sijainti) sekä mielikuviutuksellisista ja virtuaalisista ulottuvuuksista. Näihin lukeutuvat ainakin kirjoittajan ajatukset, kokemukset, tunteet, energia, historia ja unelmat. Kirjoittamisen hetkeä voi siis ajatella juuri sen materiaalisen ja immateriaalisen hetken asuttamiseksi, jossa kirjoittaja tuona hetkenä on.

Kirjoittamisen maailma on samaan aikaan sekä mystistä, tuntematonta ja taianomaista, että äärimmäisen tuttua ja arkista. Cixous kirjoittaa: ”The thing that is both known and unknown, the most unknown and the best known, this is what we are looking for when we write. We go toward the best known unknown thing, where knowing and not knowing touch, where we hope we will know what is unknown, where we hope we will not be afraid of understanding the incomprehensible, facing the invisible, hearing the inaudible, thinking the un-thinkable, which is of course: thinking - - writing is writing what you cannot know before you have written: it is pre knowing and not knowing, blindly, with words. It occurs at the point where blindness and light meet.” (Cixous 1993,

17 ”Paperi on merkittävä, sekä objektina jonka päälle kirjoitetaan, mutta myös mahdollisuuden olosuhteena työlle.” kirj. suom.

36.)¹⁸ Myös Cixous'n mukaan kirjoittaminen on toiseen maailmaan astumista. Cixous kirjoittaa tästä maailmasta sekä sanoilla ”*world of writing*” että ”*country of writing*”.

Kirjoittamisen maailmaan astuminen ei ole penetraatiota tai tunkeutumista. Kyse ei ole pelkästään kirjoittajan aktiivisesta menemisestä maailmaan, vaan myös siitä kuinka kirjoittamisen maailma avautuu ja on aktiivinen toimija: aukeaa ottaakseen kirjoittajan sisäänsä. Tilanne vaatii molemmat osapuolet. Kirjoittamisen maailmalla ei ikinä olisi omaa sisäpuoltaan ilman siellä oleilevaa kirjoittajaa. Tilanne on hybridi tai symbioottinen.¹⁹ On vaikeaa sanoa tarkalleen, missä vaiheessa mitään tapahtuu. Missä vaiheessa kirjoittaja onkin yhtäkkiä jossain aivan ”toisaalla”, mutta silti ”tässä”? Cixous'n mukaan kirjoittamisen maailma avautuu heti, kuin unissa, ilman alkusoittoa, ilman esittelytekstejä. Cixous kirjoittaa, että unen hurmio on sen voimassa kuljettaa unelmoija toiseen maailmaan. Tai pikemminkin: ” - - you are not transported, you are already in the other world. The scene is that of the other world. There is no transition: you wake up in the dream in the other world, on the other side; there is no passport, no visa, but this extreme familiarity with extreme strangeness...” (Cixous 1993, 79 - 80.)²⁰

On väärin kuvitella (kuten monet miehet ovat kuvitelleet) kirjoittamalla voitavan vallata kaikki todelliset maailmat, työntyä sisään mihin tahansa tarinaan ja millä tahansa voiman käytön keinoilla. Kirjoittamista on tehty läpi historian väkivaltaisesti ja sitä on käytetty lisäämään väkivaltaa (Cixous 2010, 4 - 5). Se on ollut valkoisen miehen projekti, jolla on sanoitettu tarinat kuin tarinat sopimaan tiettyyn normiin. On kirjoitettu muiden tarinoita. On kirjoitettu toisten tarinoita. On kirjoitettu tarinoita, joihin niiden kirjoittajalla ei ole oikeasti mitään asiaa. Tämä on väkivaltaista kirjoittamisen maailman kolonialismia, imperialismia ja omimista. Se on kirjoittamisen maailman potentiaalin väärinkäyttöä, jossa kirjoittajan oma ruumis, kokemukset ja mielikuvitus typistyvät pelkkään etuoikeuksilla pröystäilyyn. Ikäänkuin valkoisilla cis-heteromiehillä ei olisi mitään muuta kerrottavaa kuin tarinoita omista etuoikeuksistaan. Kenelle tällaisessa maailmassa vierailu on kiinnostavaa? Ei kenellekään. Se tuottaa samaa patriarkaalista, tympeää, tylsämielistä ja ankeaa tarinaa iänikuisista miekoista ja (mies)sankareista, jota Le Guin on kritisoinut teräväsanaisesti: ”That story not only has Action, it has a Hero. Heroes are powerful. Before you know it, the men and women in the wild-oat patch and their kids and the skills of the makers and the thoughts of the thoughtful

18 ”Asia, joka on samaan aikaan tuttu ja tuntematon, kaikista tuntemattomin ja kaikista tunnetuin, tätä me etsimme kirjoittaessamme. Menemme kohti kaikista tutuinta tuntematonta, missä tietäminen ja ei-tietäminen koskettavat, missä toivomme tietävämmä mitä tuntematon on, missä toivomme ettemme olisi peloissamme ymmärtäessämme ymmärtämätöntä, kohdatessamme näkymättömän, kuullessamme kuulemattoman, ajatellessamme ajattelematonta, mikä on tietenkin: ajattelua - - kirjoittaminen on kirjoittamista siitä, mitä et voi tietää ennen kuin se on kirjoitettu: se on etukäteen tietämistä ja ei-tietämistä, sokeana, sanoilla. Se ilmaantuu hetkessä, jossa sokeus ja valo kohtaavat.” kirj. suom.

19 Symbioottisella tarkoitan tässä usean olennon (kirjoittajan, kynän, paperin, mielikuvituksen ja ruumiin) läheistä yhteiselämää ja -työtä.

20 ” - - sinua ei kuljeteta vaan sinä olet toisessa maailmassa. Näkymä on toisesta maailmasta. Tässä ei tapahdu liikkumista paikasta toiseen: heräät unessa jo toisessa maailmassa, toisella puolella; tässä ei ole passia, ei viisumia, vain äärimmäisen tunte-mattomuuden tutuus.” kirj. suom.

and the songs of the singers are all part of it, have all been pressed into service in the tale of the Hero. But it isn't their story. It's his." (Le Guin 1986, 166.)²¹

Oikeastaan en siis halua kirjoittaa kirjoittamisesta ”työkaluna”. En halua ajatella kirjoittamista välineenä, jolla voi käydä sorkkimassa mitä ikinä eteen tuleekaan tai tehdä maailmanvalloitusta. Kirjoittaminen on pikemminkin praktiikka kuin työkalu. Se on symbioottinen toiminto, jossa kirjoittaja asettaa itsensä alttiiksi ja avautuu kirjoittamisen maailmalle sen avautuessa puolestaan kirjoittajalle. Kirjoittaminen on välittämistä, kanssa-ajattelua ja suhteiden rakentamista. Toisaalta Cixous ja moni muu feministiteoreetikko ajattelee feministisen kirjoittamisen olevan myös ase ja vallan takaisin ottamisen työkalu: ”To write and thus to forge for herself the antilogos weapon. To become at will the taker and initiator, for her own right, in every symbolic system, in every political process.” (Cixous 2010, 8.)²² Ja toki se sitä onkin: minkä tahansa toiminnan, jonka patriarkaatti on ominut, takaisin ottaminen ja käyttäminen on sen toiminnan käyttämistä patriarkaattia vastaan (työkaluna, aseena). Mutta feministinen kirjoittaminen ei ole pelkästään tätä varten. Feministinen kirjoittaminen ei tarvitse patriarkaattia ollakseen merkittävää. Feministinen kirjoittaminen ei tarvitse patriarkaattia yhtään mihinkään. Se alkaa aina premissistä, että patriarkaatti on epänormaali asiointi (Bammer 2015, 35). Se on olemassa omine oikeuksineen, omine politiikkoineen ja toimintamalleineen. Siksi sitä ei voi typistää pelkästään työkaluksi tai aseksi. Se on aina paljon muutakin. Lorden mukaan runous on nimettömälle nimen antamista, jotta sitä voisi ajatella: kirjoittaminen tekee kaukaisia toiveiden ja pelkojen horisontteja näkyviksi. (Lorde 1984, 37.)

Feministinen kirjoittaminen on maailman tekemistä ruumiilla, ei pelkästään analyttisellä ja kriittisellä mielellä. Se on liikettä ja kirjoittamisen maailmassa oleilua, etsintää. Cixous kirjoittaa runoilijan olevan matkustaja. ”Runous on matkustamista jaloin ja kaikilla niiden varaosilla. Kirjoittaminen ei ole saapumista; suurimmaksi osaksi kirjoittaminen ei ole saapumista. Kirjoittajan tulee kulkea jalan, koko ruumiilla.” (kirj. suom. Cixous 1993, 64 - 65.) Kirjoittaminen on fyysinen ja ruumiillinen, materiaallinen teko. Jokainen sana, joka kirjoittaessa tulostuu, ottaa muodon ja syntyy, on oma olentonsa, vaikka se viittaisikin lukuisiin samanlaisiin, samannäköisiin sanoihin, jotka on kirjoitettu aiemmin tai jotka tullaan kirjoittamaan. Sana tulee maailmaan, se linkittyy viereiseen sanaan, toiseen, kolmanteen ja useaan. Pilkkuihin, pisteisiin, väleihin ja päällekkäisyyksiin. Sanat muodostovat linkkejä, ryhmittymiä, saarekkeitä. Ne sitoutuvat, ne ovat suhteissa. Kirjoittaminen liikuttaa ruumista, sormia, silmiä, silmäluomia, käsiä, kynärpäitä, kieltä. Ajatus kulkee sanan muodostuksen ja jo ajatellun välillä. Mitä kerkeän kirjoittamaan siitä kaikesta, jota jo ajattelin? Mitä jää kirjoittamatta? Mitä tapahtuu kun kirjoitankin jotain aivan muuta, mitä luulin kirjoittavani? Kirjoittamisen maailma on vienyt minut syvemmälle toisaalle. Ja samaan aikaan olen juuri tässä enkä missään muualla. Tuntuu vaikealta selittää tätä, mutta yritän. Teen sen purkamalla kirjoittamisen maailman kompleksisuutta analysoiden työpajaan osallistuneiden kirjoittajien palautteita kirjoittamisen maailmasta.

Kysyin kirjoittajilta työpajan jälkeen, millainen kirjoittamisen maailma oli. Tämä oli tutkimuskysymykseni, johon kirjoittajat vastasivat kaikki omista kokemuksistaan käsin. Pyysin jokaista

21 ”Siinä tarinassa ei ole pelkästään Toimintaa, vaan myös Sankari. Sankarit ovat voimakkaita. Ennen kuin huomaatkaan, ovat kaikki miehet ja naiset villikauramaatilkulla ja heidän lapsensa ja tekijöiden ajatukset ja ajattelevien ajatukset ja laulajien laulut kaikki osana sitä tarinaa. Ne on puskettu palvelemaan Sankari-tarinaa. Mutta se tarina ei ole heidän. Se on miehen.” kirj. suom.

22 ”Kirjoittaminen on naiselle antilogos-aseen takomista. Tulla samaan aikaan ottajaksi ja alullepanijaksi, omalla oikeudellaan, jokaisessa symbolisessa systeemissä ja jokaisessa poliittisessä prosessissa.” kirj. suom.

halutessaan lähettämään minulle vastauksen kysymykseen sähköpostitse. En ollut määritellyt vastaukselle toivottua pituutta. Tahdoin jättää tämän jokaisen kirjoittajan oman harkinnan varaan, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman rehellisiä ja suoria; jotta ne vastaisivat juuri tuohon kysymykseen ilman minkäänlaisia tuottamisen paineita suhteessa tekstin analytyttisyyteen. Annoin kaikille myös mahdollisuuden olla vastaamatta, tai kieltäytyä oman vastauksensa käyttämisestä tutkimusmateriaalina. Jokainen vastannut kirjoittaja kuitenkin antoi suostumuksensa minulle käyttä heidän vastaustekstiään materiaalina tässä opinnäytetyössä (joko siten, että voin ottaa heiltä suoria lainauksia tai siten, että uudelleen sanoitan heidän kirjoittamiaan sanoja). Yhdeksän kymmenestä työpajaan osallistuneesta henkilöstä vastasi tutkimuskysymykseeni. Viittaan heihin ja heidän palautteisiinsa tuonnempana anonyymisti aakkosjärjestyksen mukaisin kirjaimin A - I.

Toiset vastanneista pohtivat enemmän työpajan rakennetta ja tunnelmaa kirjoittamisen maailman kontekstina, kun taas toiset purkivat kokemuksiin kirjoittamisen hetkestä ja siitä kuinka ruumis, ajattelu ja mielikuvitus liikkuvat harjoitteiden aikana. Koen palautteen moniulotteisuuden rikkautena, sillä ajattelen myös kirjoittamisen maailman olevan moniulotteinen. Se ei koostu pelkästään kirjoittamisen apparaateista tai materiaaleista, muttei myöskään ole redusoitavissa kirjoittajan ajatuksiin, kokemuksiin tai mielikuvitukseen. Kirjoittamisen maailmaa tekevät kirjoittamisen tilan, työkalujen, kirjoittajan kehon ja kokemusten lisäksi myös se sosiaalinen, poliittinen, materiaallinen ja yhteiskunnallinen tila, jossa kirjoittaja kirjoittaa.

Kirjoittajien palautteet ovat arvokkaita ja valideja tiedonlähteitä yrittäessäni ymmärtää, miten kirjoittaminen voi toimia poliittisena toimintana, ajatteluna, sanallistamisena ja huolenpitona. Vastauksista on löydettävissä muutamia toistuvia teemoja. Tutkimuskysymykseeni vastaamista helpottaakseni poimin vastauksista viisi pääteemaa, joista yhden tai useamman ajattelen tavalla tai toisella nousevan esiin jokaisen kirjoittajan vastauksessa. Teemat ovat tila, yhteisö, kirjoittamisen apparaatit, mielikuvitus ja ruumiillisuus. Ne ovat toisiinsa kietoutuneita, enkä koe niiden tarkkarajaista erottelua mielekkäänä. Kuitenkin mahdollistaakseni jonkinlaisen tutkimuksellisen syventymisen kirjoittajien antamaan palautteeseen ja kirjoittamisen maailman moniulotteisuuden hahmottamiseen, käsittelen edellä mainittuja teemoja kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa (osiot 2.2 ja 2.3) käsittelen kirjoittajien palautetta suhteessa kirjoittamisen tilaan ja yhteisöön. Pohdin työpajan separatistisuutta sekä turvallisemman tilan periaatteita ja sen mahdollistamia kokemuksia. Toinen osa (osio 2.4) fokusoii kirjoittamisen apparaattien sekä kirjoittajan ruumiin ja mielikuvituksen yhteenkietoutumaan.

*Through the white, little cracks show the real
intensity of the color, flacking through like the
truth of what it was before, blistering
irresistably.*

*It is possible to hide, it is possible
to build a hiding nest.*

- anonyymi

2.2 TURVALLISEMMAT TILAT JA SEPARATISTISUUS

Monen kirjoittajan vastauksissa toistuvat kommentit työpajan ilmapiiristä ja tavoistani fasilitoida työpajaa. Siksi koen tärkeäksi käsitellä työpajan periaatteita, separatistisuutta sekä käsityksiäni turvallisemman tilan politiikasta. Kirjoitan ensin auki, mitä tarkoitan turvallisemmalla tilalla, minkä jälkeen kirjoitan lyhyesti separatistisen ja turvallisemman tilan tarpeellisuudesta Suomen kontekstissa. Tämän jälkeen käsitelen kirjoittajien kokemuksia työpajan tilan ja kontekstin sekä kirjoittamisen maailman suhteista.

En nimennyt työpajan tilaa turvalliseksi. En ajattele, että minulla tai kenelläkään muulla sen puoleen on ikinä mahdollisuutta määritellä jotakin tilannetta tai tilaa turvalliseksi *kaikille*. Näen sen vallan väärinkäyttönä sekä ylhäältä alas päin suuntautuvana toimintana, joka yrittää tasapäistää useiden erilaisten yksilöiden ja ryhmien kokemuksia. On aivan eri asia puhua omasta kokemuksestaan ja ilmaista henkilökohtainen kokemuksensa jonkin tilan tai tilanteen turvallisuudesta. Turvallinen tila on käsitteenä ongelmallinen juuri siksi, että se on niin väittävä ja staattinen. Ikäänkuin konfliktille ei olisi tilaa. Siksi minun kuten monen muunkin mielestä sensitiivisempi ja avoimempi käsite tällaisessa yhteydessä on *turvallisempi tila*. Tässä käsitteessä turvallisuus ei ole lukittua tai homogeenistä, vaan se on aktiivinen teko kohti *turvallisempaa kuin*. Turvallisempi tila on siis turvallisempi suhteessa johonkin toiseen tilaan, yleensä yhteiskunnan rakenteisiin ylipäättään ja kaikkiin niihin tiloihin, joissa esimerkiksi hetero-, cis- ja valkoisuusnormeja ei kyseenalaisteta. New Yorkilainen kollektiivi *Coalition for Safer Spaces* kirjoittaa turvallisemmista tiloista seuraavalla tavalla: ”Turvallisempi tila on tukea antava, ei-uhkaava ympäristö, joka rohkaisee avomielisyyteen, kunnioitukseen ja halukkuuteen oppia toisilta sekä fyysiseen ja mentaaliseen turvallisuuteen” (*Coalition for Safer Spaces* 2010, kirj. suom.).

Turvallisemman tilan politiikka on kriittinen suhteessa yhteiskunnan valtarakenteisiin, ja sen mukaan toimivat yhteisöt pyrkivät mahdollistamaan tiloja ja tilanteita, joissa ihmisten taustoista, kyvyistä, tiedoista, etnisyydestä, sukupuolesta, seksuaalisuudesta tai oman tilan tarpeesta tehdyt oletukset tunnistettaisiin, haastettaisiin ja pyrittäisiin olemaan toimimatta niiden mukaisesti. Ajattelun turvallisempien tilojen tekemisen olevan tärkeä (ja joskus jopa elintärkeä) poliittinen työkalu. Itselleni niiden tekeminen on keskeinen pedagoginen, taiteellinen ja aktivistinen projekti. Pidän välttämättömänä sitä, että erinäisistä syistä marginalisoiduilla henkilöillä on mahdollisuuksia koontua yhteen ja keskustella, ajatella, oppia ja oleilla yhdessä jaetuilla samastumispinnoilla, tukea ja tunnustaa toisiaan sekä saada tunnustusta itselle ja omille identiteeteille, taustoille, traumoille tai kokemuksille. Ja vaikka marginaalisuus ja kokemukset sorretusta asemasta olisivatkin tiloihin tulevia henkilöitä yhdistävä tekijä, eivät nuo tekijät enää turvallisemmassa tilassa ole keskiössä. Turvallisemmat tilat murtavat marginaalisemia. Turvallisemmissa tiloissa patriarkaalisen yhteiskunnan ilmapiiri ei pääse vaikuttamaan tapoihin olla ja kohdata toisia, vaikka se toki onkin tausta ja historia, jota vasten turvallisemmat tilat asettuvat ja jota ne muuttavat. Tämä on mielestäni

kaiken feministisen työn keskiössä — toisen järjestyksen luominen, toisenlaisen maailman kuvittelu sekä aktiivinen²³ yhdessä tekeminen.

Coalition for Safer Spaces kirjoittaa: ”Meidän täytyy tunnustaa se, että loukkauksia ja hyväksikäyttöä tapahtuu myös niiden ihmisten tekemänä, jotka tunnemme, joita rakastamme ja joiden kanssa jaamme samankaltaisia anti-sortamisen ideologioita. Meillä täytyy olla keinoja käsitellä näitä tekoja yhdessä edistämällä muutosta ilman, että sotkemme siihen mukaan [poliisi] valtiota tai rikos[epä-]oikeussysteemiä” (Coalition for Safer Spaces 2010, kirj. suom.). Turvallisempia tiloja tehdään, jotta ihmiset voisivat kohdata ja haastaa toisiaan, ymmärtää vastuuseen kutsumisen²⁴ tärkeyden ja oppia sekä vastaanottamaan huomautuksia muilta että huomauttamaan toisiaan loukkaavasta käytöksestä. Turvallisempien tilojen käytäntöihin on usein myös sisäänkirjattuja sääntöjä siitä kuinka häiritsevään ja sortavaan toimintaan tulisi puuttua. Joskus myös viimeisin toimintamalli on epä-kunnioittavaa toimintaa jatkavan henkilön poistaminen tilasta.

Usein turvallisemmat tilat ovat separatistisia, eli vain tietyille vähemmistöille tarkoitettuja (esim. vain queer-henkilöille tai vain rodullistetuille jne.) WMW-työpaja oli yksi esimerkki tällaisesta tilasta. On tärkeää huomioida konteksti, jossa työskentelen, ja se, keille turvallisempia tiloja pyrin mahdollistamaan. Mielestäni Suomessa on separatistisia tiloja yhä liian vähän. Vaikka feministisessä toiminnassa separatistiset ja turvallisemmat tilat ovat olleet kautta historian vakiintuneita keskeisiä käytäntöjä, vaikuttaa ettei niiden tarvetta tai perusteita yhä vielääkään ymmärretä yleisesti. Jasmina Amzil kirjoittaa *Ruskeat Tytöt* -mediassa julkaistussa artikkelissaan ettei turvallisempia tiloja käsitellä julkisessa keskustelussa vielääkään oikeassa kontekstissa: ”Turvallinen tila on käytäntönä vanha, mutta siitä käyty julkinen keskustelu ja käsitteellistäminen melko uusia asioita — Tarvitaan lisää julkista keskustelua. On kuitenkin tärkeää, että media - - kehystää tämä herkän aiheen historiallisesti oikein, jotta valta-asetukset tulevat esiin eikä tarpeetonta vastakkainasettelua ja väärinkäsityksiä synny entistä enemmän” (Amzil 2017.)

Suomessa separatististen ja turvallisempien tilojen tarpeen kohtaamasta ymmärtämättömyydestä eräänä tuoreena esimerkkinä toimii muun muassa vuoden 2016 Helsingin *Feministisen Foorumin* (FemF) kohtaama kohu. Tuolloin *No Whites Allowed* -turvallisempi tila rodullistetuille feministeille herätti rasistisen keskustelun Suomessa. Tapahtuma on esimerkki siitä, miksi separatistisia ja turvallisempia tiloja tarvitaan Suomessa lisää. Jos keskustelu feministisestä ja antirasistisesta työstä on yhä näin tiedostamattomalla tasolla yhteiskunnassa, on selvää, että tuota keskustelua täytyy synnyttää lisää. Useampien separatististen ja turvallisempien tilojen tekeminen lisää tämän feministisen praktiikan näkyvyyttä ja auttaa vakiinnuttamaan sen merkitystä laajemminkin kuin vain sitä tarvitsevien henkilöiden keskuudessa. Separatististen ja turvallisempien tilojen tarve ei kuitenkaan nouse pelkästään tarpeesta ”opettaa muita”. Näitä tiloja ei tehdä siksi, että koulutettaisiin heitä, jotka eivät tilojen tarvetta lähtökohtaisesti ymmärrä (koska eivät niitä koe tarvitsevänsä nauttiessaan niin suurista etuoikeuksista lähes kaikkialla ja poikkeuksetta). Separatistiset tilat

23 Aktiivisella tarkoitan tässä yhteydessä sitä, että feministisen maailman tekeminen on kokoajan käynnissä kun turvallisempia tiloja tehdään. En ajattele aktiivinen-sanaa passiivisen vastakohtana siinä mielessä, että toinen on hyvä (aktiivinen) ja toinen huono (passiivinen). En tahdo nähdä näitä sanoja binäärisesti. Käytän sanaa aktiivinen tässä painottaakseni turvallisempien tilojen maailmaa muuttavaa voimaa — niiden tekeminen on muutosta jo itsessään, ei pelkästään niiden mahdollistamat jälkikäteen tapahtuvat teot.

24 Englanninkielinen ja puhekielessä myös Suomessa usein käytetty termi tälle ”vastuuseen kutsumiselle” on call-out tai call-outtaaminen. Sille ei mielestäni ole täysin sopivaa suomennosta, mutta käytän tässä vastuuseen kutsumista. Vastuuseen kutsuminen, eli call-outtaaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että jollekulle ihmiselle huomautetaan tämän epäsovinnasta tai -korrektista käytöksestä tai puheesta.

murtavat etuoikeuksia, tekevät ne näkyviksi ja muuttavat järjestystä. ”Kaikkea kaikille” -periaate ja inklusiivisuuden ihanne ovat utopioita, jotka eivät voi toteutua tässä maailman tilassa. Ne jättävät aina etuoikeudet huomioimatta ja täten päätyvät suosimaan heitä, joilla etuoikeuksia enemmän on. Tarve turvallisemmille ja separatistisille tiloille nousee ensisijaisesti henkilöiden kokemasta sorrosta. Tarvitaan tiloja, jotka ovat eksklusiivisia henkilöille, jotta he voivat välillä tehdä oman poliittikkansa ja tarpeensa mukaista maailmaa rauhassa ilman väkivallan, sorron ja alistamisen uhkaa.

2.3 KIRJOITTAMISEN TILA JA KONTEKSTI

WMW-työpajan separatistisuus ja turvallisemman tilan politiikka ovat työlleni keskeisimpiä tekijöitä. Myös moni kirjoittajista mainitsi palautteessaan kokeneensa tärkeäksi periaatteet, joihin työpaja pohjautui. Muun muassa kirjoittaja G kirjoitti arvostaneensa sitä, että työpajassa pyrittiin haastamaan sukupuoli- sekä seksuaalioletukset. Hän kirjoitti kokeneensa tilan olleen feministinen, ja poliittisen taiteen tekemistä tukeva. En ole varma mitä hän tarkoittaa *poliittisella taiteella*, mutta tulkitsen palautteen siten, että hän koki tilan mahdollistavan feministisen taiteen tekemisen yhdessä muiden samankaltaiseen agendaan sitoutuneiden henkilöiden kanssa. Luen toisen kirjoittajan D:n viittaavan tähän samaan aiheeseen kun hän kirjoittaa, että kollektiivisissa kirjoitus-harjoitteissa ”*tuntu läheisyydestä tai yhteisestä (banaalisti ilmaistuna) luovasta työstä korostui*”.

Myös C kirjoitti eksplisiittisesti tarvitsevansa enemmän feministisiä ja turvallisemman tilan käytäntöjä noudattavia tiloja: tiloja, joissa ei pakoteta tekemään mitään eikä myöskään oleteta mitään tietynlaista osallistumista, onnistumista tai kykeneväisyyttä harjoitteiden tekemisessä. Hän koki, ettei kirjoittaminen ollut pakotettua tai tuottavuuteen perustuvaa: ”*Näissä kirjoitusilloissa oli helppoa olla ja kirjoittaa ja tuntui, että tilaa oli tehdä tai olla tekemättä. Tuottaminen on mulle jotain, jota tehdesä ajattelee lopputulosta, yksityiskohtia, kehuja ja kommentteja ja se vie multa kaiken rohkeuden tehdä mitään.*” Tämä kommentti tuottavuudesta ja tuottamattomuudesta on mielestäni tärkeä. Ajattelen tuottavuuden vaatimuksen olevan yksi voimakkaimmista heteronormatiivisen fossiilikapitalismin ylläpitämistä affekteista. Se vaikuttaa ihmisten toiminnassa sekä henkilökohtaisilla ja intiimeillä alueilla, työssä, arkipäivän rakenteissa, seksuaalisuudessa, sukupuolisuudessa että perhe- ja sukulaisuussuhteissa.

En usko, että työpaja pystyi ohittamaan kaikki tuottavuuteen perustuvat odotukset, tai ”vapauttamaan” jokaisen kirjoittajan. Sen sijaan uskon kuitenkin, että työpajan separatistisuus, se, ettei mitään tarvinnut lukea ääneen jos ei halunnut sekä itselle omanlaisensa (kirjoittamisen) maailman tekeminen olivat työpajan käytänteitä, jotka varmasti auttoivat kirjoittamaan tavoitteettomammin ja kevyemmin. A kirjoittaa: ”*At the beginning of the first session, I said I would like to become more vulnerable with my writing, and I think the workshop helped me a lot in that sense. Also, not censoring yourself (for instance I am, oh, so afraid of being cheesy) helps a lot. The world of writing was like a detox,*

*and introspection, and then sometimes a discovery - - And it was great to have people sharing things, but also having people deciding not to share them - I think that also shows that something was happening.*²⁵

Turvallisemman tilan periaatteet saattavat myös aiheuttaa estoja kirjoittamisessa jos henkilö pelkää synnyttävänsä tilaan ei-tervetullutta jännitettä. Muun muassa B kirjoitti, ettei hän tohtinut tuoda tilaan vihaisuutta. Palaute on tärkeä huomautus siitä, kuinka turvallisempia tiloja tehtäessä tulisi aina pitää mukana konfliktin, vihan, suuttumuksen ja kiukun mahdollisuudet. Tiedän kokemuksesta, että joskus turvallisemmissa tiloissa henkilöt alkavat jännittää sanomisiaan ja tekemisiään turhan paljon. Entä jos sanon jotain loukkaavaa? Entä jos kirjoitan jotain, joka provosoi jotakuta toista? B kirjoittaa työpajasta: *”Tiedän, että tässä kontekstissa kirjoittaminen on potentiaalista emancipoitumista. En tiedä, mitä tuon tiedostaminen tekee kirjoittamiselle. Kontrollloinko kirjoittamista vai mahdollistanko uusia suuntia ja maailmoja. Varmaan molempia, mutta jätän kirjoittamatta rumia sanoja...”* Hän jatkaa myös: *”Odotin välillä, että tapahtuisi jonkinlainen energian purkautuminen, että sanat ja äänneet voisivat tulla ulos myös sylkenä, sähinänä tai huutona. Mutta se olisi rikkonut tunnelman. Sähistä nyt omaa vihaansa ulos siellä, missä on rauhaa ja turvallista.”*

Myös H kirjoitti jonkinlaisesta ryhmäpaineesta tai kollektiivisesta yhteisen (hyvän) ilmapiirin ylläpidosta: *”In the exercises where we wrote collectively I got quite easily sucked into the worlds created in the common imagination - I didn't feel much resistance to what the others wrote, but I did feel a certain pressure to not let down their expectations of where the common world was going.”*²⁶ Ajattelen, että turvallisemmissa tiloissa täytyy olla tilaa vaikeille aiheille ja tilanteille, niiden selvittämiseksi ja läpikäymiseksi. WMW-työpajassa minun olisi pitänyt vielä enemmän painottaa feminististen ja queer-maailmoiden tekemisen vaikeita puolia. Kaikki uuden tekeminen, toisin tekeminen ja yli-päätään patriarkaatin tuhoamistyö vaatii roheutta ja riskin ottoja. Sitä työtä ei tehdä ongelmitta tai vaikeuksista. Myös se tausta, jota vasten tai jonka liepeillä ja sisässä uusia queer-maailmoita luodaan — eli patriarkaatti — on traumatisoiva. Trauman käsittely ei välttämättä ole ”kivaa” tai ”nautinnollista”, vaikkakin se myös voi olla sitä. Vihaisuus, tuska, rikkonaisuus, kiukku, ahdistus, masennus, kivut ja aggressiot ovat kaikki osa queer-feminististä kirjoittamista. On mielestäni tärkeää, että henkilöillä on kokemus omasta määräämisoikeudestaan suhteessa kirjoitusharjoitettiin. Jos ehdotan harjoitetta, jossa kirjoitetaan halutussa maailmassa, ei se välttämättä tarkoita vain lempeitä asioita, vaan myös tilaa omille ”demoneille”. On myös tärkeää, että esimerkiksi kollektiivisissa kirjoitusharjoitteissa henkilöt voivat kieltäytyä, kääntää suuntaa, muuttaa kirjoittamisen maailman tapahtumia ja vastustaa muiden mielipiteitä. Kaikki tämä on yhtäläillä autonomian ja itsemääräämisoikeuden sekä kollektiivisen maailman tekemisen praktiikkaa kuin myötäileminen ja tukeminenkin.

25 *”Ensimmäisen session alussa sanoin, että haluaisin tulla haavoittuvaisemmaksi kirjoittamisessani, ja luulen, että työpaja auttoi minua tässä asiassa paljon. Myöskin se, ettei sensuroi itseään (kuten minä pelkään, oh, niin usein olevani kliseinen) auttaa paljon. Kirjoittamisen maailma oli kuin myrkyn poistoa, ja itsetutkiskelua, ja sitten taas välillä löytämistä - - Ja oli mahtavaa kun ihmiset jakoivat asioita, mutta myöskin kun he päättivät olla jakamatta - ajattelen, että se on merkki siitä, että jotain tapahtui.”* kirj. suom.

26 *”Harjoitteissa, joissa kirjoitimme kollektiivisesti, imeydyin nopeasti maailmoihin, joita luotiin yhteisessä mielikuvituksessa - en kokenut paljoakaan vastustusta muiden kirjoittamiin asioihin, mutta tunsin kyllä jonkinlaista painetta olla pettämättä muiden odotuksia siitä, mihin yhteinen maailma oli menossa.”* kirj. suom.

What is written
on the forefront
what is in front of
what is it to be
in front of

what are you
when you are
in front of me
what am I
in front of you
what is us
what is this us
that we want to
get to know

what do you feel
when you feel me
who is this person
you're so charmed by

there is soft light
everywhere
it makes you awake
but doesn't hurt,
it never hurts your eyes

- Satu Kankkonen

Myös A kirjoitti kirjoittamisen maailman kontekstista: kirjoittamisen sijainnista sekä yhteiskunnasta. Hän kirjoitti, ettei voinut erottaa kirjoittamisen maailmaa laajemmasta ympäristöstään ja niistä ihmisistä, joiden keskellä kirjoittamisen akti tapahtui. Hän kirjoitti vastauksessaan seuraavaa: ”Overall, it was having my own space within a broader and shared space, a refuge without isolation.”²⁷ A:n kokemuksessa kirjoittamisen maailma oli siis erottamattomassa suhteessa tilaan ja tilanteeseen, jossa hän kirjoitti. Silti kirjoittamisen akti oli myös hänen oma rajattu saarekkeensa. A:n kokemuksessa kirjoittamisen maailma on siis suhteinen, mutta myös autonominen. Jos ympäröivä tila ja kirjoittamisyyhteisö ovat turvallisemman tuntuisia, voivat ne mahdollistaa kirjoittajan uppoutumisen tai matkaamisen kirjoittamisen maailmaan ilman että hän joutuu aktiivisesti kiinnittämään huomiotaan fyysisessä ympäristössä tapahtuviin asioihin. Uskon myös, että kokemus turvallisemmasta tilasta ja ihmisten välisestä empatiasta saattaa vähentää paineita tuottaa jollain tietyllä tavalla ”onnistunutta” tekstimateriaalia. Kokemus ulkopuolisista odotuksista tai vaatimuksista voi kenties olla lievempi turvallisemman tilan periaatteilla rakennetussa ympäristössä kuin useissa tilanteissa, joissa ihmiset ovat tottuneet kirjoittamaan. Epämääräiset ja abstraktit laatukriteerit, kuten ”hyvä” tai ”toimiva” teksti eivät vallinneet työpajan tilassa niin voimakkaina, minkä vuoksi

27 ”Ylipäättään, oli kuin minulla olisi ollut oma tila suuremmassa ja jaetussa tilassa, turvapaikka ilman eristämistä.” kirj. suom.

moni saattoi kokea voivansa syventyä leikkiin, kokeiluun ja halujen seuraamiseen kirjoittamisen maailmassa oleillessaan.

A kirjoitti työpajassa kokemastaan empatiasta tai henkilöiden keskinäisestä tunnustuksesta: ”*There was a nice empathy. I feel that empathy between strangers, respect between strangers, is almost dead or mediated by top-down compassion (which sucks). Although perhaps we were not truly empathetic, perhaps we didn’t give a shit about the process of others but because we were all on the same boat – we chose to be – and committing to the same task, we simply acknowledged each other.*”²⁸ Työpaja oli jaettu ja kollektiivinen tila, jossa monia erilaisia ja toisistaan poikkeavia, mutta yhtä tunnustettuja maailmoita tehtiin. Välillä kirjoittajat tekivät omia ja salaisia maailmoitaan. Välillä he kirjoittivat jaetuissa maailmoissa yhdessä muiden kanssa. Kirjoittamisen maailmat avautuivat monin eri keinoin ja intensiteetin kirjoittajille, mutta niitä yhdisti kokemus hetkellisestä turvallisemmasta yhteisöstä.

Miksi hankkia itselleen kompassi.

Kävelen, maleksin, ryntäilen, juoksentelen. Ihmettelen rakoja, jälkiä, painautumia, kiviä, oksia, polkuja ja potentiaalisia polkuja. Kuinka monta kertaa pitää kulkea jostain, että on polku. on piilossa.

Aurinko laskee ja nousee, porottaa ja

En koskaan oppinut mihin ilmansuuntaan se laskee ja nekin ovat olleet vain sanoja.

Länsi, itä, etelä, pohjoinen ja niiden välissä.

Tuolla on meri. Sen haistaa tuulesta. Ja se paikka, jossa puun runko oli kasvanut S-kirjaimen

muotoon. Tai sitten luikertelevan käärmeen,

madon, matelijan. Katsominen, kuunteleminen,

kuuleminen, koskeminen, koskettaminen, koskettuminen.

- Venla Helenius

Tila, jossa kirjoitetaan, on väistämättä suhteessa siihen kuka, mitä ja miten voi kirjoittaa. Maininat työpajan hyvästä tunnelmasta, kollektiivisesta empatiasta sekä toisten kuuntelemisesta ja kunnioittamisesta toistuvat usean kirjoittajan vastauksissa. Ajattelen tämän olevan eräänlainen vahvistus siitä, että työpajan separatistisuus ja turvallisemman tilan käytänteet olivat perusteltuja ja kaivattuja. Työpaja oli feministinen saareke patriarkaalisessa taideinstituutiossa, jossa feminististä työtä kaivataan lisää (ks. esim Fanni Noroilan opinnäytetyö: Hankala näyttelijä: Feministinen puheenvuoro 2016). Se oli tila, jossa toisenlaisia maailmoja tehtiin. Nuo maailmat tulivat oleviksi ja todellisiksi siellä. Feministisen SF:n oli mahdollista tapahtua käytännössä kirjoittamisen maailmoissa, joiden sijainneille tehtiin tilaa turvallisemmin.

28 ”Siellä vallitsi mukava empatia. Tuntuu, että empatia tuntemattomien ihmisten välillä, kunnioitus tuntemattomien ihmisten välillä on melkein kuollutta tai ylhäältä-alas suuntautuvan myötätunnon kautta välitettyä (mikä on kurjaa). Vaikka emme välttämättä olleetkaan todellisesti empaattisia, ehkä emme välittäneet paskan vertaa toistemme prosesseista, mutta koska olimme kaikki samassa veneessä - jossa päätimme olla - ja sitouduimme samaan tehtävään, me yksinkertaisesti tunnustimme toisemme.” kirj. suom.

mä tarvitsin mun oman kynän, mun sormeen sattuu kynnen alle, tunnen epämuodostuman hirveen kauhu tästä: tarkkailen vaan tosi pinnallisesti enkä pysty keskittymään oon ostanu tänään ekaa kertaa vuosiin karkkia ja vaatteita, olo kuin yläasteelaisella mietin valetta jonka kerroin, anekdootti valeesta, siis totuus, tehtävä ohitettu

ajatus kotiin menemisestä, ajatus ensimmäisestä nimipäivästä, pelko et teki virheen, harmaan paperin valinta, pelko että tuomio

*keho ei jaksa eli mä en jaksa
toiveet <3 <3 <3 <3*

i am a warrior

toivon, että saisin suudella häntä, en oo viikkoihin aatellu juuri muuta ja oon sentään kirjoittanu 35 000 merkkiä jotain, jolla pitäis olla jotain väliä

*TOIVOISIN ETTÄ VOISIN KIERÄHTÄÄ NURMELLE
Bea opettaa rakentamaan kompostin*

- Alvi Haapamäki

2.4 KYNÄ, PAPERI, RUUMIS JA MIELIKUVITUS

Kirjoittamisen maailman sijainti, eli kynä, paperi ja kirjoittava ruumis muodostavat yhdessä mielikuvituksen kanssa kirjoittamisen maailman. Työpajassa keskustelimme paljon siitä, miten kirjoittamista usein lähestytään ”ei-ruumiillisena” toimintona, jotenkin ajattelu- ja mielikuvituskeskeisesti: pelkästään kognitiivisena praktiikkana. Kirjoittaminen on kuitenkin paljon muutakin. Tahdon ajatella sitä ruumiillisena ja kokonaisvaltaisena oleiluna kirjoittamisen maailmassa. Myös moni kirjoittajista pohti palautteessaan kirjoittamisen maailman ruumiillisuutta, sekä sitä, miten ruumiillisuuden ja ajattelun yhteenkietoutuman muistaminen kirjoittaessa on tärkeä feministinen projekti.

keskittyminen

käsiala, sinnikkyys, kehut

keskittyminen 0%

varpaat—>hiki

happi ei kulje koska oon saanu liikaa sokeria

joten vaan paha olo vaikka karkit oli hyviä i love myself because i am a competitive manic bitch hoe

Every night i hear his breathing he is close he is behind the walls i'm afraid of him he disappears he disappears when i turn on my light my light is forever on

- Alvi Haapamäki

*This is the site.
My elbow is holding the floor as if I were underneath it and not on top.
This isn't true, I'm already halfway in a fiction.*

*I slide the paper underneath the weight of me.
Small grains of sand rub against the paper,
the pen skips and hops around them everything organises in layers
the sand pops and crackles like fizzy candy on the tongue*

- *Anni Kaila*

Jos kirjoittamisen käsittää liikkumisena, voi se olla unelmointia, joka aktiivisesti vie kirjoittajan siihen maailmaan, *josta* hän unelmoi. Tällöin kirjoittajan voi väittää kirjoittavan *sisällä* siinä maailmassa, *josta* hän unelmoi. Eli kirjoittaja kirjoittaa maailmassa, *josta* ja *jossa* hän unelmoi ja *jota* ja *jossa* hän haluaa. Kirjoittamisen maailma on todellinen. Se on paralleeli maailma, mutta myös aktuaalinen maailma, joka todellistuu monisuuntaisesti: sekä kirjoittajan ruumiissa että myöskin jossain sen ympärillä virtuaalisesti: kirjoittamisen maailmassa, jossa ruumis oleilee. G kirjoittaa hänelle olleen tärkeää, että tulevaisuuksia ja maailmoita kuviteltiin ja kirjoitettiin suhteessa siihen, mikä tuntuu hyvältä. Hän kirjoittaa siitä, miten tämän hetkinen yhteiskunnallinen järjestys on rakennettu järki—tunteet-dikotomiaan pohjaten, ja että tuon järjestyksen rikkomiseen tai muuttamiseen tarvitaan ruumiin, tunteiden, halujen ja ajattelun yhteistyötä, eikä pelkkää ”järkeilyä”. G viittaa palautteessaan myös Lorden kirjoittamaan tekstiin, *Uses of the Erotic: The Erotic as Power*, jossa Lorde kirjoittaa ruumiillisen ja eroottisen voiman poliittisesta muutosvoimasta. ”Jotta mikään sorronmuoto voisi kasvaa, täytyy sen turmella ja vääristää monia erilaisia sorrettujen kulttuurin omaavia voiman muotoja, joissa voi olla energiaa muutokselle” (Lorde 1984, 53, kirj. suom). Henkilöiden nautinto ja ruumiillisuus on viety heiltä pois, koska nautinnossa piilee valtava määrä poliittista voimaa ja energiaa. Tästä syystä intensiivinen ruumiillisuuden ja nautinnon kanssa työskentely on äärimmäisen tärkeä poliittinen queer-feministinen projekti. Siksi myös WMW-työpajassa keskityttiin kirjoittamaan nautinnon ja halun kautta kohti toisia maailmoita (ks. lisää nautinnosta luvusta 3).

Luen myös I:n viittaavan nautinnollisuuteen, kun hän kirjoittaa kirjoittamisen tarjonnan avoimen ja vapaan tilan ajattelulle. Hän kirjoittaa kokeneensa kirjoittamisen maailman alueena, jossa ajatukset mahdollistuvat, ja joka tekee hengittämisen mahdolliseksi. *”the world of writing was not a realm of thoughts but thoughts were possible - - A waste spectrum of possibilities that for me personally makes breathing possible.”*²⁹ Kirjoittamisen maailma oli I:lle sekä ruumiillinen että kuvitteellinen, täynnä mahdollisuuksia. Hän myös sanoo kirjoittamisen maailman olleen ”tipahtamista” jonnekin, jossa asiat ilmenevät moniulotteisesti (multidimensionally). Ajattelen tämän tipahtamisen tarkoittavan kirjoituksen maailmaan menemistä kirjoittamisen sijainnin kautta. Tipahtaminen voi tapahtua vahingossa tai tietoisesti irti päästäen. Se voi olla vatsanpohjasta kouraisevaa ihanaa vapaapudotusta luottaen siihen, että itse on silti yhä vaikutusvaltainen tipahtaessaan. Ehkä I uskaltautui luottamaan kirjoittamisen maailmaan ja päästi irti joistain itselleen asettamista ennako-odotuksista, tai ehkä kirjoittamisen maailma oli tavalla tai toisella niin voimakas, että se vain vei hänet mukanaan, ja hän tipahti.

29 ”kirjoittamisen maailma ei ollut ajatusten maailma, mutta ajatukset olivat mahdollisia - - Liiallinen tai ylimääräinen kirjo mahdollisuuksia, mikä tekee minulle henkilökohtaisesti hengittämisen mahdolliseksi.” kirj. suom.

Come, darling, come in certain light
we are here

there is:

lots of things to hide under here soft things, heavy things
so you can have pressure from every side and it will keep us in our shapes
- or you can leave yours behind

- Anni Kaila

D:n palautteessa on myös paljon viittauksia kirjoittamisen sijaintiin. Hän kirjoittaa: ”Koin erityisen vireyttäviksi ja aktivoiviksi harjoitteet, joissa oli mahdollista pysyä siinä (konkreettisesti) paikassa jossa oli, ja joissa oli mahdollista löytää sieltä intuitiivisesti sanoja, joista aloittaa.” Hän kirjoittaa siitä, miten kirjoittamisen aloittaminen jonkinlaisella itsensä kirjoittamisen aikaan ja paikkaan maadoittamisella, auttaa huomattavasti. Hän sanoo, että lattialla kirjoittaminen oli hänelle jollain tapaa erityisen ruumiillinen kirjoittamisen asento. ”...tunsin kehollisuuteni olevan vahvemmin mukana kirjoittamisen hetkessä, kuin jos olisin ollut pöydän ja tuolin äärellä. Keuhko ja käsivarsi jopa löysivät tiensä teksteihinkin.”

D kirjoittaa kirjoittamisen ruumiillisuuden huomioimisen olleen tärkeää suhteessa sekä omaan kirjoittamiseen että myös työpajan politiikkaan. Hän kirjoittaa: ”...kehollisuuden ymmärtäminen toi minulle tiettyä toimijuuden tunnetta; että minussa kirjoittaa nyt se biologisesti ja materiaalisesti tietty ihminen jolla on kehossaan tietyt univelat, tietty aineenvaihdunnan nopeus ja tietty vireystaso. Nämä olivat minulle tiettyjä feministisiä kysymyksiä: miten vajavaisuuteni, keskeneräisyyteni, sidoksisuuteni tähän olosuhteeseen, saa vaikuttaa siihen, mitä kirjoitan.” Kirjoittamisen maailman materiaalisuuden muistaminen on feministinen projekti. Ahmed kirjoittaa kuinka kautta historian on miesfilosofien kirjoitustyön materiaalisuus ja subjektiivisuus hävinnyt jonnekin universaalisuuden illuusion alle. ”Feminist philosophers have shown us how the masculinity of philosophy is evidenced in the disappearance of the subject under the sign of the universal (Bordo 1987; Irigaray 1974; Braidotti 1991). The masculinity might also be evident in the disappearance of the materiality of objects, in the bracketing of the materials out of which, as well as upon which, philosophy writes itself, as a way of apprehending the world. We could call this the fantasy of a ”paperless” philosophy, a philosophy that is not dependent on the materials upon which it is written.” (Ahmed 2006, 34.)³⁰ Ikäänkuin kirjoittaja vain kirjoittaisi tekstiä kanavoiden universaalia informaatiota. Kuin kirjoittajan ruumista, omaa kokemusta, kynää, paperia ja kirjoittamishetkellä vallitsevaa yhteiskunnallista tilannetta ei olisi ollut koskaan olemassakaan. Tämä on ollut valkoisen cis-heteromiehen projekti: penetraatio tarinaan kuin tarinaan ”järjellä” ja ”päätelykyvyllä”, henkilökohtaisuus ja omat positiot taakse jättäen.

Kirjoittamisen maailmaan mennään koko ruumiilla. Tämä on kirjoittajan immersiota kirjoittamiseen. Kokemus voi olla hyvinkin kokonaisvaltainen. Kirjoittajan ruumis, materiaalisuus ja tunnetilat sulautuvat kirjoittamisen ympäristöön ja tekevät maailmaa, saavat kirjoittajan kirjoittamaan: liikuttavat. Kirjoittamisen maailmassa kirjoittajan ruumiillisuus ja kaikki ruumiin mukana kantama ovat valideja. Niillä on merkitystä. Tällaisen ruumiillisen kirjoittamisen kokemuksen

30 ”Feministifilosofit ovat näyttäneet meille, kuinka filosofian maskuliinisuus on todistettu siinä, kuinka subjekti katoaa universaalisuuden merkin taakse. Maskuliinisuus voidaan myös todistaa objektien materiaalisuuden katoamisella, sulkeistamalla ne materiaalit joissa ja joiden päälle filosofia itsensä kirjoittaa, mikä on maailman käsittämisen keino. Voisimme fantasioida ´paperittomasta´ filosofiasta, filosofiasta, joka ei ole riippuvainen niistä materiaaleista, joiden päälle se kirjoitetaan.” kirj. suom.

kautta kirjoittajan kokemus autonomiasta, päätäntävallasta ja itsemäärittelyoikeudesta voi voimistua. Tämä kokemus ulottuu myös kirjoittamisen maailman ulkopuolelle. Tämä on kirjoittamisessa sitä, mikä kantaa myös unelmoinnin yli (vaikkakin ajattelen, että myös unelmointi itsessään on merkittävää, täyttä ja täydellistä, poliittista toisinolemista ja -elämistä). Lorde kirjoittaa kirjoittamisen poliittisesta muutosvoimasta sanoen, ettei runous ole pelkkää unelmaa ja visioita. Se on hänen mukaansa myöskin eräänlainen elämämme (Lorde viittaa naiseen, minä viittaa henkilöihin) arkkitehtuurin runko. ”It lays the foundations for a future of change, a bridge across our fears of what has never been before.” (Lorde 1984, 38.)³¹

Olen löytänyt kolon

olon

loivan

kolon

olen

olon

olen nimi

nimi

niimi

niimi

niemi

olen niminen

olen niminen

oleilen

Tilaan kangastuu vuori. Maisemoin. Kivinen oleva.

Vaaleankaukaisensinertävät pimenemättömät linnunsiniset vuoret.

Maisemassa tolppia. Tolppia. Olen tolpillani oleva. Huojunnassa.

oloni pihalla

oloni pihalla

oloni pihalla planeetalla pistemäisenä.

Pihalla läiskämäisenä kuin kangasmainen silitys

olen löytänyt

olen löytänyt

ilmaa. Haihtumista. Ilmaa. Väleikköjä. Väleikkejä. Välileikkejä.

- Milka Luhtaniemi

Myös H ja E kirjoittavat palautteissaan kirjoittamisen sijainnista: materiaalisesta ja aktuaalisesta ympäristöstään, joissa he kirjoittivat. H kirjoittaa: ”*In this workshop, I realised how much the actual conditions surrounding me affected the world that I ventured into when writing. The paper and pens I chose, my position on the floor, my physical state all seemed to preface the world that was then written - - the world of writing consisted not only of the text that I was able to produce but the whole*

*state I was in while writing.*³² Myös E kirjoittaa siitä, kuinka kirjoittamisen sijainti tarjosi polkuja kirjoittamisen maailmaan, ja kuinka sijainnin ominaisuudet tai yksityiskohdat lopulta myös löysivät tiensä kirjoitettuun tekstiin: ”*Paperin ja kynän koko, väri ja tekstuuri tuntuivat mukavasti merkittäviltä asioilta, esimerkiksi kun kirjoitin siniselle paperille, huomasin tekstissä jotain sinisyyttä, syvyyttä, etäisyyttä, kaipuuta, ja sinisen sävyjen toistumista.*”

Kirjoittamisen sijainti antaa ruumiille ja mielikuvitukselle alueen, johon laskeutua. Yksityiskoh-
tia ja ominaisuuksia näistä kulkeutuu myös kirjoittamisen maailmaan. H kirjoittaa kirjoittamisen
maailman olleen täynnä fyysisiä assosiaatioita, ja kuinka hän usein löysi itsensä ympäröivän tilan
ja oman ruumiinsa fuusiosta. Ruumis on mukana kirjoittamisen maailmassa, se ei ole jäänyt
minnekään taakse, se ei ole ”peittynyt” mielikuvituksen alle, sillä niitä ei voi erottaa toisistaan. Mie-
likuvitus ja ruumis tekevät yhdessä kynän, paperin ja ympäröivän tilan kanssa niitä sanoja, joita
paperille syntyy. Ja samoin tekevät tai liikuttavat nuo sanat mielikuvitusta, ruumista, kynää, paperia
ja ympäröivää tilaa. Liike on syklinen. Mutta se myös valuu yli, luiskahtelee ja lipeää. Osa sanoista
ei jää mieleen (joskus ne tulevat yllätyksenä kirjoittajalle jälkikäteenkin). Kaikki, mitä mielikui-
tuksessa tapahtuu ei päädy paperille siinä muodossa, jossa kirjoittaja ajatteli kaiken kirjoittavansa.
Kuitenkin mielikuvitus on jokaisessa kirjoitetussa sanassa ja kirjaimessa tai muodossa mukana.
Myös kaikki, mitä paperille tulostuu, liikuttaa ruumista ja mielikuvitusta jollain tavalla vaikei
kirjoittaja kaikesta olisikaan tietoinen.

Mielikuvitus on eräänlainen pohja mutta myös aktiivinen toimija, jonka päälle ja avulla kirjoit-
taja voi rakentaa, synnyttää ja taikoa maailmaa. E kirjoittaa: ”*Usein teksteissä on kuitenkin läsnä
ennemminkin jonkinlainen haaveilevuus: Kirjoitan asioita ympärilleni, itselleni, kirjoitan toisin,
itseni toisin tai itseeni jotain toisin, kirjoitan toisia. (Usein jokin paikka/tila/seutu on tärkeä, jotkin
ympäröivät värit ja sävyt, minkälaisia olentoja, asioita, esineitä toivon ympärilleni, kiviä tai jättimäi-
siä kissankieliä, erityisesti kirjoitin siitä, miltä ne tuntuivat ja näyttivät. (Tunto ja näkö on aisteina
mulle jotenkin läheisiä ja ehkä lähellä toisiaan myös.) Myös suhteet toisiin ihmisiin oli tärkeää,
kirjoitin minkälaista kosketusta kaipasin maailmaani jne.)*” E on oleillut erilaisissa kirjoittamisen
maailmoissa, joissa hänelle on ilmestynyt monia erilaisia asioita. Olentojen, paikkojen, tuntujen ja
tekojen kirjoittaminen on niiden aktiivista tunnustelua ja kokemista kirjoittaen. Kirjoitan koiran,
katselen sitä, saatan koskettaa ja ruumiini on täysillä mukana tässä aktissa. Kirjoitan ja katselen,
mitä seuraavaksi tapahtuu. Tulee toinen koira. Melkein aina tulee toinen koira. Silitän ja otan
syliin. Tämä kaikki tapahtuu silmänräpäyksissä. Asioita tulee, kuvia ja maisemia ilmestyy, hiipuu
pois, tulee uusia ja lisää. ”*Following the writing hand like the painter draws: in flashes. The hand
leads to flowers.*” (Cixous 1993, 156.)³³ Kirjoittamisen maailma on fyysinen ja usein äärimmäisen
stimuloiva (vaikkakaan ei tietenkään aina). Kirjoittamisen aloittaminen keskittymällä siihen, mitä
kirjoittamisen sijainnissa on koettavissa, nähtävissä, tunnettavissa ja haistettavissa auttaa usein
liikahtamaan syvemmälle kirjoittamisen fyysisesti virikkeelliseen ja assosiatiiviseen maailmaan.
Kirjoittaja antaa kirjoittamisen viedä ja johdattaa. Luottamus siihen, että se, mitä kirjoitan, on

32 ”Tässä työpajassa tajusin kuinka paljon aktuaalinen ympäristö vaikuttaa maailmaan, johon matkustan kirjoittaessa. Paperi ja kynät, jotka valitsin, asentoni lattialla, fyysinen tilani kaikki ennakoivat sitä maailmaa, joka kirjoittautui - - kirjoittami-
sen maailma ei pelkästään koostunut tekstistä jota pystyin tuottamaan vaan koko siitä olotilasta, jossa olin kirjoittaessani.” kirj.
suom.

33 ”Seurata kirjoittavaa kättä kuin maalari piirtää: se välähtelee. Käsi johtaa kukkien luokse.” kirj. suom.

merkityksellistä vaikkei se olisi millään tavalla ymmärrettävää, ”kiinnostavaa” tai artikuloitua, mahdollistaa nautinnon pienistäkin tapahtumista kirjoittamisen maailmassa.

D kirjoittaa muiden kanssa jaetusta kirjoittamisen maailmassa työskentelystä verraten sitä kasvi- maan hoitoon tai metsiin ja maisemiin: *”Kollektiivisen kirjoittamisen harjoitteissa kiinnostavinta oli siirtyä jatkamaan tai katsomaan jonkun toisen kirjoittamista, jolloin tuli tuntu eräänlaisista istuttamistalkoista, jossa siirryn jonkun muun palstalle pitämään huolta tämän toisen ihmisen istuttamasta (tekstuaalisesta) naatista, kasvista, mistä hyvänsä mikä alkaisi kasvaa itsestään. Ne kirjoittamisharjoitteet tuntuivat luovan ympärilleen sellaista monimutkaisuutta ja eriyäänisyyttä, mitä luullakseni maisemissa, metsissä ja useiden puhujien sosiaalisissa tilanteissa on.”* Ajattelen tämän kommentin kertovan kirjoittamisen maailman monipuolisesta potentiaalista. Mitä tahansa voi tapahtua. Asiat voivat kasvaa moniin eri suuntiin. Juuret nousevat ylöspäin ja oksat puskevat läpi maan. Kirjoittaja saattaa päätyä sanojen vietävänä minne tahansa, mutta joutuessaan epämukaville alueille, hän voi myös etsiä sieltä pois. Kirjoittaminen on samoilua, etsimistä, keräilyä ja hapuilua maisemissa, metsissä, pelloilla ja vetten alla. Cixous kirjoittaa, että ehkä unelmoiminen ja kirjoittaminen ovat molemmat kuin metsän läpi kulkemista, maailman läpi matkustamista, käyttäen jokaista mahdollista liikennöinnin keinoa, käyttäen omaa kehoa matkustamisen välineenä (kirj. suom. Cixous 1993, 64.)

F:n kommentit suhteessa mielikuvitukseen ja nautinnollisuuteen ovat merkittäviä. Hän kertoi mielikuvituksensa olleen jollain tapaa ”kateissa” viime aikoina. Hän myös kirjoittaa kirjoittamisen maailmassa olemisen olleen vaikeaa: *”The world of writing was hard. I tried to dedicate myself to the tasks and pull up something from within that could engage with what was asked of me, but I realised how hard it is for me to imagine things, particularly positive, utopian, hypothetical dream worlds, even if they can be fragmented or abstracted or rooted in something I know.”*³⁴ Tämän kommentin jälkeen F kirjoittaa työskentelevänsä parhaillaan paljon epämukavuuden ja vaivaantuneisuuden teemojen kanssa: synkkien, intiimien, henkilökohtaisten, nolojen ja kiellettyjen asioiden kanssa, joiden hän ajatteli olevan jollain tapaa vastakkaisia nautinnollisille kirjoittamisen maailmoille. Työpajan aikana hän kuitenkin huomasi himoittujen ja toivottujen asioiden olevan usein aivan yhtä lailla vaimennettuja tai tukahdutettuja kuin niin kutsutut ”synkätkin” asiat. Hänen kommenttinsa ovat koskettavia. Ne kertovat henkilöiden nautinnon kivuliaisuudesta. Hän kuitenkin kirjoittaa työpajan lopulta mahdollistaneen hänelle jonkin sellaisen löytämisen, mikä on ollut kadoksissa: *”Writing desire isn’t something I thought challenged me, but in the world of writing you invited us to the desire was (or should be) something other than I am accustomed to voicing, something that isn’t painful, a place where certain things haven’t transpired, a site of possibility, of immanent contact, of sparks. I guess I forgot what that is and how to write it, it was a thing I hadn’t thought about for a long time so I’m grateful for the invitation.”*³⁵

Tahdon lopettaa tämän luvun F:n sanoihin, sillä ne tekevät mielestäni kauniin sillan eteenpäin kirjoituksessani. Hän kirjoittaa unelmoinnin ja kuvittelun tärkeydestä feministisenä tulevaisuuden

34 ”Kirjoittamisen maailma oli vaikea. Yritin omistautua tehtäville ja keksiä niiden sisässä jotain joka liittyisi siihen, mitä minulta pyydettiin, mutta tajusin kuinka vaikeaa minun on kuvitella asioita, erityisesti positiivisia, utooppisia, hypoteettisia unelmaailmoita, vaikka ne voivatkin olla koottuja tai abstrahoituja tai juurtuneita johonkin, jonka tunnen.” kirj. suom.

35 ”Kirjoittaminen halusta ei ole jotain, jonka luulin haastavan minua, mutta kirjoittamisen maailmassa, jota kutsuit meitä haluamaan oli (tai olisi pitänyt olla) jotain muuta kuin sellaista, jonka olen tottunut sanomaan ääneen, jotain joka ei ole kipeää, paikka jossa jotkin asiat ovat vanhentuneet, mahdollisuuksien, läsnä olevan yhteyden, kipinä sijainti. Luulen, että olin unohtanut, mitä se on ja miten sellaista kirjoittaa, se oli asia, jota en ole ajatellut pitkään aikaan, joten olen kiitollinen kutsusta.” kirj. suom.

praktiikkana. Hän viittaa kommentissaan utopioihin, joihin en itse viittaa, sillä ajattelen utopioiden olevan jollain tavalla aina binääriä ylläpitävä käsite. Utopia on aina vastakkainen dystopialle. Jonkun utopia on aina toisen dystopia ja toisen dystopia on jonkun toisen utopia. Koska utopia on aina tässä ja nyt mahdoton, en tahdo ajatella SF:ää utopiapraktiikkana. Olen kiinnostunut pikemminkin ajattelemaan queerimpiä ja feministisempiä maailmoita, en utooppisia. Ajattelen kuitenkin F:n — hänen puhuessaan ”utopiapraktiikoista” — viittaavan juurikin tähän: ei patriarkaaliin, ei heteronormatiivisiin ja ei cis-normatiivisiin maailmoihin. Hän kirjoittaa: *”Ultimately the difficulty of the task/s highlights how important utopian practices/themes are, because if you can’t imagine or hope for alternatives (politically, personally, socially, romantically) then how on earth will you ever build or implement these alternatives?”*³⁶

36 ”Lopulta tehtävien vaikeus tekee näkyväksi kuinka tärkeitä utooppiset praktiikat/teemat ovat, koska jos et pysty kuvittelemaan tai toivomaan vaihtoehtoja (poliittisia, henkilökohtaisia, sosiaalisia, romanttisia) niin miten ihmeessä voit ikinä rakentaa tai toteuttaa näitä vaihtoehtoja?” kirj. suom.

3. TULEVAT QUEER-MAAILMAT

Tämä kappale lopettaa kirjoitukseni, vaikkei tämä olekaan loppu. On vain aika saattaa tämä kirjoitukseni jonkinlaiseen päätökseen, jotta voisin jatkaa kirjoittamista muilla tavoilla ja erilaisin intentioin. Miksi kirjoitan ylipäätään? Miksi tahdon kirjoittaa? Tässä luvussa käsittelen nautintoa, SF:ää ja tulevaisuuksia, sillä ne ovat kaikki keskeisimpiä syitä siihen, miksi kirjoitan ja miksi olen koskaan kirjoittanut.

3.1 SF

SF on kuin larppia (live action role playing). SF on sen tapahtumahetkellä (=kirjoittamisen hetkellä) sen elämistä todeksi. Henkilö voi uppoutua kirjoittamisen maailmaan, nähdä, kuulla ja kohdata siellä kaikenlaista. Kirjoittamisen maailma voi olla äärimmäisen kutkuttava, taianomainen ja viettelevä. Sitä on vaikea selittää auki. Kirjassaan *Fiction As Method* Jon K Shaw ja Theo Reeves-Evison kirjoittavat kahdesta (toisiinsa linkittyneestä) mahdollisesta tavasta tarkastella fiktiota: Ensinnäkin fiktio voi olla arkipäivän rakenteita paljastavaa, ja se voi lisätä toimijuutta elämän muodostamisessa. Toisaalta fiktion voi ajatella avaavan reikiä tulevaisuuteen tai abstrakteihin ulkopuolisiin. He kuitenkin kirjoittavat, että nämä kaksi käsitystä fiktiosta eivät ole toisilleen vastakkaiset vaan useimmiten kietoutuneita toisiinsa. (Shaw & Reeves-Evison 2017). Tämän kirjoituksen kontekstissa olen tarkastellut SF:ää tulevaisuuksia ja rinnakkaistodellisuuksia avaavana praktiikkana, jonka vaikutus kuitenkin tihkuu kirjoittamisen maailman ulkopuolellekin, niin kutsuttuun arkipäiväiseen elämään.

tullaan tänne, tullaan tänne ja sanotaan tervetuloa. tullaan tänne, ollaan täällä. täällä on pysäkki, jolla voi jäädä ja voi myös lähteä. ollaan täällä jos tahdotaan. täällä on kaikenlaista. pysäkin lisäksi täällä on kaikenlaista. täällä on näkymättömyysviittoja, biohajoavaa glitteriä, sadepisaroiita. tällä on hiuksia, kynsiä, oksia, sarvia. täällä on tosi paljon puita. tällä on hengityselimiä. täällä on portteja ja parvekkeitakin. täällä on pesiä, unia, tyynyjä, savea, minttua. täällä hengitetään jos tahdotaan. sanotaan tervetuloa. täällä on kaikenlaista, kaikenlaisia, kaikenlaisuutta. täällä on vettä ja tekstejä ja piiskoja ja pehmeitä vaatteita. täällä on musiikkia ja hiljaisuuttakin. täällä on koneita ja kuolemaa. täällä rakennetaan ja soitetaan ja levätään, jos tahdotaan. sanotaan tervetuloa.

- Leena Kuusisto

Mitä SF kirjoittamisen tapahtumahetkellä sitten voi olla? Miten sinne mennään, ja mitä SF:llä tai SF:ssä voi tehdä? Tekstissään *Why I Write* Joan Didion kirjoittaa hänelle kirjoittamisen alkavan *kajastavista kuvista* (Didion 1976). Tunnistan tämän: joskus tarve kirjoittaa syntyy ajatuksesta (eli kuvasta), jonka tahdon asettaa sanojen muotoon. Joskus taas tarve kirjoittaa — ottaa kynä käteen, asettua paperin ääreen, tai avata tyhjä dokumentti tietokoneella — on itsessään vastustamattoman kutsuva. Kuvat avautuvat kirjoittamisen alkaessa. Kuvat kajastavat siellä, kokoajan. Kirjoittamisen maailmaan astuminen voi tapahtua ilman ennakkokäsitystä siitä, mitä aion tai tahdon kirjoittaa.

Didion kirjoittaa tekstissään lähinnä fiktiivisestä tarinankerronnasta, joka on tietynlainen teksti-
muoto. WMW-työpajassa kirjoitetut maailmat eivät useinkaan seuranneet minkäänlaista lineaarista
tai muulla tavoin koherenttia tekstityyliä. Harva kirjoitti tarinoita, joissa olisi ollut selkeä alku, kes-
kikohta, loppu, juoni tai jokin muu tarinankuljetuksellinen keino. Kirjoittamisen maailmat olivat
monilonkeroisia, -muotoisia ja -suuntaisia. Ne olivat täynnä kuvia, täynnä tunteita, liikahduksia,
väreilyä, visioita ja ohikiitäviä kangastuksia, maisemia ja kohtauksia. Jos kirjoittamista praktiik-
kana lähestyy itsessään SF:nä ja SF:n elämisenä (eikä siten, että kirjoittaja pyrkii kirjoittamaan
mahdollisimman sisäistettävää tarinaa jollekulle toiselle, lukijalle), ei kirjoittamisen maailmassa
syntynyt tekstimateriaali välttämättä ole selväsanaista tai täynnä puhtaita lauserakenteita. Kuten
elämä ylipäätään, ei kirjoittamisen maailmakaan ole ennakoitavissa täydellisesti. Asiat ja aika eivät
ole lineaarisia tai toisiinsa järkipärisesti liitettävissä. Asioita tapahtuu, kuvia ilmenee, kirjoittaja
liikkuu maisemasta toiseen kuin unessa.

LÄLLÄLLÄLÄÄ LÖLLÖLLÖNLÖÖ HUPS HUPSANSSSAA
LÖÖÖLÖÖÖLÖÖ LÄÄLÄÄLÄLÖLÖÖ MÖMMÖNMÖÖ MÖÖLÖÖ MUUHUULUU
BLÖÄÄLÖÖ
OOOOOOOOOOOO
hum hum hum hummus humus
hum huum huum
wha wha wha wha
ii ii ii ii ii ii ii ii
hyiiyyiiyyiiyyiiyyii
yy yy yy yy yy yy yy yy yy yyyyy yyy yyy yyy yyy

- *anonyymi*

Myös Cixous vertaa kirjoittamisen maailmaa uniin. Kirjoittamiseen, kuten uneen, luottaminen
mahdollistaa SF:n elämisen kirjoittamisen hetkellä. ”We must know how to treat the dream as a
dream, to leave it free, and to distrust all the exterior and interior demons that destroy dreams.”³⁷
Ajattelen tässä hänen viittaavan demoneilla esimerkiksi analysointiin, tulkintaan ja liialliseen
kriittikkiin. Hän jatkaa: ”We all have a demon, there is one hidden in the dream. This demon
contrives to make the dream disappear the moment we move. We must let the dream transport
us - - We must let ourselves be carried on the dream’s mane and must not wake up — something
all dreamers know — while the dream is dictating the world to us. How can we do this? We must
write at the dictation of our master the dream, a pencil in hand, straddling the mane at full gallop.”
(Cixous 1993, 107.)³⁸ Cixous uskoo vakaasti, että kirjoittamisen maailma voi viedä kirjoittajan pois
demonien (kriittikin, pelon ja trauman) luota, niitä karkuun. Kirjoittaja on päässyt irti oletuksista
ja ennakoinnista. Hän hapuilee kirjoittamisen maailmassa, oleillen ja ihmetellen, poimien asioita,
katsellen niitä, haistellen ja jättäen taakseen, löytääkseen jotain uutta. Tätä on kirjoittaminen unel-

37 ”Meidän täytyy tietää kuinka kohdella unta kuin unta, antaa sen olla vapaa, ja epäillä kaikkia ulkoisia sekä sisäisiä de-
moneja, jotka tuhoavat unia.” kirj. suom.

38 ”Meillä kaikilla on demoni, sellainen on piilotettu jokaiseen uneen. Tämä demoni suunnittelee hävittävänsä unen juuri
sillä hetkellä kun liikumme. Meidän täytyy antaa unen kuljettaa meitä - - Meidän täytyy antaa itsemme unen harjan kannatelta-
viksi, eikä herätä — tämän tietävät kaikki unelmoijat — kun uni osoittaa maailman meille. Miten teemme tämän? Meidän täytyy
kirjoittaa mestarimme unen sanelemana, kynä kädessä, istua hajareisin harjan päällä täydessä laukassa.” kirj. suom.

mana ja unena. Tätä on kirjoittaminen SF:nä konkreettisesti. SF on kuin unta, kuin larppia: siinä ollaan koko ruumiilla, täysin.

*mennä maaten
maata vasten
maata jotain vasten
maata maata vasten
maata maatuen
maata maatuen maahan
maasta nousta maaduttuaan*

kävellä mullalla, mullassa, limaisessa mullassa, multaisena ja limaisena

menen kivien rakoihin, kulkeudun eteenpäin, jonnekin askeleiden päähän, rannikolle, josta kerään yhden ja toisen ja kolmannen, ja lisää. kerään niin paljon etten oikein pysty edes kantamaan enää. kivet tipahtelee, ja nostelen uusia mukaani. kannan kiviä kuin rakastajaa, ne ovat perhettäni, tunnen niihin voimakasta sukulaisuutta, ja niiden painoon.

- anonymi

SF:ssä on poliittista muutovoimaa. Siksi se on niin nerokas ja viekoitteleva työkalu queer-maailmoiden luomiseksi. Le Guin kirjoittaa SF:stä (hänen kirjoituksissaan SF viittaa nimenomaisesti sci-fi-kirjoittamiseen): ”Science fiction properly conceived, like all serious fiction, however funny, is a way of trying to describe what is in fact going on, what people actually do and feel, how people relate to everything else in this vast sack, this belly of the universe, this womb of things that were, this unending story.” (Le Guin 1986, 170.)³⁹ SF on tämän materiaalisen ja reaalisen todellisuuden tutkimista ja muokkaamista rinnakkaisessa todellisuudessa. Koska SF:ää tekevä ruumis paikantuu fyysisesti siihen materiaaliseen todellisuuteen (kirjoittamisen sijainti), jossa se kirjoittaa, nousee SF aina siitä todellisuudesta. Mutta se yltää pidemmälle. Se yltää niin syvälle maan uumeniin aikakerrosten läpi ja niin korkealle avaruuksien toisille puolille, ettei se koskaan voi olla pelkästään ”tämän todellisuuden” tutkimusta. Se on tulevaisuuksiin liikahtelua, niiden tekemistä. Siksi SF mahdollistaa rajattoman queeriyden ilman tämän reaalisen ajan ja maailman patriarkalaisuutta taustanaan: sukupuolettomuudet, sukupuolien moninaisuudet ja seksuaalisuuden kaikenlaiset ilmentymät ovat siinä mahdollisia ilman, että niitä täytyy jotenkin korostetusti selittää auki.

SF avaa sen harjoittajalle tilaa tehdä ja elää sellaista maailmaa kuin haluaa. Mutta SF:n kautta syntyneitä maailmoita voi myös jakaa muille, kuten esimerkiksi WMW-työpajan jälkeen kirjoitetut tekstit saivat ääneen lausutun muodon NIP-puhekuoroesityksessä. Juuri ilmestyneessä suomalaisessa julkaisussa nimeltä *Näkymätön sukupuoli: Ei-binäärisiä ihmisiä* teatterialan freelancer, dramaturgi, näytelmäkirjailija ja ohjaaja Valto puhuu queerin ja ei-binäärisen teatterin tekemisestä binäärisessä yhteiskunnassa: ”Joudun miettimään sitä, että en mä voi kaikista mun henkilöistä tehdä muunsukupuolisia. Mä joutuisin siinä kohtaa miettimään, tuleeko tästä väistämättä marginaalijuttu henkilön sukupuolen takia... Se on sellainen ylimääräinen mutka matkassa.” (Holma, Järvenpää & Tervonen 2017.) Kommentti kuvaa hyvin sitä, miten queer-aiheiden käsittely on

39 ”Tieteisfiktio kunnolla käsitettynä, kuten mikä tahansa vakava fiktio, kuinka hauska tahansa, on tapa kuvailla mitä oikeastaan on meneillään, mitä ihmiset tekevät ja tuntevat, kuinka ihmiset suhtautuvat kaikkeen muuhun tässä isossa säkissä, tässä universumin mahassa, kohdussa, jossa asiat olivat, tässä loputtomassa tarinassa.” kirj. suom.

yleisesti ottaen yhä jotenkin arasteltua. Se nähdään outona tai vieraana. Queer-tarinoita tarvitaan lisää kaikin taiteen muodoin kerrottuna. SF on työkalu, menetelmä, praktiikka ja ajattelun väline, jolla asioita ja todellisuuksia voi kehystää uudelleen. Asiat voivat vaihtaa paikkaa, muuttaa muotoaan ja olla toisin. SF antaa tilaa kaikenlaiselle queerille ilman sen typistämistä marginaaliksi. Queer-SF-taidetta tarvitaan lisää, jotta tämänhetkinen todellisuus muovaantuisi SF-rinnakkaistodellisuuksien voimasta.

neliöpaperi

TÄSSÄ

TÄSSÄ

period(s)

MINÄMINÄMINÄ

TÄYTTÖ-NASTY-RUMILUS-OIJOI-NENÄ-JOSKUS-NAPA-MÖKKIUSKO-LÄSKIERÄTAITO

CONTINENT

JA MUUT

Turha

HE

yrttispiraali

verhot-ihanat-nimipäivä-nukkuminen-nukuttaminen-nuku-pahuus-pehmeys-uni

TÄSSÄ

kropp

makuuasento

vosu a horo ja huorapoika

klittra

VAIVA

Nimipäivä, nameday, namndag

peba pylly

jalkaterä mun jalkaterä

se pyöree palohaavan näkönen arpi mun jalassa, josta äiti aina kysyy

RUMA-slap n clap

KEHTAAMINEN-sad n ugly

TÄMÄ

turha

SINÄ-daytime-nocturnal-creature- nap all day- day all sleep all day

palkkio

varovaisuus

- Alvi Haapamäki

Queer-SF ei kerro tarinoita sankareista. Ne ovat tarinoita yhteisestä, jaetusta, vastuullisesta ja queer-sukulaisuuksiin perustuvasta elämästä. Ne ovat tarinoita tästä ja nyt, tulevasta, tulevista, ohikiitävistä, jatkuvista ja sinnikkäistä. Haraway kirjoittaa SF:llä tehtyjen tarinoiden, joita synnytetään yhdessä ja kanssa elämisen takia, olevan tarinoita meneillään olevasta (Haraway 2016, 76). Ne ovat samaan aikaan tässä ja nyt, sekä jo monissa useissa tulevilla liikuttaen kirjoittajaansa, lukijaansa tai kuulijaansa kitkaisesti paikallaan jonnekin muualle. Ajattelen kirjoittamisen olevan sympoiesista: yhdessä jonkin uuden (maailman) tekemistä. Haraway kirjoittaa sympoiesiksen olevan sana kompleksisille ja herkille historiallisille systeemeille. Se on yhdessämaailmoitumisen (worlding-with) sana. (Mt. 78.) Kirjoittamisen sympoiesis syntyy kirjoittajan ruumiin ja mielikuvi-

tuksen sekä kirjoittamisen sijainnin risteymässä synnyttäen joka kerta uudenlaisen kirjoittamisen maailman.

*Me maataan tällä ruudullisella päiväpeitolla kissojen kanssa,
eikä tarvitse kuvitella kun voidaan olla.
Olla tätä todeksi.*

*Salmiakkikuvioinen seinä, johon me nojataan ja sä näytät hurmaavalta
hailakassa auringonvalossa.
Ehkä on aamu ja me ollaan nukuttu yhdessä ja ilmassa voi haistaa kainalon,
tai sä haistat, kun sulla on meistä herkempi nenä.*

*Joskus mun maailma on niinku pehmeä kangaspussi.
Se on tehty vaaleasta kankaasta, joten ulkomaailman valo kuultaa läpi.
Se on pieni, eikä sinne mahdu mun lisäksi paljoa sisälle.
Mä olen kuitenkin huolehtinut siitä että siinä on helposti aukeava vetoketju,
jotta sä ja muut sun kaltaiset voi tulla sisään, kurkkii sisään ja ehkä hengata
mun kanssa välillä siellä pussin sisällä, ja olla ihan lähellä.*

- Satu Kankkonen

Toisia maailmoita ja tarinoita tarvitaan. Haraway haastaa lukijansa kysymään, kuinka voisimme ajatella näinä (kiireellisyyden) aikoina ilman itseään lempiviä ja itseään toteuttavia myyttejä apokalyptista, aikoina, jolloin kaikenlainen maailmassa oleminen ja kaikenlaiset elämisen prosessit tulisi kirjoa yhteen uusilla tavoilla? (Haraway 2016, 35.) SF on tapa uudelleenjärjestäytyä, kirjoittaa ja tehdä erilaisia tarinoita. SF on paljon muutakin kuin sci-fi-kirjoittamista. Se ei ole pelkästään kaukaisista maailmoista haaveilemista ja niiden kuvittamista sanoin. Se on maailmoiden yhdessä tekemistä, tarinointia sekä vastuullisuuden ja vastaamisen harjoittelua (response-ability) näinä Antroposeeniksi kutsuttuina aikoina (Haraway, 2016, 12). ”SF is storytelling and fact telling; it is the patterning of possible worlds and possible ties, material-semiotic worlds, gone, here, and yet to come” (Haraway 2016, 31).⁴⁰

Queer-SF on liikettä moneen eri suuntaan: menneisiin ja tuleviin. Se on *parempien* nyt-hetkien ja tulevien tekemistä. SF on (vaikka sen nimeen sisältyykin sana fiktio) todellista. Siksi en ole missään vaiheessa kirjoittanut utopioista, vaikka tiedänkin utopian olevan tärkeä historiallinen, ajatuksellinen ja konkreettinen feministisen maailman tekemisen keino tai työkalu. Utopiakirjoittaminen on ollut perinteisesti mieskeskeistä ja miesten valtaamaa aluetta. (Bammer 2015, 21.) Tästä syystä onkin tärkeää, että feministit ovat vallanneet takaisin sitä ja käyttäneet sitä patriarkaalista kirjoittamista vastaan tai sitä muokatakseen. SF ei kuitenkaan ole utooppista. Utopia on jotain, joka ei ikinä voi olla olemassa. Mutta queer-feministiset praktiikat, olemiset, elämiset, ajattelu, toiminta ja maailmat *ovat olemassa*. Ne ovat aina olleet. Ne eivät ole utooppisia mistään muusta kuin patriarkaalisesta cis- ja heteronormatiivisuudesta käsin katsottuna. Siksi tahdon positoida itseni suhteessa SF:ään jostakin muusta kohdasta käsin. Olen suhteessa SF:ään queerinä henkilönä. Ja vaikka minäkin joudun päivittäin olemaan myös suhteessa patriarkaattiin vastoin tahtoani, en

40 ”SF on tarinankerrontaa ja tosiasioiden kerrontaa; sillä voi kirjoa mahdollisia maailmoita, mahdollisia solmuja, materiaalis-semioottisia maailmoita, menneitä, tässä olevia ja tulevia.” kirj. suom.

suostu keskittämään itseäni sinne. Siksi SF ei ole minulle utooppista, vaan tapa selvitä, elää sitkoi-
semmin, hengittää, ajatella, kuvitella toisin ja keskittää itseni uudelleen.

My favourite words are the names of my friends.

*All of your senses wake slower than you do,
parts of your body are parts of another body
or at least parts by another body. You know
this because your brain tells you that the
skin on your foot and your leg and your hip
and your tummy and shoulder and neck is sticky
because there is someone stuck to you.*

*You don't rush to move,
because it's ok with you.*

*You think of the wind again, but not in
a way you could articulate into a shareable
sentiment.*

Your tummy jumps! You feel excited!

*50 years ago a thoughtful neighbor planted
creeping vines. No one dared to trim them
for the bloom was such a site - everyone
remarked upon it. Only this year did it reach
your floor, 15 stories high - the fragrance mists
through the vents. You dream of a future where
the vines have surpassed you, when it's time
for them to leave they shed their petals and
rain past you. Several weeks of weeping, although
it never floods.*

- Iona Roisin

3.2 NAUTINTO

”I, too, overflow; my desires have invented new desires, my body knows unheard-of songs.” (Cixous 1976, 4.)⁴¹ SF on nautinnollista. Kun kirjoitan nautinnosta, tarkoitan monia asioita, enkä mitään yhtä tietynlaista nautintoa. En oleta henkilöillä olevan jotain yhteistä, jaettua ja samankaltaista käsitystä tai kokemusta siitä, millaista nautinto on. Se ei välttämättä ole aina ihanaa ja heikumallista. Siihen voi (ja joskus siihen täytyy) liittyä vihaa ja tuskaisia tunteita. Kun ehdotan henkilöitä etsiytymään kirjoittamisen maailmaan, jossa he haluavat olla, en oleta, että he kirjoittavat pelkästään asioista, joista he nauttivat tässä materiaalisessa todellisuudessa. Kirjoittamisen maailma mahdollistaa sen, että kirjoittaja voi kokeilla nautiskella asioilla, jotka ovat hänelle yllättäviä tai toimivat

41 ”Minä, myös, pursuan yli; himoni ovat keksineet uusia himoja, ruumiini tuntee kuulemattomista lauluista.” kiri. suom.

jotenkin ristiriitaisesti. Esimerkiksi sellaisten sanojen, jotka yleensä loukkaavat ja satuttavat henkilöä, kirjoittaminen kirjoittamisen maailmassa voi olla äärimmäisen nautinnollista. Tällöin henkilö ottaa takaisin itselleen niitä sanoja, joita yleensä käytetään häntä vastaan ja hänen alistamiseksi. (Esimerkkinä sanojen horo tai huora kirjoittaminen.)

Henkilöiden nautinto on patriarkaatille uhka. Henkilöiden nautinto on voimakasta, syvää, järjestyttävää. ”From the perspective of patriarchy, of course, quintessential signifier of Otherness has been woman. For a woman to assert herself, to speak for herself as a desiring subject, has thus been perceived as fundamentally threatening. According to western cultural mythology, a woman’s desires could cause the earth to tremble, empires to crumble, and paradises to be lost.” (Bammer 2015, 29.)⁴² Naisten ja muiden henkilöiden nautinto on täytynyt tyrehtyttää tai tukahduttaa, jottei sen energia voisi vavisuttaa patriarkaatin sortavaa ja etuoikeutettua joukkoa.

tuutko tänne

haluutko tulla tänne

tai haluutko tulla tähän

sä voit tulla tähän mun kaa, vaik on vähän ahdasta, mut kyl sä mahdut tähän mun kaa

tuu tänne

tuu tähän

haluutko tulla tähän

mä voin pitää sulle seuraa jos sä haluut

avautuma

kuulen, et sä astut sisään, tahdon maata tässä vielä sun kanssa

aukaiset suun

laitan sormen sisään

aukaiset suun

laitan sormia sisään

toispäin, tehdään tää myös toispäin, et mä aukasen ja sä laitat

mua naurattaa ja mä tykkään susta tosi tosi paljon

tuu tänne

tuu tähän

haluutko tulla tähän

mä voin pitää sulle seuraa jos sä haluut

- anonyymi

.....

joskus tuntuu, että rakastan tyyppejä, joista oon nähnyt vaan kuvia ja videoita

miks mä en nää mitään ja aika on vaan odotusta

42 ”Patriarkaatin näkökulmasta pohjimmainen Toiseuden merkittäjä on, tietenkin, ollut nainen. Nainen, joka on puolustanut itseään, puhunut omasta puolestaan himoitsevana subjektina, on täten nähty fundamentaalisen uhkaavana. Länsimaisen kulttuurisen mytologian mukaan naisen halut ovat voineet aiheuttaa maanjäristyksiä, tuhota valtakuntia ja hävittää paratiiseja.” kirj. suom.

*haluaisiksä sulkea silmät mun kanssa, haluaisiksä että mä puren sun niskaa kovempaa kun
on tarpeen,
jotta voisit sit sanoa Ei,
jotta voisit huomata että mä lopetan*

- Alvi Haapamäki

.....
*A soul in each joint
the coccyx the shoulder blades the wrists the ankles
all of them opening, rotating
the skin a soft bag of heaven for all the souls to roam*

*there is a smooth tissue surrounding the heart
it really goes
a smooth fleshy pink
a fat pink heart inside the smooth pink flesh*

*the joints are talking
the heart is quite quiet
it listens to the wet of it
the hardening soft
the softening hard
the womb is curled up in a fetal position
its dangly arms carry small precious pearls
every so often one slips from its grip
down the deep pink
it shoots out in a mangled drop*

*the mouth opens and closes
one eye flutters in its socket
firm and pink
a firm pink eye inside a soft pink socket*

- Anni Kaila

Kirjoittaminen on ollut minulle aina tapa selvitä. Masennuksen ja pahimpien koulukiusaamisen aikoihin päiväkirjani sivut olivat niitä harvoja maailmoita, joissa pystyin hengittämään ja olemaan. Pystyin löytämään voimaa, helpotusta ja tunnustusta itselleni ja kokemuksilleni. Parempina aikoina kirjoittaminen on ollut myös muutakin: se on ollut loputonta iloa ja kuhinaa, se on ollut seksiä ja masturbaatiota, ihastumista ja rakastumista yhä kovempaa ja kovempaa. Kirjoittamisen maailma on minun. Minä kirjoitan: minä teen maailmaa, ja juuri sellaista kuin haluan. Kokemus autonomiasta ja kelpaavuudesta on nautinnollinen. Kun kirjoitan ja oleilen SF:ssä, teen maailmaa suhteessa sellaisiin olentoihin ja asioihin, joita kohti tahdon itseni orientoida, joista saan voimaa ja joiden tarinoihin tahdon maailmani suhteuttaa. Voin myös kääntyä pois päin niistä tarinoista, jotka loukkaavat ja sattuvat. WMW-työpajassa moni kirjoitti tekstejä, jotka olivat suhteisia ja puhuttelevia. Osa teksteistä oli kuin kirjeitä. Näissä kirjoittamisen maailmoissa kirjoittaja on ollut

suhteessa sellaisiin henkilöihin, asioihin ja olentoihin, joita kohti hän on halunnut itseään liikuttaa. Queer-SF:ssä tämä on kirjoittajan aktiivista maailman luomista ja orientaatiota pois päin hänelle epämiellyttävistä alueista, asioista ja olemisen tavoista. Kirjoittaja kuuntelee omia halujaan, luottaa niihin ja saa niille kirjoittamisen kautta tunnustusta. Ahmedin kirjoituksen seksuaalisesta orientaatiosta voi lukea myös suhteessa queer-SF:n näkökulmasta: ”It is certainly desire that helps generate a lesbian landscape, a ground that is shaped by paths that we follow in deviating from the straight line” (Ahmed 2006, 20).⁴³

*this is a catalogue
no it's me reading
a shopping list
no it's my heart
reacting in ways
I didn't expect
it to.*

OH it is your heart,

*I didn't notice it
right away
But I'll be careful
with it
I'll hold it tightly
and lovingly and
lightly,
with light*

*the floor is green
with young leaves
the ceiling is full of memories of
light and shadow
the walls are
painted with your
hair,
you bring the spring
and it is ridiculously
happy
it's ridiculous it's ridiculous
and I don't remember
having loved more
before*

- Satu Kankkonen

43 ”Se on ehdottomasti halu, joka auttaa luomaan lesbiaanista maisemaa, maaperää, joka on muotoutunut sellaisista poluista, joita kuljemme poiketaksemme suorasta (hetero-)linjasta.” kirj. suom.

Henkilöiden nautinto ja halut ovat aina olleet normittuneen katseen nähden toisia, marginaalisia, liikaa, liian vähän, outoja, ongelmallisia, perverssejä, kummallisia, noloja, häpäistyjä ja tuomitavia. Ei ihme jos henkilöt ovat päätyneet olemaan kirjoittamatta, tai kirjoittaneet vain salassa, päiväkirjojen sivuille (jotka nekin niin usein on lopulta poltettu). Cixous kirjoittaa henkilöiden kirjoittamisen (peittelystä) nautinnollisuudesta kauniisti: ”Mikset kirjoita? Kirjoita! Kirjoittaminen on sinulle, sinä olet sinulle; ruumiisi on sinun, ota se. Tiedän mikset ole kirjoittanut - - Koska kirjoittaminen on samaan aikaan liian ylhäistä, liian hienoa sinulle, se on varattu suurille-niille, ’suurille-miehille’; ja se on ’typerää’. Sitä paitsi, olet kirjoittanut vähän, mutta salaa. Ja se ei ollut tarpeeksi hyvää, koska se pysyi salassa, ja koska sinä rankaisit itseäsi kirjoittamisesta, koska et mennyt loppuun saakka; tai koska kirjoitit, vastustamattomasti, kuten silloin kun masturboimme salassa, emmekä mene pidemmälle, mutta jotta lieventäisimme jännitteitä edes vähän - - Ja lopulta kun tulemme, syytämme itseämme - jotta voisimme saada anteeksi; tai unohtaa, haudata muiston seuraavaan kertaan.” (Cixous 2010, 4, kirj. suom.) Cixous’n mukaan kirjoittaminen voi toimia henkilön (Cixous’n binäärisen määrittelyn mukaan naisen) seksuaalisen ja eroottisen energian voimistajana: kirjoittaminen antaa henkilölle ”- - takaisin hänen alkuperäisen voimansa, hänen hyveensä, hänen nautintonsa, hänen sisäelimensä, hänen suunnattomat ruumiilliset alueensa, jotka hän on pitänyt suljettuina” (Mt. 2010, 8, kirj. suom.)

*Tässä on ikkuna:
mä haaveilen usein, että sä kiipeäisit siitä sisään.*

- Satu Kankkonen

.....

*Mulla on tarve kirjoittaa rakkaudesta.
Kuvittelen tähän maagista seksuaalista energiaa,
josta en osaa kirjoittaa, koska sillä saralla olen oppinut olemaan hiljaa.
Alkoi väsyttämään. Tätä tarinaa ei tarvitse nyt kirjoittaa loppuun.*

- Venla Helenius

.....

*en tahdo sanoa tän enempää
ja silloin tän sanominen on just tarpeeks,
on tarpeeks vaik jättäis sanomatta,
tälleen, kato. mä oon vaan hiljaa.*

- anonyymi

Kirjoittamalla omanlaisensa maailman tekeminen on *nautinnollista*. Sorretussa asemassa olevalle henkilölle omien halujen, himojen, fantasioiden, vihan, tuskan ja kivun tunnustaminen on tärkeää. Näiden sanoittaminen on poliittinen ja jaettu prosessi. Se ei tuota välttämättä pelkästään rajattua ”minulta minulle” -tekstiä. Henkilöiden kirjoittaminen on suhteista. Se nousee asemasta, josta myös monella muulla on kokemusta. Ja vaikka kaikilla on silti henkilökohtaiset ja erilaiset positiot, on yhtymäkohtia, kohtaamispintoja ja samaistumisen kohteita henkilöillä toistensa kanssa paljon.

Henkilöiden kirjoittamisen maailmat voivat kohdata, niiden välillä voi olla polkuja ja puroja, sukulaisuuksia, ne voivat valua toisiinsa, vaikuttua toisistaan ja kunnioittaa sekä tunnustaa toisensa olemassaolon. Ne tekevät monimuotoista, -äänistä ja -sukuista maailmoiden rykelmää. Ne eivät yritä sopia muotteihin, eivätkä ne yritä tehdä universalisoivaa, yhtä, homogeenistä, ”olemme kaikki samanlaisia” -maailmaa. Ne tekevät maailmoita, jotka yhdessä muodostavat maailmoiden rihmaston, klusterin tai parven. Henkilöiden halujen päästäminen valloilleen tekee toisenlaisia maailmoita kuin missä niitä on totuttu pitämään piilossa ja peittelemään. Niille täytyy tehdä enemmän tilaa, nyt ja tässä sekä tulevaisuuksissa.

3.3 TULEVAISUUDET

SF on minulle tapa ottaa moninaisia suhteita tulevaisuuksiin. Se on minulle tapa olla tietämättömyyteni kanssa: antaa tulevaisuuksien olla tuntemattomia ja mahdollisia. Se on myös taiteellinen praktiikka, jonka voi nähdä olevan aktiivisessa suhteessa siihen taidekenttään, jossa työskentelen, ja tulevaisuuksia käsitteleviin diskursseihin, joihin otan osaa. Taiteella on aina ollut potentiaali toimia alustana toisenlaisille tulevaisuuksille. Viime vuosina keskustelut fossiilikapitalismin jälkeisistä ajoista ovat saaneet taidekentällä paljon tilaa. Suomen kontekstissa ainakin toimijat ja projektit kuten *BIOS*, *Mustarinda*, *Frontiers In Retreat*, *The Finnish Society of Bioart* sekä lukuisat ekologisten kysymysten parissa työskentelevät taiteilijat ja ajattelijat ovat kaikki omalta osaltaan vaikuttaneet tuon keskustelun syntyyn sekä ylläpitoon. Myös koulutusohjelma, jossa opiskelen, on osa tätä liikehdintää ja eräänlaista murrosvaihetta, jolloin kiireellisyys maapallon ilmastollisten, ekologisten ja sosiopoliittisten muutosten äärellä saa tekijät pohtimaan, mikä heidän työnsä merkitys on suhteessa näihin muutoksiin. Tämä keskustelu on merkittävää. On tärkeää nostaa yhä enemmän esiin kysymyksiä suhteessa siihen, miten elämme *kohti* joitakin muita tulevaisuuksia kuin kapitalistista kaiken kasvua tai siihen linkittyntä apokalyptista ”loppua”. Se, miten elämme tässä ja nyt tekee tulevaisuuksia koko ajan.

*laulau laulau lauhkeaa aukeaa auetessa tässä on joku sen
alaston pää joka on ehkä aivan lyhyen karvan peitossa. yhä lähenemässä
lähempänä yhä lähellä hämärää
pulppua pulppua pulputtaa pupuja pupuja pupuja
ja ja ja aina aina
leikki leikin leikin leikein meillä on sellainen leikki että
me saadaan laulau laulau toisiamme
kosketetaan kosketaan kohdataan kohta kohdassa koski
koski koski koski koski kaulan ympärillä rauha rauha*

- Leena Kuusisto

.....

*Tässä maailmassa ei ole
myrkyjä sillä niitä ei tarvita.
koirat voivat syödä kaiken mitä
löytävät tienposkesta ja kukoistaa
edelleen, ikuisesti. Minä en tarvitse
myrkyä enää täällä, mutta*

*minä tarvitsen silti sinua,
jotta kaikki olisi vähän valoisampaa.*

- Satu Kankkonen

Keskustelu jälkifossiilisuudesta on jollain tapaa toinen vaihtoehto apokalyptisille tulevaisuuskuville, joita viljellään sekä yhteiskunnallisessa että populaarissa keskustelussa paljon. ”Sekä Antroposeeni että Kapitaloseeni lainaavat itseään liian helposti kyynisyydelle, tappiomielialalle ja itseäänselville ja itseään toteuttaville ennusteille kuten ”peli on päättynyt, liian myöhään” -diskursseille, joita kuulen ympärilläni näinä päivinä sekä ammatillisissa että populaareissa keskusteluissa, joissa molemmissa teknokraattiset geoinisööripulmat sekä epätoivossa rypeminen vaikuttavat yhdistävän kaikkea yhteistä mielikuvitusta.” (Haraway 2016, 56, kirj. suom.) Nämä molemmat sekä tuhon kanssa flirttailevat että jälkifossiilisuuden puolesta puhuvat diskurssit tarvitsevat tarkkanäköistä kritiikkiä ja tarkastelua.

Ajatus elämästä kapitalismin jälkeen vaatii harjoittelua. Se on futuristinen, tuntemattomiin, toisenlaisiin ja toistaiseksi käsittämättömiin tulevaisuuksiin suunnattu ajatus. Sen ajattelu ja kirjoittaminen vaatii huolenpitoa. Ei ole yksinkertaista käsitellä aihetta, jonka voi ajatella koskettavan koko maapalloa ja kaikkia sen olentoja, muttei suinkaan samalla tavalla tai samoin vaikutuksin. On kiinnostava huomiota monimuotoisuuteen ja monilukuisuuteen: erilaisten tulevaisuuksien mittaamattoman suureen määrään. Mitä useampia ja toisistaan poikkeavia tulevaisuuksien skenaarioita pystytään huomioimaan samaan aikaan, sitä empaattisempaa voi suhtautuminen olla toisten kokemuksiin kohtaan. Tämä ei mielestäni kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö myös jonkinlaisia laajempia yhteisiä, kollegiaalisia, yhteisöllisiä ja jaettuja skenaarioita voisi synnyttää ja vaalia. Päinvastoin, tahdon vain ajatella tulevaisuuksien yhteisöjä ja sukulaisuuksia moninaisesta lähtökohdasta käsin: lukuisasta, erilaisesta, vaihtelevasta ja runsaasta.

*samaliho, sammaloitunut iho, sammaloituneet silmäluomet, kadottaa raajat, tai rajat
kulkeutua maahan, kompostoitua hitaasti*

*vesi kaatuu kielen päältä pitkin kurkkua alas ja huuhtoo minut
merivesi kaatuu kielen päältä pitkin kurkkua alas ja huuhtoo minut ja kivun
huuhtoo pois*

- anonyymi

Kirjoittaessani, että ajatus kapitalismin jälkeisestä elämästä vaatii harjoittelua, tarkoitan, että ylipäätään ajatus tulevaisuuksista ”jossain kaukana”, ”jossain tuolla” tai ”jossain tulevaisuudessa” vaatii mielestäni tarkastelua. Puhuttaessa elämästä jonkin maapalloa niinkin laajasti liikuttavan asian, kuin kapitalismin, jälkeisistä ajoista puhutaan väistämättä tulevaisuuksista, jotka eivät ole kaikille tässä ja nyt vaan määrittämättömän ajan tuolla puolen, kauempana kuin huominen, ihan kohta tai heti. Sen sijaan, että spekulaisin etäällä olevia mahdollisia tulevaisuuksia, on mielestäni kiinnostavampaa keskittyä siihen, miten tämä hetki voi potentiaalisesti olla liikkeessä sellaisia tulevaisuuksia kohti. Miten tässä hetkessä toimiminen vaikuttaa tulevaisuuksiin ja aktiivisesti tekee niitä, tai vuorovaikuttaa niiden kanssa? Kysymys, joka minua liikuttaa suhteessa jälkikapitalistisiin

tulevaisuuksiin ei niinkään koske sitä, millaisia ne ovat, vaan miten voin ajatella liikettä ja suuntautumista kohti niitä nyt, näinä aikoina ja tässä?

Ajattelen tulevaisuuksien ja nykyhetken välillä olevan kahdensuuntaista liikettä: ajattelen nykyhetken tihkuvan tulevaisuuksiin mutta myös tulevaisuuksien liikkuvan kohti nykyhetkeä; paljastuen sille ja siinä. Jokainen nykyhetki vuotaa tulevaisuuksiin, siihen yhteen, joka tapahtuu ja tulee, sekä sen jälkeiseen että jälkeisiin. Toisaalta ajattelen myös tulevaisuuksien olevan aktiivisia ja liikkuvaisia, ei stabiileita, odottavia tai pysyviä. Suomen kielen sana *tulevaisuus* juontaa etymologisesti juurensa sanasta *tulevainen*. Tulevainen on verbin partitiippi, eli sillä on sekä verbin että adjektiivin ominaisuuksia. Sitä voi siis myös käyttää molemmin tavoin. Tulevainen on sekä aktiivinen tekeminen että jonkin asian laadullinen ominaisuus. Tulevaisuus on nykyisen ajan jälkeinen aika, joka *tulee*. Se on liikkeellinen ja sillä on suunta: kohti sitä hetkeä, joka on nyt. Tulevaisuus on kohti tulemista, ei kohdasta pois päin *menemistä*. Linearisessa aikakäsityksessä ja latinalaisia kirjaimia käyttävässä kirjoitus- ja lukusuunnassa tämän ajatuksen voisi visualisoida siten, että nykyhetki on vasemmalla ja tulevaisuus oikealla mutta liikkeessä kohti nykyhetkeä. Se ikäänkuin avautuu kokoajan ”paikoillaan” olevaa nykyhetkeä vasten, sen edessä. Tämän visualisoinnin ongelmana on kuitenkin tulevaisuuden singulaarisuus; mahdollisuuksia on vain yksi. Nykyhetken edessä on tällöin pelkästään yksi mutta vääjäämätön tulevaisuus, joka tulee halusi sitä tai ei.

Visualisointeja voi kuitenkin olla lukuisia muitakin. Toinen, minulle lineaarista visualisointia mielisempi, tapa ymmärtää tulevaisuuksia ja niiden suhdetta nykyhetkeen on visualisoida nykyhetki pisteenä tai alueena, jonka ympärillä on useita, ehkä loputtoman monia ja erilaisia tulevaisuuksia, jotka tulevat nykyhetkeä kohti eri suunnista, eri nopeuksin ja eri potentiaalein. Tällöin voi ajatella, että syitä sille, miksi mikäkin tulevaisuus lopulta avautuu nykyhetkelle, kohtaa sen, valtaa ja läpäisee, voi olla useita. Nykyhetkelle paljastumisensa jälkeen tulevaisuudesta tulee mennyttä. Se lipuu nykyhetken toiselle puolen.

Sillä hetkellä kun tulevaisuus kohtaa nykyhetken, voi nykyhetki alkaa purkautumaan, juoksemaan ja virtaamaan tulevaisuuden liikuttamana. Nykyhetki vaikuttaa tulevaisuudesta, mutta samaan aikaan se voi vaikuttaa tulevaisuuteen ja siihen millaisia tulevaisuuksia jokaisen tulevan jälkeen on tuleva. Nykyhetkessä oleva ja tulevaisuuden siitä käsin kohtaava olento vastaanottaa tulevaisuuden, on siihen suhteessa ja vaikuttaa siitä. Tuo olento on kuitenkin myös toimija, eikä suinkaan välttämättä pelkkä passiivinen vastaanottaja. Olennoilla on vaikutusvaltaa suhteessa kohtaamiinsa tulevaisuuksiin. Tahdon painottaa tätä, sillä ajatukseni nykyhetkeä kohtaavista tulevaisuuksista voi helposti myös ymmärtää väärin: ikäänkuin tulevaisuudet olisivat jotenkin kohtalomaisia ja vääjäämättömiä. Tässä ajatuksessa joko maailmankaikkeus, jumaluus tai jokin muu transsendentti entiteetti olisi määritelty tulevaisuudet ennalta, eikä niitä kohtaavilla olennoilla olisi minkäänlaisia mahdollisuuksia määritellä omaa suhtautumistaan niihin, saati sitten suunnata nykyhetkiään joitain tietynlaisia tulevaisuuksia kohti. SF on minulle praktiikka, jonka avulla kirjoittaja voi oleilla nykyhetken ja tulevien kohtaamispiinalla, katsella tulevaisuuksien avautumista, vastata niihin, vastaanottaa niitä sekä väistää tai muuttaa suuntaa: ” - - fiktiointia voi ajatella - - kutsuna jossa me strategisesti venymme kohti radikaalia tulevaisuuden tuntemattomuutta” (Shaw & Reeves-Everson 2017, 23, kirj. suom.).

Queer-SF sijoittuu johonkin kuvittelun, ajattelun, tämän hetken, menneisyyden ja tulevaisuuden välimaastoon. Se tekee näkyväksi, millaisessa kielellisessä ympäristössä kirjoittaja elää, ja millaisia historiallisia, kontekstuaalisia ja kielellisiä vaikutteita kirjoittajalla on, mutta samaan aikaan se pyrkii niistä eroon tai mahdollistamaan jotain muitakin kuin sellaisten kielellisten represen-

taatioiden toistamisen, mitkä ovat vallalla tämän hetkisissä kulttuurisissa konteksteissamme. Kirjoittaminen on liikkumista kohti tulevaa, tai sen vastaanottamista, tulevan katselemista ja kohtaamista koko ajan kirjoittaen: jokaisen kirjoittamani sanan loppu on sen sanan alun tulevaisuus, kuten se myös on seuraavana alkavan sanan menneisyys. Kirjoittaessani unelmistani, fantasioistani ja haluistani kirjoitan sellaisissa maailmoissa, joissa tahdon kirjoittaa. Tässä kirjoittamisen maailmassa on läsnä samaan aikaan kaksi pyrkimystä: luottaminen siihen, että kirjoittamisen akti ottaa vastaan juuri niitä tulevaisuuksia, joiden täytyy paljastua minulle, eli kirjoittaminen vie minut niiden tulevaisuuksien äärelle tai eteen, mutta minä kirjoittajana voin silti aktiivisesti tehdä päätöksiä siitä, kuinka navigoin niiden läpi. Kirjoittamisen intentio vaikuttaa siihen, mitä kirjoittamisen maailmassa paljastuu.

Tahdon välittää ja kantaa vastuuta teoista, sanoista ja ajattelusta, jotka muokkaavat ja tekevät nykyhetkeä ja tulevaisuuksia. Se, miten suhtaudun tulevaisuuksiin, ja millaisia tulevaisuuksia kuvittelen, määrittää tapaani elää. Ja tapani elää muokkaa jatkuvasti sitä, millaista maailmaa luon itselleni ja muille. Muistutan itseäni usein tanssija-koreografi Jamila Johnson-Smallin ajatuksista liittyen queerin ja antirasistisen taiteellisen työn mahdollisuuksiin, joista hän puhui *Performing Otherness* -konferenssissa Helsingissä. Johnson-Small sanoi tulevaisuuksien olevan alituisesti ”in the making”, eli tekeillä ja työn alla. Vastuun kantaminen tulevaisuuksista, joissa esimerkiksi toiseuttamista ei tapahtuisi vaatii sellaisten tulevaisuuksien kuvittelemista ja tekemistä. Ajatellessani huolella nykyhetkeä ja toimintaani siinä, teen ehdotuksia tulevaisuuksille. (Johnson-Small 2017.) Ehdotukset ovat niitä tekoja, jotka vastaanottavat tulevaisen tulevaisuuden ja suhtautuvat siihen. Siten ne myös vaikuttavat siihen, millainen on seuraava ja sitä seuraava ja sitä seuraava tulevaisuus niistä kaikista monista potentiaalisista, joita mahdollisesti voisi tulla.

Harawayn ajatus pysymisestä vaikeuden kanssa kääntyy mielessäni juurikin edellä mainitun kaltaiseksi ajattelutavaksi (Haraway 2016). On tietoinen valinta jos en suostu kääntämään huomiotani pois vaikeuksista (tahdon käyttää monikkoa *vaikeudet*, sillä en näe mitään syytä puhua vain yhdestä vaikeudesta, ikäänkuin se olisi sama kaikille kaikkialla) kuten ilmastonmuutoksesta, plastisfääristä, kuudennesta sukupuuttoaallostasta, rasismista ja muista ihmisten identiteetteihin tai taustoihin liittyvistä fobioista ja sorrosta. SF on vaikeuksien kanssa elämisen praktiikka — sen avulla voi leikitellä, kokeilla, keksiä uusia tapoja yhdistää asioita, ongelmia ja ratkoa niitä. SF:llä voi myös kuvitella toisin: asettua jonkin ongelman äärelle, olla sen kanssa sekä aktiivisesti ajatella sen olemassaoloa uudelleen.

*there is the moon yes, this is night
but it has windows, one star sleepy planets and suns
and in our orbits low-hanging wormholes branching into space
tickling our spines
making our bones blurry with light you will love it*

*when I am gone: sleep with the moon,
it loves it when you keep it company,
have the planets round for tea every once in a while
oh, and here is a houseplant, please water it some time*

OOOOOOOOOOO
*rings round things
long hot showers of meteors*

*they sing quite loud but mostly well well, there is a deep well
and you can wish for anything*

- Anni Kaila

SF voi olla henkilökohtainen ja salainen praktiikka, johon kirjoittaja voi paeta oleilemaan. Se voi myös olla kollektiivinen ja yhdessä harjoitettu leikki, jossa jokainen osallistuja on merkittävä tarinan kertoja. Haraway puhuu sanojen ja kielen kokeellisen käytön puolesta. SF on kielen ja diskurssien queeriyttämistä ja muovaamista. Sen avulla voi vallata universalisoivaa ja ihmiskeskeistä tarinointia, kidnapata sen ja muuttaa sen suuntaa. Meillä täytyy olla muitakin tapoja kuvitella, unelmoida, elää uudelleen ja olla suhteessa toisiimme kuin tulevaisuuksia homogenisoiva kieli, joka päättää tyrannimaisesti kaikkien puolesta, kuka ja millaiset lajit sekä olennot saavat oikeuden näihin tulevaisuuksiin.

Universalisoivat tarinat synnyttävät (lähes väistämättä) kuulijassaan epätoivoa. Epätoivo voi olla huono toveri yritettäessä rakentaa ja elää sukulaisuussuhteita kaikenlaisten maapalloa asuttavien olentojen kanssa. Epätoivo ei välttämättä jätä monia vaihtoehtoja olemiselle, eikä ruoki mielikuvitusta. Siltikään sitä ei aina voi välttää. Se tihkuu populistisesta keskustelusta, tieteellisestä keskustelusta; Antroposeeni- ja Kapitaloseeni-keskusteluista. Se on salamyhkäinen, viekas ja valloittava samaan aikaan. Pohtiessaan ihmisten suhtautumista plastisfääriin ja ympäristömyrkyihin queer-näkökulmasta feministikirjoittaja ja tutkija Heather Davis kirjoittaa: ”The figure of apocalypse - - seems far preferable to a world of slow decay” (Davis 2015, 243).⁴⁴ On usein helpompaa, yksinkertaisempaa ja houkuttelevampaa kuvitella katastrofaalisia tulevaisuuksia kuin queer-feministisiä, tasa-arvoisia, demokraattisia, yhteisöllisiä ja ekologisesti kestäviä tulevaisuuksia. Myös Angelika Bammer kirjoittaa kuvitelluista tulevaisuuksien muutoksista ja siitä, miten negatiivisia muutoksia on usein helpompi kuvitella: ”In the dialectic of change, both the utopian thesis and the dystopian antithesis point ways forward, but the negative is usually easier to spot than the positive” (Bammer 2015, xxxix.)⁴⁵

Eksyä, eksyminen, hukata ja löytää jotain uutta. Ehkä paljon.

Todennäköisesti melko paljon asioita, liikettä, rytmiä.

Valoa ja siristelyä, särinää ja painavat silmäluomet, nenää kutittaa.

Jonkun tai jonkin kutiseva iho ja toinen sitä raaputtamassa.

Kynsien alla ihosolukkoa. Muuttua toiseksi ja muuttua moneksi.

Ei tietää mutta kokea. Kysyä ja eksyä. Ihmetellä ja tulla löydetyksi ja läytää itse. valoa ja siristelyä.

olento, olentoja, olemisia, ollumisia, olemista, oleksemista,

ollutmista, ompimista, omnaimista, ompiumista, oukomista, outenmista, oksumpimistä.

*mä en tiedä mä en tiedä mä en tiedä mä en tiedä mä en tiedä mä en tiedä
ihanaa.*

- Venla Helenius

44 ”Apokalypsin kuva on - - huomattavasti mieluisampi kuin hitaan rappeutumisen maailma” kirj. suom.

45 ”Muutoksen dialektiikassa sekä utooppiset väitteet että dystooppiset anti-väitteet osoittavat tietä eteenpäin, mutta negatiivinen on yleensä helpommin osoitettavissa kuin positiivinen” kirj. suom.

Miten sitten voisi toteuttaa Harawayn ja muiden feministien kehotusta vaikeuksien ja epätoivon kanssa elämisestä, ne huomioivana mutta niille liikaa tilaa antamatta, jatkaen tulevaisuuksiin? Davisin ehdotus on jotakuinkin seuraavanlainen: ”Se, että tunnustaa tulevaisuuden olevan queer, siinä mielessä, että se on täysin turmeleva, tarkoittaa, että etsii keinoja elää myrkyllisyyksien ja sukupuuton kanssa sekä ilman varmistusta avoimesta horisontista tulevaisuudessa” (Davis 2015, 246, kirj. suom.). Hän kehottaa lukijaa unohtamaan heteronormatiivisen tulevaisuus käsityksen, joka perustuu biologiselle sukulaisuuden jatkamiselle, eli ajatuksen heteroseksuaalisesti maailmaan saatetusta lapsesta. Toivon ei tulisi rakentua yksinomaan heteronormatiiviselle suvunjatkamiselle vaan muokkautua yhteisessä symbioosissa epätoivon, toivottomuuden ja lopun ajatuksen kanssa — lopun, joka ei kuitenkaan ikinä tarkoita *kaiken* loppua, vaan pelkästään joidenkin ja jonkin asian loppua. Loppuun sisältyy aina uuden alun potentiaali: uudelleen syntymä. Siksi ajattelen idean maailmanlopusta olevan aivan liian monumentaalinen ja jakamaton. Se on kaikki olennot yhteen suppuun väkisin puskeva ja mahdoton. Esposito Yussif totesi luennollaan, että se millaisia projektioita heijastamme tulevaisuuksiimme, määrittää sitä millaisia tulevaisuuksia kohti me myös liikkumme. On tietoinen valinta alkaa kertomaan erilaisia tarinoita tulevaisuuksista, ja liikkumaan sellaisia kohti. (Esposito Yussif 2017.)

Kuten Davis, myös Haraway puhuu queer-sukulaisuuksien puolesta, niiden synnyttämisestä, hoivaamisesta ja ylläpidosta vaihtoehtona sekä maailmanlopulle että heteronormatiiviselle tulevaisuuden toivon käsitykselle. Queer-sukulaisuuksiin ei suinkaan kuulu pelkästään olennon biologinen ydinperhe, vaan myös ystävät, puoliset, kumppanit, rakastajat, toverit sekä lukuisat muut kanssaeläjät. Nämä sukulaisuudet ylittävät lajien välisiä keinotekoisia rajoja ja ovat vallankumouksellisia yhteisöllisyydessään, empatiassaan ja rakastamiskyvyssään. ”Queer here means not committed to reproduction of kind and having bumptious relations with future” (Haraway 105).⁴⁶ Ajattelen SF:n olevan praktiikka, jolla queer-tulevaisuuksia voidaan synnyttää, harjoittaa, ajatella, kuvitella, elää ja ymmärtää. Queer-SF:ssä tulevaisuuksien vastaanottaminen ei perustu heteronormatiiviselle ideaalille tietynlaisesta perheestä. Siellä muutkin kuin tietyin etuoikeuksin varustetut olennot voivat jatkaa, elää ja pitää huolta toisistaan.

SF on sen hetken vaikeuksien kanssa eloa ja oloa, sekä niiden pohtimista ja tarkastelua kirjoittamisen kautta. Se on intentionaalista ja sitoutunutta työskentelyä juuri sillä hetkellä avautuvien tulevaisuuksien kanssa, edessä, ja sisässä. Se on käynnissä ja meneillään olevien asioiden ja tulevaisuuksien ilmestymistä, niiden vastaanottoa ja havaitsemista sekä niistä pois päin liikkumista tai niiden kanssa oloa. Queer-SF voi olla välittämisen muoto. Sillä voi luoda suhteisia kollektiivisen huolenpidon maailmoita. ”It is time to turn to sympoietic worldings, to vital models crafted in SF patterns in each zone, where ordinary stories, ordinary becoming ”involved in each other’s lives” propose ways to stay with the trouble in order to nurture well-being on a damaged planet.” (Haraway 2016, 76.)⁴⁷ Le Guin kirjoittaa, ettei tulevaisuuksia voi tuntea etukäteen. Niitä voi vallata, koska ne eivät ole koherentti ”tila” tai ”avaruus”, johon voisi imperialistisesti astua ja asettua jo ennalta. (Le Guin 1985, 143.) Tulevaisuudet ovat tässä koko ajan, ja queer-SF työskentelee niiden kanssa sitkoisesti ja sitoutuneesti. Le Guin kirjoittaa, että SF parhaimmillaan ei ikinä ole *yhden tietyn tulevaisuuden* kanssa työskentelyä, vaan se käsittelee kirjoittajan toiveita ja unelmia; hyviä

46 ”Queer tässä tarkoittaa ei-sitoutumista lajien lisääntymiseen, ja koppavan tulevaisuussuhteen omaamista.” kirj. suom.

47 ”On aika kääntyä sympoieettisten maailmoitumisten puoleen, vitaalisten SF-kuvioin tehtyjen mallien puoleen, jokaisella alueella, missä tavalliset tarinat, tavalliset ”toistensa elämiin sekoittuvat” tulemiset ehdottavat tapoja pysyä vaikeuden kanssa, jotta kasvattaisimme hyvinvointia haavoittuneella planeetalla.” kirj. suom.

ja huonoja sellaisia. SF on katsomista ympärilleen, eteen ja taakse, maata, tähtiä ja kanssaolentoja. (Mt. 1985 143.)

Se on keltainen. Se on kaunis ja kimaltava, kimmeltävä, säteilevä, hohkaava, läpinäkyvä, ohitse kulkeva siten ettei huomaa tai kuule, näe, ehkä edes tunnekaan. Vaaleanpunainen turkki, pehmeä vasten turkitonta. Astun huoneeseen, jossa tuoksu multa ja hiekka, kuulen linnun viserrystä ja heinäsiirkkoja. Homeen tuoksu, mutta se ei aiheuta kehossani allergista reaktiota. Mietin, miten se voi olla mahdollista, mutta päätän lopettaa miettimisen ja nauttia siitä. Kerrankin. Minun edes tarvitse tietää syytä. Katsoa googlsta, olla varma, diagnosoitu.

Huoneessa on myös hän, hän, hän, hän, se, se, tuo, se, tuo ja hän ja muitakin ehkä. Se miten heitä, noita ja niitä kutsun, ei perustu meidän aiempaan tuntemukseen muttei myöskään olettamuksiin tai keksittyihin kuvitelmiin, mielikuviiin, joita muka loisin siinä juuri sillä hetkellä kun astelen sisään, muina ihmisinä. Kutsuminen voi muuttua milloin vain. Minuakin saatetaan kutsua siksi, tuoksi, täksi, häneksi tai joksikin muuksi.

Lepoa. Liikkumista. Olemme jollain yhteisyyden ja jakamiseen perustuvan voiman avulla saavuttaneet tämän tilan, paikan ja hetken. Vuosisatoja jatkuvan, monisukupolvisen, ylisukupolvisen tilan, jossa elämän kiertokulku, siihen aikaan ja paikkaan uusien ihmisten siittäminen ja syntyminen tapahtuu monin eri tavoin. Äiti, äiti, hoivaaja, isä, mäisiä, äisiä, äitsä, äitisä, isäiti, huoltaja, vanhempi...sanat muuttavat muotoaan, mutta niiden ymmärtämiseksi olemme kehittäneet telepaattisen kanavoinnin menetelmän, joka on hyvin yksinkertainen, yhteisen tai yhteistyössä muodostetun evolutiivisen kehityskaaren tulos. Mutta sekin muuttuneet vielä. Minä näen tästä kaikesta vain hetken, sitten synnyn uudelleen jonnekin toisaalle kenties, mutta minun ei tarvitse pelätä tulevani hyväksikäytetyksi.

- *anonyymi*

Queer-SF:llä luodut, eletyt ja eteenpäin kerrotut tarinat tekevät toisenlaista maailmaa, toisenlaisia tulevaisuuksia kuin ne, mitä olemme ehkä tottuneet elämään ja kuulemaan. Mitä enemmän jokin tarina saa tilaa yhteiskunnassa, sitä vahvemaksi se kasvaa. Siitä saattaa tulla ”totuus”. Dora García pohtii sitä, mitä tapahtuisi jos suhtautuisimmekin toteamuksien merkittävyyteen pikemminkin tarkastellen, mitä ne tekevät ja tuottavat kuin pohtien niiden näennäistä paikkansapitävyyttä. (García 2017, 172.) García kirjoittaa, kuinka J. L. Austinin *How to do Things with Words* -kirjoituksen jälkeen on ollut mahdollista tarkastella totuutta pikemminkin mahdollisuuksien valikoimana kuin yhtenä asettuneena asiaintilana: ” - similar to the idea of parallel universes, but with all those parallel universes in one universe” (García 2017, 172.)⁴⁸ Hän kirjoittaa ettei totuus kuulu pelkästään yhdelle ihmiselle, vaan se on yhdessä (harvojen ja valittujen kesken) sovittu päätös siitä kuinka asiat milloinkin ovat, koska se on kaikista ”sopivin” ja ”mukavin” tapa päättää järjestäytyä (Mt. 2017, 172). Mitä enemmän siis toisenlaisia queer-SF:llä luotuja paralleleleja maailmoita ja tarinoita tehdään, sitä enemmän ne saavat tilaa ja sitä laajemmalle ne yltävät. Ne ovat aina olleet jo monelle totuus, mutta ne tarvitsevat lisää tunnustusta, jotta niitä elävät henkilöt voisivat yhä avoimemmin

48 ”- samanlainen ajatus kuin paralleeli universumi, mutta siten, että nuo kaikki paralleelit universumit ovat yhdessä universumissa” kirj. suom.

uskoa niihin, elää niitä yhdessä, maailmoittaa maailmaa niillä maailmoilla, jotka ovat aina jo olleet, ja jotka tulevat olemaan.

*Heitä on. Heitä on. He kävelevät kaduilla. He katselevat ympärilleen. Heitä on. Heitä on ollut aina. He hölkkäilevät aina. He heilahtelevat kuvissa. Aina. He eivät ikinä näy kuvissa kuin selkäpuolelta. He eivät ikinä näy kuvissa kuin poskipuolelta. Jokin verkkomainen varjo hämärtää heidän kasvonsa. Heitä on. Heitä on oksien alla. He ovat terhomaisia ja selkeitä. He ovat täsmällisiä. Heillä on huolellisia mielipiteitä, heillä on vakavissaan punnittuja ai-
komuksia, heillä on taipumuksia, heillä on taloudellisia kysymyksiä.*

Heitä on. He ovat rykeltyneet toistensa keskelle, he ovat silmukoituneet ympäröimään ja kehittämään toisiaan. He eivät aita toisiaan. He eivät ahdistu toisiaan. He irtoilevat toisistaan ja palautuvat toistensa keskelle. He irrottautuvat toisistaan ja juoksevat toisensa kiinni. Heidän takkinsa kahahtelevat, sen kuulee miten heitä on. Miten monta heitä on? Heitä on ympärillä. He kävelevät luvuttomasti kaduilla, heitä on paljolti kaduilla. Paljonkin kaduilla, koska kadut eivät sulkeudu, kadut eivät tyhjene, kadut eivät nimikoi, kadut eivät osoiteista. Heitä on. Kaduilla, myöhemmin parkkipaikoilla, pihalla. He viettävät aikaa kuin kuplat. Heitä on. Heitä ei vaivaa mikään, he ovat kuplia. Heillä on puheita. Heillä on juttelua. He etenevät pikkuhiljaa ja miettimättä katuja, puhellen, täydentäen olkapäiden ja poskien välistä tilaa. He kävelevät hyvillä terveillä jaloilla, he jaloittelevat. Heidän jaloitellessaan ja puhellessaan aikaa kuluu. He hölkkäilevät, aikaa kuluu. He irrottautuvat toisistaan ja palaavat ihmettelemättä takaisin. He eivät ahdistu toisiaan.

He tulevat aina takaisin. He tulevat hölkkäillen takaisin. Heitä on takana. Heitä on edessä. He etenevät sinne, missä heitä on lisää. Ei ole helppoa sanoa miten monta heitä on. Heitä on. He helpottavat toisiaan. He helpottavat toisiaan. He hölkkäävät kadun toiselta puolelta ja pihan toiselta puolelta toistensa luo. Toistensa luona he puhelevat, heillä on puhetta. Ajoittain he juoksevat toisensa kiinni, paikka paikoin, ei se hengästyttä. Heitä on kuin kuplia. He hengittävät. He hölkkäilevät posket vierekkäisinä, takit vierekkäisinä verkkomaisten varjojen alla. Varjot eivät pysy heissä, eivätkä nimet, eivätkä määritelmät, eivätkä osoitteet. Heitä on. He jaloittelevat kaduilla ympyröiden toisiaan, kehittäen toisiaan. He viettävät hämmästyttävää aikaa, hyvää aikaa, pitkää ja pitenevää aikaa, palaavat ihmettelemättä takaisin. Heitä on poskilla, selkää pitkin, heitä on olkapäiden välisissä heilahtelevissa tiloissa. He ovat täynnä. Heitä on täynnä. Tämä täällä täynnä heitä kuin kuplia, kuin keiloja, he kävelevät vahvoilla jaloilla omilla aloilla. He jaloittelevat keskenään, he aloittelevat, he puhelevat, he lopettelevat. Koko ajan, hämmästyttävää, he pitenevät. He ympyröivät toisiaan, he pitenevät. Kaiken tämän he tekevät ihmettelemättä, kuin hiilet.

- Milka Luhtaniemi

LÄHTEET

AHMED, Sara 2006.

Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others.

Duke University Press

Durham & London

BAMMER, Angelika 2015.

Partial Visions: Feminism and utopianism in the 1970s.

Peter Lang AG

Bern

BEY, Hakim 1985, 1991, 2003.

T.A.Z. Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism.

Second Edition

Autonomedia

Brooklyn

CIXOUS, Hélène 1993.

Three Steps on the Ladder of Writing.

Kääntänyt: Sarah Cornell ja Susan Sellers

Columbia University Press

New York

CIXOUS, Hélène 2010.

Laugh of the Medusa.

(Le Rire de la Méduse 1975)

Kääntänyt: Paula Cohen & Keith Cohen

Signs, Vol. 1, No. 4. (Kesä, 1976), sivut. 875-893

CIXOUS, Hélène 2010.

Medusan nauru ja muita ironisia kirjoituksia.

(Le Rire de la Méduse et autres ironies, 2010).

Suom. Heta Rundgren ja Aura Sevón.

Tutkijaliitto, Helsinki 2013, 36.

DAVIS, Heather 2015.

Toxic Progeny: The Plastisphere and Other Queer Futures.

PhiloSOPHIA 5.2. (Summer): 232 - 250

DIDION, Joan 1976.

Why I Write?

New York Times Book Review

5 joulukuu 1976

GARCIA, Dora 2017.

To protect us from the truth.

Julkaistu teoksessa: Fiction as method. (sivut 171 - 192)

SternbergPress.

HALTTUNEN-RIIKONEN, Elina & OVASKA, Anna 2013.

Sukupuolieron ajattelijat.

Niin & Näin 3/13

HARAWAY, Donna 1986.

Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective.

Feminist Studies, Vol. 14, Nro. 3. (Syksy, 1988), sivut. 575-599

HARAWAY, Donna 2016.

Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene.

Duke University Press

Durham ja Lontoo

HARAWAY, Donna 2016.

Tentacular Thinking: Anthropocene, Capitalocene, Chthulucene.

e-flux journal #75, syyskuu 2016.

HOLMA, Jenni; JÄRVENPÄÄ, Veera; TERVONEN, Kaisu 2018.

Näkymätön sukupuoli - Ei-binäärisiä ihmisiä.

Into Kustannus

Helsinki

HÄKKINEN, Kaisa 2004.

Nykysuomen etymologinen sanakirja.

WSOY

Juva

LE GUIN, Ursula K 1985.

Science Fiction and the Future.

Julkaistu teoksessa: Dancing at the Edge of the World: Thoughts on Words, Women, Places 1989.

Grove Press

New York

LE GUIN, Ursula K 1986.

The Carrier Bag Theory of Fiction.

Julkaistu teoksessa: Dancing at the Edge of the World: Thoughts on Words, Women, Places 1989.

Grove Press

New York

LEHTONEN, Mikko 2014.

Maa-ilma.

Vastapaino

Tampere

LORDE, Audre 1984.
Sister Outsider.
Ten Speed Press
New York

MUÑOZ, José Esteban 2009.
Cruising Utopia : The Then and There of Queer Futurity.
NYU Press.

NOROILA, Fanni 2016.
Hankala näyttelijä: Feministinen puheenvuoro.
Opinnäytetyö, Näyttelijäntaiteen koulutusohjelma
Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu
Helsinki

PUIG DE LA BELLACASA, María 2012.
'Nothing comes without its world': thinking with care.
The Sociological Review.
Blackwell Publishing Inc. Oxford.

SHAW, Jon K; REEVES-EVISON, Theo 2017.
Fiction as method.
SternbergPress

PAINAMATTOMAT LÄHTEET:

AMZIL, Jasmina. 2017.
<https://www.ruskeattytot.fi/rakenteet/nyansapouutisointi>
(luettu 22.6.2018)

ANTTILA, Eeva 2007.
Minäkö tutkija? Johdatus laadulliseen/postpositivistiseen tutkimukseen.
[Me – A researcher? Introduction to qualitative/postpositivistic research].
<http://www.xip.fi/tutkija/index.htm>

CLIFFORD, James; HARAWAY, Donna & LE GUIN, Ursula 2014.
Ursula K. Le Guin: Panel Discussion with Donna Haraway and James Clifford, 5/8/14
<https://vimeo.com/98270808>
(katsottu 23.5.2018)

COALITION FOR SAFER SPACES 2010.
what are, and why support, 'safer' spaces
<https://saferspacesnyc.wordpress.com/>
(luettu 18.4.2018)

ESPOSITO YUSSIF, Giovanna 2017.

MAECP Open Lecture

luento

7.12.2017

Helsingin Teatterikorkeakoulu

JOHNSON-SMALL, Jamila 2017.

Key Note - Un(per)forming

luento

16.11.2017

Helsingin Teatterikorkeakoulu

TIEDE 2016.

Ihmisen geologinen aika on alkanut

https://www.tiede.fi/artikkeli/uutiset/ihmisen_geologinen_aika_on_alkanut

(luettu 25.7.2018)

TIETEEN TERMIPANKKI 2018.

Naiskirjoitus

<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:naiskirjoitus>

(luettu 25.7.2018)

UTOPIA HELSINKI 2013.

<https://utopiahelsinki.wordpress.com/2013/03/14/turvallisemmat-tilat-2/>

(luettu 18.4.2018)

QUEER FEMINISM 2016.

<http://queerfeminism.com/>

(luettu 5.7.2018)